



Europos Sąjungos  
Taryba

Briuselis, 2023 m. gruodžio 8 d.  
(OR. en)

13573/23

LIMITE

ACP 89  
WTO 145  
COAFR 328  
RELEX 1106

---

Tarpinstitucinė byla:  
2023/0337 (NLE)  
2023/0338 (NLE)

---

#### TEISĖS AKTAI IR KITI DOKUMENTAI

---

Dalykas: Europos Sąjungos ir Rytų Afrikos bendrijos narės Kenijos Respublikos  
ekonominės partnerystė susitarimas

---

PUBLIC

EUROPOS SĄJUNGOS  
IR  
RYTŲ AFRIKOS BENDRIJOS NARĖS  
KENIJOS RESPUBLIKOS  
EKONOMINĖS PARTNERYSTĖS SUSITARIMAS

## SUSITARIMO ŠALYS

EUROPOS SĄJUNGA

(toliau – ES)

ir

KENIJOS RESPUBLIKA

(toliau – RAB valstybė (-s) partnerė (-s))

toliau – kiekviena atskirai – Šalis, o kartu – Šalys,

PRIMINDAMOS įsipareigojimus 1994 m. balandžio 15 d. Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) steigimo sutartyje (Marakešo sutartis),

ATSIŽVELGDAMOS Į 1975 m. birželio 6 d. sudarytą Džordžtauno susitarimą dėl Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno (toliau – AKR) valstybių grupės steigimo,



ATSIŽVELGDAMOS Į 2000 m. birželio 23 d. Kotonu pasirašytą, 2005 m. birželio 25 d.

Liuksemburge pirmą kartą iš dalies pakeistą ir 2010 m. birželio 22 d. Uagadugu antrą kartą iš dalies pakeistą Partnerystės susitarimą tarp Afrikos, Karibų jūros bei Ramiojo vandenyno grupės valstybių ir Europos bendrijos bei jos valstybių narių (toliau – Kotonu susitarimas) ir jį pakeisiantį susitarimą,

ATSIŽVELGDAMOS Į 1999 m. lapkričio 30 d. Arušeje pasirašytą Rytų Afrikos bendrijos (toliau – RAB) steigimo sutartį ir jos protokolą dėl Rytų Afrikos bendrijos muitų sąjungos steigimo,

ATSIŽVELGDAMOS Į Rytų Afrikos bendrijos valstybių partnerių ir Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ekonominės partnerystės susitarimą, dėl kurio derybos baigtos 2014 m. spalio 16 d. (toliau – ES ir RAB EPS),

DAR KARTĄ PABRĖŽDAMOS norą didinti Afrikos vienybę ir siekti Afrikos ekonominės bendrijos steigimo sutarties tikslų,

ATSIŽVELGDAMOS Į Europos Sąjungos sutartį ir Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

ATSIŽVELGDAMOS Į TAI, kad RAB valstybė (-s) partnerė (-s) ir ES susitarė, kad jų bendradarbiavimo prekybos ir ekonomikos srityse tikslas – skatinti sklandžią ir laipsnišką Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno (AKR) valstybių integraciją į pasaulio ekonomiką, atsižvelgiant į jų politinį pasirinkimą, išsivystymo lygį ir vystymosi prioritetus, taip skatinant jų darnų vystymąsi ir prisidedant prie skurdo RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) panaikinimo,

DAR KARTĄ PATVIRTINDAMOS, kad šis Susitarimas turi atitikti Kotonu susitarimo tikslus ir principus ir, visų pirma, jo 3 dalies II antraštinės dalies nuostatas dėl bendradarbiavimo ekonomikos ir prekybos srityse, ir atitinkamas jį pakeisiančio susitarimo nuostatas,

DAR KARTĄ PATVIRTINDAMOS, kad šis Susitarimas yra vystymosi priemonė, kuria skatinamas tvarus augimas, didinami RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) gamybos ir tiekimo pajėgumai, skatinama RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonomikos struktūrinė pertvarka, ekonomikos įvairinimas ir konkurencingumas, o visa tai padeda RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) plėtoti prekybą, pritraukti investicijas bei technologijas ir kurti darbo vietas,

DAR KARTĄ PABRĖŽDAMOS, kad būtina užtikrinti didelį dėmesį regioninei integracijai ir specialiojo ir diferencinio režimo nustatymui (visoms) RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms), mažiausiai išsivysčiusiai (-oms) RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) toliau taikant specialųjį režimą,

PRIPAŽINDAMOS, kad siekiant pakelti gyvenimo RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) lygį reikia didelių investicijų,

PAKARTODAMOS, kad šiuo Susitarimu siekiama įgyvendinti ES ir RAB EPS nuostatas,

SUSITARĖ:

## I DALIS

### BENDROSIOS NUOSTATOS

#### 1 STRAIPSNIS

##### Susitarimo taikymo sritis

Šalys sudaro Ekonominės partnerystės susitarimą (EPS) (toliau – šis Susitarimas). Šis Susitarimas apima:

- a) bendrąsias nuostatas;
- b) prekybą prekėmis;
- c) žuvininkystę;
- d) žemės ūkį;
- e) ekonominį ir vystomąjį bendradarbiavimą;
- f) institucines nuostatas;
- g) ginčų vengimą ir sprendimą;
- h) bendrąsias išimtis;

- i) bendrąsias ir baigiamąsias nuostatas ir
- j) susitarimo priedus, protokolus ir bendrus pareiškimus.

## 2 STRAIPSNIS

### Tikslai

1. Šio Susitarimo tikslai:
  - a) prisidėti prie ekonomikos augimo ir vystymosi užmezgant sustiprintą strateginę prekybos ir vystymosi partnerystę, atitinkančią darnaus vystymosi tikslus;
  - b) skatinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) regioninę integraciją, ekonominį bendradarbiavimą ir gerą valdymą;
  - c) skatinti laipsnišką RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) integraciją į pasaulio ekonomiką, atsižvelgiant į jų politinius pasirinkimus ir vystymosi prioritetus;
  - d) skatinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonomikos struktūrinę pertvarką, ekonomikos įvairinimą ir konkurencingumą didinant gamybos, tiekimo ir prekybos pajėgumus;
  - e) didinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pajėgumus prekybos politikos ir su prekyba susijusiose srityse;

- f) sukurti ir įgyvendinti veiksmingą, nuspėjamą ir skaidrią RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) regioninę prekybos ir investicijų reguliavimo sistemą ir gerinti sąlygas investicijoms didinti ir privačiojo sektoriaus iniciatyvoms skatinti ir
- g) stiprinti esamus Šalių ryšius remiantis solidarumu ir abipusiais interesais. Todėl atsižvelgiant į jų PPO teises ir pareigas šiuo Susitarimu stiprinami prekybos ir ekonominiai santykiai, laipsniškai ir asimetriškai liberalizuojant Šalių prekybą remiama dinamiškesnė jų tarpusavio prekyba ir stiprinamas bei plečiamas bendradarbiavimas visose su prekyba ir investicijomis susijusiose srityse.

2. Laikantis Kotonu susitarimo 34 ir 35 straipsnių ir jį pakeisiančio susitarimo atitinkamų nuostatų šiuo Susitarimu taip pat siekiama:

- a) parengti 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos (toliau – GATT 1994) XXIV straipsnį atitinkantį susitarimą;
- b) toliau lengvinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) prekybą ne mažiau palankiomis sąlygomis nei sudarytos Kotonu susitarimu ar jį pakeisiančiu susitarimu;
- c) nustatyti galimų derybų kitais klausimais, be kita ko, dėl prekybos paslaugomis, Kotonu susitarime ar jį pakeisiančiame susitarime nustatytais su prekyba susijusiais klausimais ir kitais klausimais abiem Šalims svarbiose srityse, pagrindą ir aprėptį.

### 3 STRAIPSNIS

#### Peržiūros sąlyga

Šalys įsipareigoja per penkerius (5) metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos baigti derybas šiais klausimais:

- a) prekyba paslaugomis;
- b) su prekyba susiję klausimai, kaip antai:
  - i) konkurencijos politika;
  - ii) investicijos ir privačiojo sektoriaus plėtra;
  - iii) prekyba, aplinka ir darnus vystymasis;
  - iv) intelektinės nuosavybės teisės;
  - v) viešųjų pirkimų skaidrumas;
- c) kitos sritys, dėl kurių Šalys gali susitarti.

## 4 STRAIPSNIS

### Principai

Šis Susitarimas grindžiamas šiais principais:

- a) remtis Kotonu susitarimo ir jį pakeisiančio susitarimo acquis;
- b) stiprinti integraciją RAB regione;
- c) liberalizuojant prekybą ir taikant su prekyba susijusias priemones bei prekybos apsaugos priemones užtikrinti RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) palankią asimetriją;
- d) leisti RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) toliau taikyti regionines lengvatas kitoms Afrikos šalims ir regionams be pareigos jas taikyti ES ir
- e) padėti didinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) gamybos, tiekimo ir prekybos pajėgumus.

## II DALIS

### PREKYBA PREKĖMIS

#### 5 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir tikslai

1. Šios Susitarimo dalies nuostatos taikomos visoms ES ir RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) kilmės prekėms.
2. Prekybos prekėmis srities tikslai:
  - a) pagal šiame Susitarime nustatytą tvarką sudaryti saugias, ilgalaikes ir nuspėjamas sąlygas RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) kilmės prekėms patekti į ES rinką be jokių muitų ir kvotų;
  - b) pagal šiame Susitarime nustatytą tvarką nuosekliai ir palaipsniui liberalizuoti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) rinką (-as), kad į ją (jas) galėtų patekti ES kilmės prekės, ir
  - c) sudaryti ir gerinti patekimo į rinką sąlygas, kad RAB valstybė (-s) partnerė (-s) galėtų visapusiškai pasinaudoti šiuo Susitarimu.

## I ANTRAŠTINĖ DALIS

### MUITAI IR LAISVAS PREKIŲ JUDĖJIMAS

#### 6 STRAIPSNIS

##### Muitai

1. Muitas – bet koks muitas arba privalomasis mokėjimas, nustatytas importuojamoms prekėms arba dėl prekių importo, ir dėl tokio importo nustatomas bet kokio pobūdžio papildomas mokestis arba priemoka, neįskaitant:
  - a) vidaus mokesčiams lygiaverčių privalomųjų mokėjimų, pagal 20 straipsnį nustatytų tiek importuotoms, tiek vietoje pagamintoms prekėms;
  - b) antidempingo, kompensacinių arba apsaugos priemonių, taikomų pagal VI antraštinės dalies nuostatas, ir
  - c) rinkliavų ar kitų privalomųjų mokėjimų, nustatytų pagal 8 straipsnį.
2. Kiekvieno produkto bazinis muitas, kuris turi būti laipsniškai mažinamas, nurodytas kiekvienos Šalies muitų tarifų liberalizavimo sąrašė.

## 7 STRAIPSNIS

### Prekių klasifikavimas

1. Prekės, kuriomis prekiaujama ir kurioms taikomas šis Susitarimas, yra klasifikuojamos remiantis atitinkama kiekvienos Šalies muitų tarifų nomenklatūra, suderinta su Tarptautine konvencija dėl suderintos prekių aprašymo ir kodavimo sistemos (SS).
2. Per tris (3) mėnesius po muitų tarifo koregavimo ar pakeitimo SS Šalys pasikeičia visa būtina informacija apie jų taikomus muitus ir atitinkamas I ir II prieduose išvardytų produktų nomenklatūras.

## 8 STRAIPSNIS

### Rinkliavos ir kiti privalomieji mokėjimai

6 straipsnio 1 dalies c punkte nurodytų rinkliavų ir kitų privalomųjų mokėjimų dydis neviršija apytiksliai suteiktų paslaugų sąnaudų ir jais neteikiama netiesioginė vidaus produktų apsauga arba mokesčių tikslais neapmokestinami importuojami produktai. Su prekyba susijusios rinkliavos ir privalomieji mokėjimai netaikomi konsulinėms paslaugoms.

## 9 STRAIPSNIS

### Kilmės taisyklės

1. Šioje dalyje turintis kilmės statusą – atitinkantis kilmės statusą pagal importuojančios Šalies taikytiną teisę<sup>1</sup> <sup>2</sup>.
2. Ne vėliau kaip per penkerius (5) metus po šio Susitarimo įsigaliojimo dienos pagal 104 straipsnį įsteigta EPS taryba (toliau – EPS taryba) sprendimu priima kilmės taisyklės reglamentuojantį protokolą. Šio straipsnio 1 dalis nebetaikoma nuo to momento, kai pradėdamas taikyti toks protokolą.
3. Jei pasibaigus 2 dalyje nurodytam penkerių metų laikotarpiui Šalys nėra priėmusios tokio protokolo, EPS taryba įvertina 1 dalies taikymą ir gali nuspręsti pratęsti tą penkerių metų laikotarpį.

---

<sup>1</sup> Siekiant didesnio aiškumo patikslinama, kad spręsdama, ar priemonė atitinka šį Susitarimą pagal VII dalies II antraštinę dalį, arbitražo kolegija atitinkamais atvejais gali faktiškai atsižvelgti į Šalies teisę. Tai darydama arbitražo kolegija vadovaujasi vyraujančiu teisės aiškinimu, suformuluotu tos Šalies teismų ar valdžios institucijų, ir bet kokia arbitražo kolegijos tos teisės interpretacija nėra privaloma tos Šalies teismams ar valdžios institucijoms.

<sup>2</sup> Į Seutą ar Melilją importuojamiems RAB valstybės partnerės kilmės produktams visais atžvilgiais taikomas toks pats muitų režimas, koks taikomas ES muitų teritorijos kilmės produktams pagal Akto dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos stojimo ir Sutarčių pritaikomųjų pataisų 2 protokolą (OL L 302, 1985 11 15, p. 23). Importuojamiems Seutos ir Meliljos kilmės produktams, kuriems taikomas šis Susitarimas, RAB valstybė partnerė taiko tokį patį muitų režimą, koks yra taikomas iš Europos Sąjungos importuojamiems Sąjungos kilmės produktams.

## 10 STRAIPSNIS

RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) kilmės produktams taikomi muitai

RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) kilmės produktai į ES importuojami be muitų, laikantis I priede išdėstytų sąlygų.

## 11 STRAIPSNIS

ES kilmės produktams taikomi muitai

ES kilmės produktai į RAB valstybę (-es) partnerę (-es) importuojami laikantis II priede pateiktame muitų tarifų liberalizavimo sąraše nustatytų sąlygų.

## 12 STRAIPSNIS

Esamos padėties nekeitimo nuostata

1. Šalys susitaria nedidinti taikomų muitų produktams, kuriems taikomas liberalizavimas pagal šį Susitarimą, išskyrus pagal 48, 49 ir 50 straipsnius priimtas priemones.

2. Norėdamos išsaugoti platesnės Afrikos regioninės integracijos proceso perspektyvą Šalys EPS taryboje gali nuspręsti keisti to Susitarimo IIa, IIb ir IIc prieduose nurodytų muitų, kurie gali būti taikomi ES kilmės produktui jį importavus į RAB valstybę(-es) partnerę (-es), dydį. Šalys užtikrina, kad dėl tokio pakeitimo šis Susitarimas netaptų nesuderinamas su GATT 1994 XXIV straipsnio reikalavimais.

## 13 STRAIPSNIS

### Prekių judėjimas

1. Muitai vienos Šalies kilmės prekėms, importuojamoms į kitos Šalies teritoriją, nustatomi tik vieną kartą.
2. Visi muitai, sumokėti importuojant prekes į RAB valstybę partnerę, gražinami, kai prekės išvežamos iš RAB valstybės partnerės, į kurią jos buvo pirmą kartą importuotos, į kitą RAB valstybę partnerę. Muitas sumokamas RAB valstybėje partnerėje, kurioje prekės vartojamos.
3. Šalys susitaria bendradarbiauti, siekdamos palengvinti prekių judėjimą ir supaprastinti muitinės procedūras.

## 14 STRAIPSNIS

### Eksporto muitai ir mokesčiai

1. Į kitą Šalį eksportuojamoms prekėms Šalis nenustato jokių naujų muitų ar mokesčių, kurie viršytų vidaus rinkoje parduoti skirtiems panašiams produktams nustatytus muitus ar mokesčius.
2. Nepaisydama (-os) šio straipsnio 1 dalies, RAB valstybė (-s) partnerė (-s), pranešusi (-ios) ES, gali nustatyti su prekių eksportu susijusį laikiną muitą ar mokestį tokiomis aplinkybėmis:
  - a) vidaus pramonės vystymuisi paskatinti;
  - b) valiutos stabilumui išlaikyti, kai dėl eksportuojamos prekės padidėjusios pasaulinės kainos kyla valiutos pervertinimo rizika, arba
  - c) pajamoms, aprūpinimui maistu ir aplinkai apsaugoti.
3. Tokie mokesčiai turėtų būti taikomi tik tam tikriems produktams tam tikrą ribotą laikotarpį, o po keturiasdešimt aštuonerių (48) mėnesių EPS taryba peržiūri, ar juos toliau taikyti.
4. Nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos RAB valstybė (-s) partnerė (-s) bet kokiems produktams, skirtiems eksportui į bet kurią kitą didelio masto prekybos ekonomikos šalį, nustatytas palankesnis mokesčių režimas arba su mokesčiais susijęs režimas taikomas ir ES teritorijai skirtam panašiam produktui.

5. Šiame straipsnyje ir 15 straipsnyje didelio masto prekybos ekonomikos šalis – išsivysčiusi šalis arba bet kuri šalis, kurios pasaulinio prekių eksporto dalis vienus metus iki įsigaliojant 15 straipsnyje nurodytam laisvosios prekybos susitarimui viršija 1 proc., arba atskirai, kartu arba pagal laisvosios prekybos susitarimą veikianči šalių grupė, kurios pasaulinio prekių eksporto dalis vienus metus iki įsigaliojant 15 straipsnyje nurodytam laisvosios prekybos susitarimui viršija 1,5 proc.<sup>1</sup>

## 15 STRAIPSNIS

### Palankesnis režimas, taikomas dėl laisvosios prekybos susitarimo

1. RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) prekėms, kurioms taikoma ši Susitarimo dalis, ES taiko bet kurį palankesnę režimą, taikytiną dėl to, kad ES sudarė laisvosios prekybos susitarimą su trečiaja šalimi po šio Susitarimo pasirašymo.
2. ES prekėms, kurioms taikoma ši Susitarimo dalis, RAB valstybė (-s) partnerė (-s) taiko bet kurį palankesnę režimą, taikytiną dėl to, kad RAB valstybė (-ės) partnerė (-ės) sudarė laisvosios prekybos susitarimą su bet kuria didelio masto prekybos ekonomikos šalimi po šio Susitarimo pasirašymo. Jei ES gali įrodyti, kad jai taikomas mažiau palankus režimas nei režimas, kurį RAB valstybė (-ės) partnerė (-ės) taiko bet kuriai kitai didelio masto prekybos ekonomikos šaliai, Šalys kiek įmanoma konsultuojasi ir bendrai sprendžia, kaip kiekvienu konkrečiu atveju geriausia įgyvendinti šią dalį.

---

<sup>1</sup> Skaičiuojant remiamasi oficialiais PPO pagrindinių pasaulio prekybos prekėmis eksportuotojų (išskyrus ES vidaus prekybą) duomenimis.

3. Šios Susitarimo dalies nuostatos nėra laikomos įpareigojančiomis Šalis abipusiškai taikyti bet kurį lengvatinį režimą, taikytiną dėl to, kad viena iš Šalių yra sudariusi laisvosios prekybos susitarimą su trečiaja šalimi šio Susitarimo pasirašymo dieną.
4. Šio straipsnio 2 dalis netaikoma RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ir Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno grupių valstybių ar kitų Afrikos šalių ir regionų tarpusavio prekybos susitarimams.
5. Šiame straipsnyje laisvosios prekybos susitarimas – susitarimas, kuriuo nuo jo įsigaliojimo dienos arba per pagrįstą laikotarpį iš esmės liberalizuojama Šalių prekyba ir iš esmės panaikinamos Šalių diskriminacinės priemonės ir (arba) uždraudžiamos naujos arba dar labiau diskriminacinės priemonės.

## 16 STRAIPSNIS

### Specialiosios nuostatos dėl administracinio bendradarbiavimo

1. Šalys susitaria, kad administracinis bendradarbiavimas yra labai svarbus įgyvendinant ir prižiūrint pagal šią Susitarimo dalį taikomą lengvatinį režimą, ir pabrėžia įsipareigojančios kovoti su pažeidimais bei sukčiavimu muitinės ir susijusiose srityse.
2. Jeigu Šalis, remdamasi objektyvia informacija, nustato, kad nėra administracinio bendradarbiavimo ir (arba) kad esama pažeidimų ar sukčiaujama, susijusi Šalis pagal šį straipsnį gali laikinai sustabdyti susijusio lengvatinio režimo taikymą tam tikram (-iems) produktui (-ams).

3. Šiame straipsnyje frazė „nėra administracinio bendradarbiavimo“, *inter alia*, reiškia:
- a) pakartotinį pareigos tikrinti atitinkamo (-ų) produkto (-ų) kilmės statusą nevykdymą;
  - b) pakartotinį atsisakymą arba nepagrįstą delsimą atlikti paskesnį atitinkamo (-ų) produkto (-ų) kilmės įrodymo tikrinimą ir (arba) pranešti jo rezultatus;
  - c) pakartotinį atsisakymą arba nepagrįstą delsimą gauti leidimą surengti administracinio bendradarbiavimo tikrinamuosius vizitus, kuriais siekiama įvertinti su atitinkamo lengvatinio režimo taikymu susijusių dokumentų autentiškumą arba informacijos tikslumą.
4. Pažeidimai arba sukčiavimas gali būti nustatomi, kai, be kita ko, remiantis objektyvia informacija apie pažeidimus ar sukčiavimą paaiškėja, kad be tinkamo paaiškinimo staiga padaugėja iš kitos Šalies importuojamų prekių ir jų kiekis viršija įprastus tos Šalies gamybos ir eksporto pajėgumus.

5. Lengvatinio režimo taikymas laikinai sustabdomas laikantis šių sąlygų:
- a) Šalis, kuri remdamasi objektyvia informacija nustato, kad nėra administracinio bendradarbiavimo ir (arba) esama pažeidimų arba sukčiaujama, nedelsdama apie tai praneša pagal 106 straipsnį įsteigtam Vyresniųjų pareigūnų komitetui (toliau – Vyresniųjų pareigūnų komitetas), pateikia objektyvią informaciją ir, remdamasi visa svarbia informacija ir objektyviomis išvadomis, pradeda konsultacijas Vyresniųjų pareigūnų komitete, kad būtų rastas abiem Šalims priimtinas sprendimas;
  - b) jeigu Šalys pradeda konsultacijas Vyresniųjų pareigūnų komitete, kaip nurodyta a punkte, ir per tris (3) mėnesius nuo pranešimo nesusitaria dėl priimtino sprendimo, susijusi Šalis gali laikinai sustabdyti atitinkamo lengvatinio režimo taikymą susijusiam (-iems) produktui (-ams). Apie laikiną sustabdymą nedelsiant pranešama EPS tarybai;
  - c) laikini sustabdymai pagal šį straipsnį taikomi tiek, kiek yra būtina susijusios Šalies finansiniams interesams apsaugoti, jie taikomi ne ilgiau kaip šešis (6) mėnesius ir gali būti pratęsti. Dėl laikino sustabdymo periodiškai konsultuojamasi Vyresniųjų pareigūnų komitete, visų pirma siekiant, kad jis būtų baigtas taikyti iš karto, kai nebelieka jį lėmusių sąlygų.
6. Pagal 5 dalies a punktą teikdama pranešimą Vyresniųjų pareigūnų komitetui Šalis, teikianti tokį pranešimą, tuo pačiu metu savo oficialiajame leidinyje turėtų paskelbti pranešimą importuotojams. Pranešime importuotojams turėtų būti nurodyta, kad remiantis objektyvia informacija nustatyta, jog susijusio produkto atžvilgiu nėra administracinio bendradarbiavimo ir (arba) esama pažeidimų ar sukčiaujama.

## 17 STRAIPSNIS

### Administracinių klaidų taisymas

Jei esama kompetentingų institucijų klaidos tinkamai valdant eksporto lengvatinę sistemą ir, visų pirma, taikant kilmės taisyklės šio Susitarimo tikslais, susijusių su kilmės statusą turinčių produktų sąvokos apibrėžtimi ir administracinio bendradarbiavimo metodais, ir ta klaida daro poveikį importo muitams, tokį poveikį patirianti Šalis gali prašyti Vyresniųjų pareigūnų komiteto svarstyti galimybę nustatyti visas tinkamas priemones padėčiai ištaisyti.

## 18 STRAIPSNIS

### Muitinis įvertinimas

1. Šalių tarpusavio prekybai taikomos muitinio įvertinimo taisyklės reglamentuojamos GATT 1994 VII straipsniu ir Sutartimi dėl GATT 1994 VII straipsnio įgyvendinimo.
2. Šalys bendradarbiaudamos siekia bendro požiūrio į klausimus, susijusius su muitiniu įvertinimu.

## II ANTRAŠTINĖ DALIS

### NETARIFINĖS PRIEMONĖS

#### 19 STRAIPSNIS

##### Kiekybinių apribojimų uždraudimas

1. Šio Susitarimo įsigaliojimo dieną panaikinami visi Šalių tarpusavio importui, eksportui arba pardavimui eksportui taikomi draudimai ar apribojimai, išskyrus 6 straipsnyje numatytus muitus, mokesčius, rinkliavas ir kitus privalomuosius mokėjimus, nustatomi kaip kvotos, importo ar eksporto licencijos ar kitos priemonės. Šalių tarpusavio prekybai nenustatomos jokios naujos tokios priemonės. Šis straipsnis taikomas nepažeidžiant šios Susitarimo dalies VI antraštinės dalies nuostatų.
2. Šio straipsnio 1 dalis netaikoma:
  - a) eksporto draudimams ar apribojimams, kurie laikinai taikomi siekiant išvengti didelio maisto produktų ar kitų eksportuojančiai susitariančiai šaliai reikalingų produktų stygiaus arba jį sumažinti;
  - b) importo ir eksporto draudimams ar apribojimams, kurie būtini taikant prekių klasifikavimo, rūšiavimo arba pateikimo tarptautinei prekybai standartus arba taisykles.

## 20 STRAIPSNIS

### Nacionalinis režimas vidaus apmokestinimo ir reglamentavimo atžvilgiu

1. Importuojamiems vienos Šalies kilmės produktams tiesiogiai ar netiesiogiai netaikomi jokių rūšių vidaus mokesčiai ar kiti privalomieji vidaus mokėjimai, kurie viršytų panašioms kitos Šalies vidaus produktams tiesiogiai ar netiesiogiai taikomus mokesčius ar kitus privalomuosius vidaus mokėjimus. Be to, Šalys netaiko vidaus mokesčių arba kitų privalomųjų vidaus mokėjimų savo atitinkamai gamybai apsaugoti.
2. Importuojamiems vienos Šalies kilmės produktams taikomas režimas, kuris yra ne mažiau palankus už taikomą panašioms kitos Šalies vidaus produktams, pagal visus įstatymus, kitus teisės aktus ir reikalavimus, susijusius su jų vidaus pardavimu, siūlymu parduoti, pirkimu, vežimu, platinimu arba naudojimu. Šio straipsnio dalimi netrukdoma taikyti diferencinių vidaus vežimo privalomųjų mokėjimų, kurie grindžiami tik transporto priemonės ekonomine operacija, o ne produkto kilme.
3. Nė viena iš Šalių nenustato arba nepalieka galioti su produktų maišymu, perdirbimu arba naudojimu tam tikrais kiekiais arba proporcijomis susijusių vidaus kiekybinių reikalavimų (tiesioginių arba netiesioginių) tam tikrą bet kurio produkto, kuriam taikomas reikalavimas, kiekį arba proporciją gauti iš vidaus išteklių. Be to, nė viena iš Šalių netaiko vidaus kiekybinių reikalavimų savo atitinkamai gamybai apsaugoti.
4. Šiuo straipsniu netrukdoma mokėti subsidijų išimtinai nacionaliniams gamintojams, įskaitant išmokas nacionaliniams gamintojams, finansuojamas iš vidaus mokesčių ar privalomųjų mokėjimų, surinktų laikantis šio straipsnio, ir subsidijas, kurias valstybė suteikia pirkdama nacionalinius produktus.

5. Šis straipsnis netaikomas viešuosius pirkimus reglamentuojantiems įstatymams, kitiems teisės aktams, procedūroms ar praktikai.

## 21 STRAIPSNIS

### Geras mokesčių srities valdymas

Šalys pripažįsta, kad susijusioms valdžios institucijoms svarbu bendradarbiauti gero mokesčių srities valdymo klausimais, laikantis savo atitinkamų nacionalinių įstatymų ir kitų teisės aktų.

## III ANTRAŠTINĖ DALIS

### MUITINIŲ BENDRADARBIAVIMAS IR PREKYBOS LENGVINIMAS

## 22 STRAIPSNIS

### Taikymo sritis ir tikslai

1. Šalys pripažįsta muitinių bendradarbiavimo ir prekybos lengvinimo klausimų svarbą kintančiomis pasaulinės prekybos sąlygomis ir susitaria:
  - a) stiprinti bendradarbiavimą ir užtikrinti, kad susiję teisės aktai bei procedūros ir atitinkamų institucijų administraciniai gebėjimai padėtų siekti tikslo skatinti prekybos lengvinimą;

b) kad RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) reikalingi pereinamieji laikotarpiai ir didesni pajėgumai sklandžiai įgyvendinti šios antraštinės dalies nuostatas.

2. Šios antraštinės dalies tikslai:

a) lengvinti Šalių tarpusavio prekybą;

b) skatinti muitų teisės aktų ir procedūrų derinimą regioniniu lygmeniu;

c) teikti paramą RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) siekiant lengvinti prekybą;

d) teikti paramą RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) muitinės administracijai (-oms), kad ji (jos) galėtų įgyvendinti šį Susitarimą ir remtis kita geriausia tarptautine muitinių veiklos patirtimi, ir

e) stiprinti Šalių muitinių ir kitų susijusių sienų kontrolės tarnybų bendradarbiavimą.

## 23 STRAIPSNIS

### Muitinių bendradarbiavimas ir savitarpio administracinė pagalba

1. Norėdamos užtikrinti, kad būtų laikomasi šios antraštinės dalies nuostatų ir veiksmingai siekiama 22 straipsnyje nustatytų tikslų, Šalys:

a) keičiasi informacija apie muitų teisės aktus ir procedūras;

- b) rengia bendras iniciatyvas abipusiškai sutartose srityse;
- c) bendradarbiauja šiose srityse:
- i) muitinės sistemų ir procedūrų modernizavimas ir muitiniam įforminimui reikiamo laiko trumpinimas;
  - ii) muitinės procedūrų ir prekybos formalumų, be kita ko, susijusių su importu, eksportu ir tranzitu, supaprastinimas ir derinimas;
  - iii) regioninių tranzito sistemų stiprinimas;
  - iv) skaidrumo didinimas pagal 24 straipsnio 3 dalį;
  - v) pajėgumų didinimas, įskaitant finansinę ir techninę paramą RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms);
  - vi) bet kokia kita Šalių tarpusavyje susitarta muitinių veiklos sritis;
- d) kiek įmanoma, laikosi bendros pozicijos su muitinės klausimais ir prekybos lengvinimu susijusiose tarptautinėse organizacijose, kaip antai PPO, Pasaulio muitinių organizacijoje (PMO), Jungtinėse Tautose (JT) ir Jungtinių Tautų prekybos ir plėtros konferencijoje (UNCTAD);
- e) skatina visų susijusių tarnybų veiklos koordinavimą viduje ir tarpvalstybiniu mastu.

2. Nepaisydamos šio straipsnio 1 dalies, Šalys viena kitai teikia savitarpio administracinę pagalbą muitinės reikalų srityje pagal 1 protokolo nuostatas.

## 24 STRAIPSNIS

### Muitų teisės aktai ir procedūros

1. Šalys susitaria savo atitinkamus prekybos ir muitų teisės aktus ir procedūras grįsti muitų ir prekybos srityje taikomais tarptautiniais teisės aktais ir standartais, įskaitant 1999 m. birželio 26 d. Briuselyje priimtas esmines persvarstyto Kioto konvencijos dėl muitinės procedūrų supaprastinimo ir suderinimo nuostatas, esmines PMO pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistemos nuostatas, PMO duomenų rinkinį ir SS konvenciją.

2. Šalys susitaria savo atitinkamus prekybos ir muitų teisės aktus ir procedūras grįsti:

- a) poreikiu saugoti ir lengvinti teisėtą prekybą veiksmingai užtikrinant, kad būtų vykdomi muitų teisės aktų reikalavimai ir jų laikomasi;
- b) poreikiu vengti nereikalingos ir diskriminacinės naštos ekonominės veiklos vykdytojams, saugoti nuo sukčiavimo ir korupcijos ir toliau lengvinti veiklą tų ekonominės veiklos vykdytojų, kurių muitų teisės aktų ir procedūrų atitikties lygis yra labai aukštas;

- c) poreikiu naudoti bendrąjį administracinį dokumentą ar lygiavertę jo elektroninę versiją muitinės deklaracijoms ES ir atitinkamai RAB valstybėje (-ėse) partnerėje (-ėse) parengti;
- d) moderniais muitinės metodais, įskaitant rizikos vertinimą, supaprastintas prekių įvežimo ir išleidimo procedūras, tikrinimą po prekių išleidimo ir auditą;
- e) laipsnišku sistemų, įskaitant informacinėmis technologijomis pagrįstas sistemas, plėtojimu eksporto, importo ir tranzito operacijoms vykdyti, kad ekonominės veiklos vykdytojams, muitinės administracijoms ir kitoms tarnyboms būtų lengviau keistis informacija;
- f) principu, kad už nedidelius muitų teisės aktų ar procedūrinių reikalavimų pažeidimus skiriamos sankcijos būtų proporcingos ir jas taikant nebūtų nepagrįstai delsiama atlikti muitinio įforminimo;
- g) privalomų sprendimų muitinės reikalų srityje, visų pirma dėl tarifinio prekių klasifikavimo ir kilmės taisyklių, sistema pagal regioninės ir (arba) nacionalinės teisės aktuose nustatytas taisykles;
- h) poreikiu taikyti rinkliavas ir privalomuosius mokėjimus, kurių dydis būtų proporcingas paslaugai, suteiktai vykdant bet kokį konkretų sandorį, ir kurie nebūtų apskaičiuojami *ad valorem* pagrindu. Rinkliavos ir privalomieji mokėjimai netaikomi konsulinėms paslaugoms, susijusioms su prekyba prekėmis;
- i) bet kokio reikalavimo prieš išsiuntimą prekes privalomai tikrinti, kaip apibrėžta PPO Sutartyje dėl tikrinimo prieš pakraunant, ar bet kokio lygiaverčio reikalavimo panaikinimu;
- j) visų reikalavimų dėl privalomo muitinės tarpininkų dalyvavimo panaikinimu ir skaidriomis, nediskriminacinėmis ir proporcingomis muitinės tarpininkų licencijavimo taisyklėmis.

3. Siekdamas tobulinti darbo metodus ir užtikrinti muitinių veiklos skaidrumą ir veiksmingumą,

Šalys:

- a) imasi tolesnių veiksmų dokumentams ir prekybos formalumams supaprastinti ir standartizuoti, kad būtų galima greičiau išleisti prekes ir atlikti jų muitinį įforminimą;
- b) nustato veiksmingas, greitas ir nediskriminacines procedūras, kuriomis užtikrinama teisė apskųsti muitinės ir kitų tarnybų administracinius veiksmus, nutarimus ir sprendimus, turinčius poveikio importui, eksportui ar tranzitu vežamoms prekėms; Tokios procedūros turi būti lengvai prieinamos visoms įmonėms;
- c) užtikrina, kad būtų laikomasi sąžiningumo standartų, taikydamos priemonės, atitinkančias susijusių tarptautinių konvencijų ir kitų dokumentų principus.

## 25 STRAIPSNIS

### Vežimo tranzitu lengvinimas

1. Šalys užtikrina laisvą prekių vežimą tranzitu per jų teritorijas, pasirenkant patogiausius maršrutus. Visi apribojimai, kontrolė ar reikalavimai turi būti nediskriminaciniai, proporcingi ir taikomi vienodai.
2. Šalis gali reikalauti, kad tranzitu per jos teritoriją vežamos prekės būtų įvežamos per tam tinkamą muitinę paskirtais maršrutais. Jei Šalis pareikalautų naudotis tokiais maršrutais, ji tai turi daryti visiškai laikydamasi GATT 1994 V straipsnio 3 dalies.

3. Šalis, nepažeisdama teisėto muitinio tikrinimo, tranzitu iš kitos Šalies teritorijos vežamoms prekėms taiko režimą, kuris yra ne mažiau palankus nei vidaus prekėms taikomas režimas.
4. Šalys taiko garantijomis grįstą vežimo režimą, pagal kurį prekės vežamos tranzitu nemokant muitų ar kitų jiems lygiaverčio poveikio privalomųjų mokėjimų, jei pagal regioninės ir (arba) nacionalinės muitų teisės aktus suteikiama atitinkama garantija.
5. Šalys skatina ir įgyvendina regioninius tranzito susitarimus.
6. Šalys skatina visų susijusių tarnybų veiklos koordinavimą viduje ir tarpvalstybiniu mastu.
7. Šalių teisės aktai grindžiami su vežimu tranzitu susijusiais tarptautiniais standartais ir priemonėmis.

## 26 STRAIPSNIS

### Ryšiai su verslo bendruomene

Šalys susitaria:

- a) užtikrinti, kad visi teisės aktai, procedūros, taip pat rinkliavos bei privalomieji mokėjimai būtų viešai prieinami, kiek įmanoma elektroninėmis ar kitomis atitinkamomis priemonėmis, ir, jei įmanoma, būtų pateikti reikiami paaiškinimai;

- b) reguliariai laiku konsultuotis su prekybos atstovais dėl teisės aktų pasiūlymų ir procedūrų maitinės ir prekybos klausimais;
- c) priimti naujus teisės aktus ir procedūras arba juos iš dalies keisti taip, kad prekiautojai galėtų iš anksto tinkamai pasiruošti jų laikytis;
- d) viešai skelbti atitinkamus administracinio pobūdžio pranešimus, be kita ko, apie atstovavimo reikalavimus ir įvežimo procedūras, uostų ir sienos perėjimo punktų maitinės įstaigų darbo valandas ir darbo tvarką, taip pat informaciją apie ryšių centrus, kuriems galima teikti užklausas;
- e) skatinti veiklos vykdytojų ir atitinkamų administracijų bendradarbiavimą, taikant nešališkas ir viešai prieinamas procedūras, pvz., susitarimo memorandumus, pagrįstus PMO paskelbtais memorandumais;
- f) užtikrinti, kad atitinkami maitinės ir susiję reikalavimai bei procedūros toliau tenkintų verslo bendruomenės poreikius, būtų grindžiami geriausia praktika ir jais kuo mažiau būtų ribojama prekyba.

## 27 STRAIPSNIS

### Pereinamojo laikotarpio nuostatos

1. Atsižvelgdamos į tai, kad reikia didinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pajėgumus muitinės klausimų ir prekybos lengvinimo srityje, ir nepažeisdamos savo įsipareigojimų PPO, Šalys susitaria, kad nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) būtų nustatytas penkerių (5) metų pereinamasis laikotarpis 23, 24 ir 25 straipsniuose nustatytoms pareigoms įvykdyti.
2. Tas pereinamasis laikotarpis gali būti pratęstas EPS tarybos leidimu.

## 28 STRAIPSNIS

### Muitinių standartų derinimas regioniniu lygmeniu

Šalys pripažįsta, kad svarbu derinti muitinių standartus ir prekybos lengvinimo priemones regioniniu lygmeniu, be kita ko, inicijuoti reformas muitinės klausimų ir prekybos lengvinimo srityje.

## 29 STRAIPSNIS

### Specialusis muitinės klausimų ir prekybos lengvinimo komitetas

1. Šalys įsteigia iš jų atstovų sudarytą Specialųjį muitinės klausimų ir prekybos lengvinimo komitetą:
  - a) kuris posėdžiauja Šalių iš anksto sutartą dieną ir dirba pagal Šalių iš anksto numatytą darbotvarkę;
  - b) kuriam kiekviena iš Šalių pirmininkauja paeiliui ir
  - c) kuris yra atskaitingas EPS tarybai.
2. Specialiojo muitinės klausimų ir prekybos lengvinimo komiteto funkcijos:
  - a) stebėti šios antraštinės dalies ir 9 straipsnio įgyvendinimą ir administravimą;
  - b) sudaryti sąlygas konsultuotis ir aptarti visus klausimus, susijusius su muitinėmis, įskaitant kilmės taisykles, bendras muitinės procedūras, muitinį įvertinimą, tarifinį prekių klasifikavimą, vežimą tranzitu ir savitarpio administracinę pagalbą muitinės reikalų srityje;
  - c) stiprinti bendradarbiavimą rengiant ir taikant kilmės taisykles, susijusias su muitinės procedūras bei bendras muitinės procedūras ir užtikrinant jų vykdymą, taip pat plėtojant, teikiant ir įgyvendinant savitarpio administracinę pagalbą muitinės reikalų srityje;

- d) skatinti bendradarbiavimą pajėgumų didinimo ir techninės paramos srityse;
- e) bet kokie kiti su šia antraštine dalimi susiję Šalių sutarti klausimai.

#### IV ANTRAŠTINĖ DALIS

#### SANITARIJOS IR FITOSANITARIJOS PRIEMONĖS

#### 30 STRAIPSNIS

#### Taikymo sritis ir apibrėžtys

1. Šios antraštinės dalies nuostatos taikomos priemonėms, kurioms taikoma Pasaulio prekybos organizacijos sutartis dėl sanitarinių ir fitosanitarinių priemonių taikymo (toliau – PPO SFP sutartis).
2. Jei nurodyta kitaip, šioje antraštinėje dalyje vartojamų terminų apibrėžtys nustatytos PPO SFP sutartyje, Maisto kodekso komisijos, Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos ir Tarptautinės augalų apsaugos konvencijoje.

## 31 STRAIPSNIS

### Tikslai

Sanitarijos ir fitosanitarijos (SFS) priemonių taikymo srities tikslai:

- a) lengvinti Šalių tarpregioninę ir tarpusavio prekybą regione kartu saugant žmonių, gyvūnų ir augalų gyvybę ar sveikatą pagal PPO SFP sutartį;
- b) spręsti problemas, kurios kyla taikant SF priemones sutartuose prioritetiniuose sektoriuose ir sutartims prioritetiniams produktams, deramai atsižvelgiant į regioninę integraciją;
- c) nustatyti bendradarbiavimo SFS klausimais lengvinimo procedūras ir tvarką;
- d) užtikrinti SF priemonių, taikomų Šalių tarpusavio ir vidaus prekybai, skaidrumą;
- e) skatinti priemonių ir tarptautinių standartų derinimą regione remiantis PPO SFP sutartimi ir atitinkamos politikos rengimą ir teisinių, reguliavimo bei institucinių sistemų kūrimą RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se);
- f) skatinti RAB valstybę (-es) partnerę (-es) veiksmingai dalyvauti Maisto kodekso komisijos, Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos ir 1951 m. gruodžio 6 d. Romoje pasirašytos Tarptautinės augalų apsaugos konvencijos veikloje;

- g) skatinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ir ES institucijų bei laboratorijų tarpusavio konsultacijas ir mainus;
- h) padėti plėtoti pajėgumus, kad būtų galima nustatyti ir įgyvendinti regioninius ir nacionalinius standartus pagal tarptautinius reikalavimus ir lengvinti regioninę integraciją;
- i) kurti ir didinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pajėgumus įgyvendinti ir stebėti SF priemonės vadovaujantis V dalies VI antraštinės dalies nuostatomis ir
- j) skatinti technologijų perdavimą.

## 32 STRAIPSNIS

### Teisės ir pareigos

1. Šalys dar kartą patvirtina savo teises ir pareigas pagal tarptautines sutartis ir susitarimus, kurių šalimis jos yra, susijusias su šia antraštine dalimi.
2. Kiekviena Šalis:
  - a) turi suverenią teisę įgyvendinti SF priemonės, jei jos atitinka PPO SFP sutarties nuostatas;

- b) prieš nustatydamas naujas SF priemones konsultuojasi su kita Šalimi pasinaudodama PPO SFP sutartyje numatytais pranešimų teikimo priemonėmis ir, jei reikia ir tinkama, per Šalių kontaktinius punktus;
- c) padeda kitai Šaliai rinkti informaciją, kurios reikia pagrįstiems sprendimams priimti;
- d) skatina RAB valstybę (-es) partnerę (-es) ir ES institucijas bei laboratorijas užmegzti ryšius, kurti bendrąsias įmones ir vykdyti bendrą mokslinių tyrimų ir plėtros veiklą.

### 33 STRAIPSNIS

#### Mokslinis priemonių pagrindimas

Remdamosi šios antraštinės dalies nuostatomis, Šalys užtikrina, kad SF priemonės jų teritorijoje būtų nustatomos ar keičiamos remiantis moksliniu pagrindimu, be to, kad priemonės atitiktų PPO SFP sutartį.

### 34 STRAIPSNIS

#### Suderinimas

1. Rengdamos SF priemones, Šalys savo atitinkamas taisykles ir procedūras, įskaitant patikrinimų, bandymų ir sertifikavimo procedūras, stengiasi suderinti pagal PPO SFP sutartį.

2. Vyresniųjų pareigūnų komitetas parengia šio suderinimo proceso rėmimo ir stebėsenos tvarką.

### 35 STRAIPSNIS

#### Lygiavertiškumas

Šalys lygiavertiškumo principus taiko remdamosi PPO SFP sutarties nuostatomis. Šiuo tikslu kiekviena Šalis kitos Šalies prašymu suteikia pagrįstą prieigą patikrinimams, bandymams ir kitoms susijusioms procedūroms atlikti.

### 36 STRAIPSNIS

#### Skirstymas į zonas ir teritorinius vienetus

Šalys pripažįsta kenksmingaisiais organizmais ar ligomis neužkrėstas nustatytąsias teritorijas arba nedidelio kenksmingųjų organizmų ar ligos paplitimo teritorijas kaip galimą augalinių ir gyvūninių produktų tiekimo šaltinį kiekvienu atveju atskirai, atsižvelgdamos į PPO SFP sutarties 6 straipsnį.

## 37 STRAIPSNIS

### Pranešimų teikimas, užklauso ir skaidrumas

1. Šalys SF priemones taiko skaidriai, remdamosi PPO SFP sutartimi.
2. Šalys pripažįsta su SF priemonėmis susijusių konsultacijų, pranešimų teikimo ir keitimosi informacija veiksmingų mechanizmų svarbą pagal PPO SFP susitarimą.
3. Importuojanti Šalis praneša eksportuojančiai Šaliai apie bet kokius SFS importo reikalavimų pakeitimus, galinčius paveikti prekybą, kuriai taikoma ši antraštinė dalis. Be to, Šalys įsipareigoja nustatyti keitimosi tokia informacija mechanizmus.

## 38 STRAIPSNIS

### Atitikties vertinimas

Siekdamos užtikrinti atitiktį SFS standartams, Šalys susitaria dėl atitikties vertinimo procedūrų.

## 39 STRAIPSNIS

### Keitimasis informacija ir prekybos sąlygų skaidrumas

Šalių bendradarbiavimas šioje antraštinėje dalyje apima:

- a) dalijimasi informacija ir konsultacijas dėl SF priemonių pakeitimų, galinčių turėti poveikio produktams, kurių eksportas domina kurią nors Šalį;
- b) keitimasi informacija kitais klausimais, kurie gali būti svarbūs jų prekybos santykiams, be kita ko, dėl skubių pranešimų, mokslinių nuomonių ir renginių pagal konkrečius prašymus;
- c) išankstinių pranešimų teikimą siekiant užtikrinti, kad RAB valstybė (-s) partnerė (-s) būtų informuota (-os) apie naujas SF priemones, kurios gali daryti poveikį RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) eksportui į ES; ši sistema grindžiama esamais mechanizmais pagal PPO susitarimus, ypač pagal PPO SFP sutarties 7 straipsnį;
- d) skaidrumo skatinimą imant mėginius, juos tiriant ir imantis veiksmų po bet kurios Šalies pašarų ir maisto oficialiosios kontrolės.

## 40 STRAIPSNIS

### Kompetentingos institucijos

1. Atitinkamos Šalių SFS institucijos yra RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ir ES institucijos, kompetingos įgyvendinti šioje antraštinėje dalyje nurodytas priemones.
2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytoms kompetentingoms institucijoms tenka PPO SFP sutartimi numatytos funkcijos.
3. Šalys praneša viena kitai apie savo atitinkamas 1 dalyje nurodytas kompetingas institucijas ir visus su jomis susijusius pakeitimus.

## V ANTRAŠTINĖ DALIS

### STANDARTAI, TECHNINIAI REGLAMENTAI IR ATITIKTIES VERTINIMAS

#### 41 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir apibrėžtys

1. Šios antraštinės dalies nuostatos taikomos rengiant, priimant ir taikant PPO sutartyje dėl techninių prekybos kliūčių (toliau – TPK sutartis) apibrėžtus techninius reglamentus, standartus ir atitikties vertinimo procedūras.
2. Šioje antraštinėje dalyje vartojamų terminų apibrėžtys nustatytos TPK sutartyje.

#### 42 STRAIPSNIS

##### Teisės ir pareigos

1. Šalys dar kartą patvirtina savo teises ir pareigas pagal TPK sutartį, kartu atsižvelgdamos į savo teises ir įsipareigojimus pagal kitus tarptautinius susitarimus, kurių šalimis yra RAB valstybė (-s) partnerė (-s) ir ES, įskaitant susitarimus, susijusius visų pirma su aplinkos ir biologinės įvairovės apsauga.

2. Remdamosi TPK sutarties nuostatomis Šalys užtikrina, kad techniniai reglamentai nebūtų rengiami, priimami arba taikomi siekiant sukurti nereikalingas tarpusavio prekybos kliūtis arba siekiant, kad dėl jų atsirastų tokios kliūtys.

#### 43 STRAIPSNIS

##### Abipusio pripažinimo susitarimai

Šalys gali derėtis dėl abipusio pripažinimo susitarimų abipusio ekonominio intereso sektoriuose.

#### 44 STRAIPSNIS

##### Skaidrumas ir pranešimų teikimas

1. Šalys dar kartą patvirtina savo pareigas dėl pranešimų teikimo ir dalijimosi informacija apie techninius reglamentus, standartus ir atitikties vertinimo procedūras, kaip numatyta TPK sutartyje.
2. Šalys per informacijos centrus keičiasi informacija, susijusia su klausimais, kurie gali būti svarbūs jų prekybos santykiams, be kita ko, dėl skubių įspėjimų, mokslinių nuomonių ir renginių.
3. Šalys gali bendradarbiauti steigdamas ir prižiūrdamos informacijos centrus, taip pat kurdamas ir prižiūrdamos bendras duomenų bazes.

## 45 STRAIPSNIS

### Suderinimas

Šalys stengiasi suderinti savo standartus, techninius reglamentus ir atitikties vertinimo procedūras.

## 46 STRAIPSNIS

### Atitikties vertinimas

1. Šalys dar kartą patvirtina įsipareigojimus dėl atitikties vertinimo pagal TPK sutartį.
2. Atsižvelgdamos į savo techninių reglamentų, standartų ir atitikties vertinimo infrastruktūrų suderinimo mastą, Šalys gali nutarti derėtis dėl atitikties vertinimo procedūrų abipusio pripažinimo susitarimų.

## 47 STRAIPSNIS

### Techninio reguliavimo institucijos

1. RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) reguliavimo institucijos yra RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) institucijos, kompetingos įgyvendinti šioje antraštinėje dalyje nurodytas priemonės ir atsakingos už standartizacijos, metrologijos, akreditavimo ir atitikties vertinimo procedūrų įgyvendinimo užtikrinimą ar priežiūrą ir yra kompetingos šioje srityje.
2. Už šios antraštinės dalies įgyvendinimą atsakinga ES institucija yra Europos Komisija.
3. RAB valstybė (-s) partnerė (-s) pagal šį Susitarimą praneša ES apie savo techninio reguliavimo institucijas.

## VI ANTRAŠTINĖ DALIS

### PREKYBOS APSAUGOS PRIEMONĖS

#### 48 STRAIPSNIS

##### Antidempingo ir kompensacinės priemonės

1. Atsižvelgiant į šį straipsnį, nė viena šio Susitarimo nuostata ES arba RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms), veikiančioms atskirai arba kartu, nedraudžiama priimti antidempingo arba kompensacinių priemonių pagal atitinkamus PPO susitarimus. Šio straipsnio tikslais prekių kilmė nustatoma pagal Šalių nelengvatines kilmės taisykles.
2. Prieš nustatydamas galutinius antidempingo arba kompensacinius muitus iš bet kurios Šalies importuojamiems produktams, Šalys apsvarsto galimybę taikyti atitinkamuose PPO susitarimuose nustatytas konstruktyvias prekybos teisių gynimo priemones.
3. Kai kuri nors Šalis nustato antidempingo arba kompensacinę priemonę, teisminė peržiūra, įskaitant apeliacinių skundų pateikimą, atliekama viename teisme.
4. Jei antidempingo arba kompensacinės priemonės gali būti nustatytos regionų ir nacionaliniu lygmeniu, kai taikytina, Šalys užtikrina, kad regioninės ir nacionalinės institucijos tokių priemonių tam pačiam produktui netaikytų tuo pačiu metu.

5. Prieš inicijuodama bet kokį tyrimą, importuojanti Šalis praneša eksportuojančiai Šaliai, kad yra gavusi dokumentais tinkamai pagrįstą skundą.
6. Šis straipsnis taikomas visiems po šio Susitarimo įsigaliojimo inicijuotiems tyrimams.
7. Visi su antidempingo arba kompensacinėmis priemonėmis susiję ginčai sprendžiami vadovaujantis PPO ginčų sprendimo taisyklėmis.

## 49 STRAIPSNIS

### Daugiašalės apsaugos priemonės

1. Atsižvelgiant į šį straipsnį, nė viena šio Susitarimo nuostata RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) ir ES nedraudžiama priimti priemonių pagal GATT 1994 XIX straipsnį, PPO susitarimą dėl apsaugos priemonių ir PPO sutarties dėl žemės ūkio 5 straipsnį. Šio straipsnio tikslu prekių kilmė nustatoma pagal Šalių nelengvatines kilmės taisykles.
2. Nepaisant šio straipsnio 1 dalies ES, atsižvelgdama į bendruosius šio Susitarimo vystymosi tikslus ir į tai, kad RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonomika nėra labai išvystyta, iš RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) importuojamiems produktams netaiko priemonių, kurios nustatytos pagal GATT 1994 XIX straipsnį, PPO susitarimą dėl apsaugos priemonių ir PPO sutarties dėl žemės ūkio 5 straipsnį.

3. 2 dalis taikoma penkerių (5) metų laikotarpi, kuris prasideda šio Susitarimo įsigaliojimo dieną. Likus ne mažiau kaip šimtui dvidešimt (120) dienų iki to laikotarpio pabaigos EPS taryba, atsižvelgdama į RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) vystymosi poreikius, peržiūri 2 dalies veikimą, siekdama nustatyti, ar reikėtų pratęsti priemonių taikymą.

4. Šio straipsnio 1 dalis taikoma laikantis PPO susitarimo dėl ginčų sprendimo taisyklių ir tvarkos.

## 50 STRAIPSNIS

### Dvišalės apsaugos priemonės

1. Šalis, išnagrinėjusi alternatyvius sprendimus, šiame straipsnyje nurodytomis sąlygomis ir laikydamasi jame nustatytos tvarkos gali taikyti ribotos trukmės apsaugos priemones, kuriomis nukrypstama nuo 10 ir 11 straipsnių.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų apsaugos priemonių gali būti imamasi, jei vienos Šalies kilmės produktas importuojamas į kitos Šalies teritoriją tokiais dideliais kiekiais ir tokiomis sąlygomis, kad tai:

a) daro arba gali daryti didelę žalą panašius ar tiesiogiai konkuruojančius produktus gaminančiai vidaus pramonei importuojančios Šalies teritorijoje,

- b) kelia arba gali kelti ekonomikos sektoriaus sutrikimų, ypač jei tie sutrikimai kelia rimtų socialinių problemų arba sunkumų, dėl kurių gali labai pablogėti importuojančios Šalies ekonominė padėtis, arba
- c) kelia arba gali kelti sutrikimų panašių arba tiesiogiai konkuruojančių žemės ūkio produktų<sup>1</sup> rinkose arba šių rinkų reguliavimo sistemų sutrikimų.

3. Šiame straipsnyje nurodytos apsaugos priemonės taikomos tik tiek, kiek būtina šio straipsnio 2 dalyje ir 5 dalies b punkte nurodytai didelei žalai ar sutrikimams pašalinti ar jų išvengti.

Importuojanti Šalis gali imtis tik vienos ar kelių iš toliau nurodytų apsaugos priemonių:

- a) laikinai sustabdyti tolesnį šiame Susitarime numatytą atitinkamam produktui taikomo importo muito normos mažinimą,
- b) padidinti atitinkamam produktui taikomą muitą tiek, kad jis neviršytų kitiems PPO nariams taikomo muto, ir
- c) atitinkamam produktui nustatyti tarifines kvotas.

4. Nepažeidžiant šio straipsnio 1–3 dalių, jei kuris nors RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) kilmės produktas importuojamas tokiais dideliais kiekiais ir tokiomis sąlygomis, kad tai kelia ar gali kelti vieną iš šio straipsnio 2 dalyje nurodytų pavojų viename ar keliuose atokiausiuose ES regionuose, ES, laikydamasi šio straipsnio 6–9 dalyse nustatytų procedūrų, atitinkamame regione ar regionuose gali nustatyti priežiūros arba apsaugos priemones.

---

<sup>1</sup> Šiame straipsnyje žemės ūkio produktai yra produktai, kuriems taikomas PPO susitarimo dėl žemės ūkio I priedas.

5. a) Nepažeidžiant šio straipsnio 1–3 dalių, jei kuris nors ES kilmės produktas importuojamas tokiais dideliais kiekiais ir tokiomis sąlygomis, kad tai kelia ar gali kelti vieną iš šio straipsnio 2 dalyje nurodytų pavojų RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms), RAB valstybė (-s) partnerė (-s), laikydamosi (-osi) šio straipsnio 6–9 dalyse nustatytų procedūrų, savo teritorijoje gali nustatyti priežiūros arba apsaugos priemonės;
- b) laikydamosi (-osi) šio straipsnio 6–9 dalyse nustatytų procedūrų RAB valstybė (-s) partnerė (-s) gali nustatyti apsaugos priemonės, jei sumažinus muitus ES kilmės produktas importuojamas į jos (jų) teritoriją tokiais dideliais kiekiais ir tokiomis sąlygomis, kad tai kelia ar gali kelti pavojų ką tik susikūrusiai panašių arba tiesiogiai konkuruojančių produktų pramonei. Tokia nuostata taikoma tik dešimt (10) metų nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos. Šį laikotarpį EPS taryba gali pratęsti ne ilgesniam nei penkerių (5) metų laikotarpiui.
6. a) Šiame straipsnyje nurodytos apsaugos priemonės paliekamos galioti tik tiek, kiek gali reikėti šio straipsnio 2, 4 ir 5 dalyse nurodytai didelei žalai ar sutrikimams pašalinti ar jų išvengti;
- b) šiame straipsnyje nurodytos apsaugos priemonės taikomos ne ilgiau kaip dvejus (2) metus. Jei aplinkybės, dėl kurių buvo nustatytos apsaugos priemonės, nepasikeičia, tokių priemonių taikymas gali būti pratęstas ne ilgiau kaip dar dvejiems (2) metams. Jei RAB valstybė (-s) partnerė (-s) taiko apsaugos priemonę arba jei ES taiko apsaugos priemonę tik vieno arba kelių jos atokiausių regionų teritorijoje, tokia priemonė bet koku atveju gali būti taikoma ne ilgiau kaip ketverius (4) metus, o jei aplinkybės, dėl kurių nustatytos apsaugos priemonės, nepasikeičia, jų taikymas gali būti pratęstas dar ketveriems (4) metams;

- c) šiame straipsnyje nurodytas apsaugos priemonės, taikomas ilgiau nei vienus (1) metus, sudaro aiškios atskiros dalys, kurių laipsniškai taikoma vis mažiau ir kurios galiausiai visiškai panaikinamos ne vėliau kaip iki nustatyto laikotarpio pabaigos;
- d) nė viena šiame straipsnyje nurodyta apsaugos priemonė netaikoma importuojamam produktui, kuriam tokia priemonė jau taikyta anksčiau, bent vienus (1) metus nuo tos priemonės taikymo pabaigos.

7. Įgyvendinant 1–6 dalis, taikomos šios nuostatos:

- a) jei Šalis mano, kad yra susidariusi viena iš šio straipsnio 2, 4 arba 5 dalyse nurodytų aplinkybių, ji nedelsdama perduoda klausimą Vyresniųjų pareigūnų komitetui, prašydama jį išnagrinėti;
- b) Vyresniųjų pareigūnų komitetas gali pateikti rekomendacijų, kaip ištaisyti susidariusias aplinkybes; jeigu Vyresniųjų pareigūnų komitetas nepateikia rekomendacijų, kaip ištaisyti susidariusias aplinkybes, arba per trisdešimt (30) dienų nuo kreipimosi į Vyresniųjų pareigūnų komitetą nerandama kito patenkinamo sprendimo, pagal šį straipsnį importuojanti Šalis gali priimti atitinkamas priemones aplinkybėms ištaisyti;
- c) prieš imdamasi (-osi) bet kurios šiame straipsnyje numatytos priemonės arba tais atvejais, kai taikoma šio straipsnio 8 dalis, RAB valstybė (-s) partnerė (-s) nedelsdama (-os) pateikia Vyresniųjų pareigūnų komitetui visą susijusią informaciją, reikalingą padėčiai išsamiai išnagrinėti, kad būtų galima rasti susijusioms Šalims priimtina sprendimą;

d) pasirenkant apsaugos priemones pagal šį straipsnį pirmenybė turi būti teikiama toms priemonėms, dėl kurių mažiausiai trikdomas šio Susitarimo veikimas;

e) apie visas pagal šį straipsnį taikomas apsaugos priemones nedelsiant raštu pranešama Vyresniųjų pareigūnų komitetui, kuris reguliariai rengia konsultacijas šiuo klausimu, visų pirma siekdamas sudaryti jų panaikinimo (kai tik leidžia aplinkybės) tvarkaraštį.

8. Jei dėl išskirtinių aplinkybių reikia nedelsiant imtis veiksmų, susijusi importuojanti Šalis gali laikinai imtis šio straipsnio 3, 4 arba 5 dalyje nurodytų priemonių nesilaikydama šio straipsnio 7 dalies reikalavimų. Jei priemonės taiko ES, jos gali būti taikomos ne ilgiau kaip šimtą aštuoniasdešimt (180) dienų, jei priemonės taiko RAB valstybė (-s) partnerė (-s) arba ES savo vieno ar kelių atokiausių regionų teritorijoje, jos gali būti taikomos ne ilgiau kaip du šimtus (200) dienų. Tokios laikinosios priemonės taikymo trukmė turi būti skaičiuojama kaip pradinio laikotarpio arba jo pratęsimo dalis, kaip nurodyta 6 dalyje. Nustatant tokias laikinasias priemones atsižvelgiama į visų susijusių Šalių interesus, įskaitant jų išsivystymo lygį. Susijusi importuojanti Šalis informuoja kitą Šalį ir nedelsdama perduoda klausimą Vyresniųjų pareigūnų komitetui, prašydama jį išnagrinėti.

9. Jei importuojanti Šalis pradeda importuojamo produkto administracinę procedūrą, siekdama greitai pateikti informaciją apie prekybos srautų tendenciją, dėl kurios gali kilti šiame straipsnyje nurodytų problemų, ji nedelsdama apie tai praneša Vyresniųjų pareigūnų komitetui.

10. PPO steigimo sutartimi nesiremiama tam, kad kitai Šaliai būtų sutrukdyta priimti apsaugos priemones pagal šį straipsnį.

### III DALIS

#### ŽUVININKYSTĖ

#### I ANTRAŠTINĖ DALIS

#### BENDROSIOS NUOSTATOS

#### 51 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir principai

1. Bendradarbiavimas prekybos žuvininkystės produktais ir žuvininkystės sektoriaus vystymo srityse apima jūrų žuvininkystės, vidaus vandenių žuvininkystės ir akvakultūros sektorius.
2. Šalys pripažįsta, kad RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) žuvininkystė yra labai svarbus ekonominis išteklius, turintis didelės reikšmės RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonomikai ir didelio potencialo regiono ekonominiam vystymuisi ir skurdo mažinimui ateityje. Žuvininkystė taip pat yra svarbus maisto ir užsienio valiutos šaltinis.
3. Šalys taip pat pripažįsta, kad žuvininkystės ištekliai yra svarbūs tiek ES, tiek RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms), ir atsižvelgdamos į abipusius interesus ir į ekonominį, aplinkos ir socialinį poveikį susitaria bendradarbiauti siekdamos darnaus žuvininkystės sektoriaus vystymo ir valdymo.

4. Šalys susitaria, kad tinkama strategija žuvininkystės sektoriaus ekonominiam augimui skatinti ir šio sektoriaus indėliui į RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonomiką didinti atsižvelgiant į žuvininkystės išteklių tvarumą ilguoju laikotarpiu – vykdyti daugiau pridėtinę vertę kuriančios veiklos šiame sektoriuje.

## 52 STRAIPSNIS

### Bendradarbiavimo principai

1. Bendradarbiavimo žuvininkystės srityje principai:
  - a) remti vystymąsi ir stiprinti regioninę integraciją;
  - b) remtis Kotonu susitarimo ir jį pakeisiančio susitarimo acquis;
  - c) taikyti specialųjį ir diferencinį režimą;
  - d) vertinant išteklius ir juos valdant atsižvelgti į patikimiausią turimą mokslinę informaciją;
  - e) užtikrinti veikiančią aplinkos, ekonominio ir socialinio poveikio stebėsenos sistemą RAB valstybėje (-ėse) partnerėje (-ėse);

- f) užtikrinti atitiktą esamiems nacionaliniams įstatymams ir susijusiems tarptautiniams dokumentams, įskaitant 1982 m. gruodžio 10 d. Montego Bėjuje priimtą 1982 m. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją (toliau – UNCLOS) ir regioninius bei subregioninius susitarimus;
- g) užtikrinti smulkiosios / natūrinės žvejybos išsaugojimą ir suteikti pirmenybę su šia žvejyba susijusių specialių poreikių tenkinimui.
2. Tie pagrindiniai principai turėtų padėti siekti darnaus ir atsakingo gyvųjų vandenų ir jūrų išteklių bei akvakultūros vystymo ir iš šio sektoriaus gaunamos naudos šiai ir būsimoms kartoms optimizavimo didinant investicijas, pajėgumus ir patekimo į rinką galimybes.
3. Šalys bendradarbiauja ir stengiasi užtikrinti, kad perdirbimo gamyklų konkurencingumui, gamybos pajėgumams ir žuvininkystės pramonės diversifikacijai didinti, taip pat uostų infrastruktūrai plėtoti ir tobulinti RAB valstybėje (-ėse) partnerėje (-ėse) būtų teikiama finansinė ir kitokia parama.
4. Bendradarbiavimo sritys išsamiau nurodytos V dalies IV antraštinėje dalyje.

## II ANTRAŠTINĖ DALIS

### JŪRŲ ŽUVININKYSTĖ

#### 53 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir tikslai

1. Šios antraštinės dalies nuostatos taikomos jūrų žuvininkystės išteklių naudojimui, išsaugojimui ir valdymui siekiant, kad iš žuvininkystės gaunama nauda RAB valstybėje (-ėse) partnerėje (-ėse) būtų optimizuota investuojant ir didinant pajėgumus bei patekimo į rinkas galimybes.
2. Šalių bendradarbiavimo tikslai pagal šią antraštinę dalį:
  - a) skatinti darnų žuvininkystės išteklių vystymąsi ir valdymą;
  - b) stiprinti bendradarbiavimą siekiant užtikrinti žuvininkystės išteklių tausų naudojimą ir tvarų valdymą kaip svarbų regioninės integracijos pagrindą, atsižvelgiant į pakrantės RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) daugiateritorius žuvų išteklius ir migruojančias rūšis ir į tai, kad nė viena RAB valstybė partnerė atskirai negali užtikrinti šių išteklių tvarumo;
  - c) užtikrinti nešališkesnį žuvininkystės sektoriuje gaunamos naudos skirstymą;
  - d) užtikrinti veiksmingą stebėsenos, kontrolės ir priežiūros priemonių, skirtų kovoti su neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama (toliau – NNN) žvejojimu, taikymą;

- e) siekiant socialinės ir ekonominės naudos Šalims, skatinti veiksmingą gyvųjų jūrų išteklių naudojimą, išsaugojimą ir valdymą išskirtinėje ekonominėje zonoje (IEZ) ir RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) jurisdikcijai pagal tarptautinius dokumentus, įskaitant UNCLOS, priklausančiuose vandenyse;
- f) remiantis geriausia praktika skatinti ir plėtoti regioninę ir tarptautinę prekybą;
- g) kurti palankią aplinką, įskaitant infrastruktūrą ir pajėgumų didinimą, kad RAB valstybė (-s) partnerė (-s) galėtų įvykdyti griežtus rinkos reikalavimus, taikomus tiek pramoninei, tiek smulkiajai žvejybai;
- h) remti nacionalinę ir regioninę politiką, kuria siekiama didinti žuvininkystės sektoriaus našumą ir konkurencingumą, ir
- i) kurti sąsajas su kitais ekonomikos sektoriais.

## 54 STRAIPSNIS

### Žuvininkystės valdymas ir žuvininkystės išteklių išsaugojimo klausimai

1. Nustatant tausios žvejybos laimikio dydį, žvejybos pajėgumus ir kitas valdymo strategijas vadovaujamosi atsargumo principu, kad būtų išvengta nepageidaujamų padarinių, pvz., perteklinių pajėgumų ir peržvejavimo, taip pat nepageidaujamo poveikio ekosistemoms ir smulkiajai žvejybai, arba siekiama, kad tokie padariniai ir poveikis būtų panaikinti.

2. Siekdama apsaugoti savo teritorinius vandenius ir užtikrinti smulkiosios ir priekrantės žvejybos tvarumą, kiekviena RAB valstybė partnerė gali imtis tinkamų priemonių, įskaitant sezoninius ir žvejybos įrankių apribojimus.
3. Šalys skatina (visas) susijusias (-ias) RAB valstybę (-es) partnerę (-es) prisijungti prie Indijos vandenyno tunų komisijos (IOTC) ir kitų susijusių žuvininkystės organizacijų. RAB valstybė (-s) partnerė (-s) ir ES koordinuoja veiksmus, kad užtikrintų visų rūšių žuvų, įskaitant tunų ir į juos panašių rūšių išteklių, valdymą ir išsaugojimą ir palengvintų susijusius mokslinius tyrimus.
4. Tais atvejais, kai kompetentinga nacionalinė valdymo institucija neturi pakankamų mokslinių įrodymų tausios žvejybos laimikio apribojimams ir tiksliniam dydžiui nustatyti RAB valstybės partnerės IEZ, Šalys, pasikonsultavusios su kompetentinga nacionaline institucija, kartu su IOTC ir, prireikus, kitomis regioninėmis žuvininkystės organizacijomis, remia tokius mokslinius tyrimus.
5. Šalys susitaria imtis tinkamų priemonių, jei padidinus žvejybos pastangas žvejybos laimikio dydis viršija kompetentingos nacionalinės institucijos nustatytą tikslinį tausų dydį.
6. Siekdamas išsaugoti ir valdyti daugiateritorius išteklius ir toli migruojančių rūšių išteklius, ES ir RAB valstybė (-s) partnerė (-s) užtikrina su jų vėliavomis plaukiojančių laivų atitiktį susijusioms nacionalinėms, regioninėms ir subregioninėms žuvininkystės valdymo priemonėms ir susijusiems nacionaliniams įstatymams ir kitiems teisės aktams.

## 55 STRAIPSNIS

### Laivų valdymas ir po sužvejojimo taikoma tvarka

1. Bus laikomasi IOTC ir kitų susijusių regioninių žuvininkystės organizacijų nustatyto laivų valdymo ir po sužvejojimo taikomos tvarkos. RAB valstybė (-s) partnerė (-s) ir ES nustato toliau išdėstytas būtinausias ES žvejybos laivų, plaukiojančių RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) vandenyse, stebėsenos, kontrolės ir priežiūros sąlygas:
  - a) RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) bus įdiegta laivų stebėjimo sistema (LSS) ir, jei RAB valstybė (-s) partnerė (-s) LSS neturi, ES padės jai (joms) įdiegti suderintą LSS;
  - b) be privalomos suderintos LSS, RAB valstybė (-s) partnerė (-s) kartu su ES kurs kitas priemones, kuriomis bus užtikrinama veiksminga stebėseną, kontrolė ir priežiūra, o ES padės RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) įdiegti ir įgyvendinti tokią sutartą sistemą;
  - c) ES ir RAB valstybė (-s) partnerė (-s) turi teisę siųsti stebėtojus į nacionalinius ar tarptautinius vandenį; stebėtojų siuntimo tvarka turi būti aiškiai išdėstyta; stebėtojų atlyginimus turi mokėti nacionalinės vyriausybės, bet visas laive patiriamas išlaidas turi padengti laivo savininkas; ES dengia stebėtojų mokymo išlaidas;
  - d) bus parengtos visame regione naudojamos bendros žvejybos ataskaitų teikimo sistemos, taip pat bus nustatytos būtinosios ataskaitų teikimo sąlygos;

- e) visi laivai, kurių pagautas laimikis iškraunamas arba perkraunamas RAB valstybėje partnerėje, tai atlieka uostuose arba išorinėse uostų teritorijose. Jūroje perkrauti draudžiama, išskyrus susijusios regioninės žuvininkystės valdymo organizacijos numatytais konkrečiomis sąlygomis; Šalys bendradarbiauja plėtodamos ir modernizuodamos iškrovimo arba perkrovimo infrastruktūrą RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) uostuose, įskaitant žuvų produktų vystymo pajėgumus;
- f) privaloma pranešti apie į jūrą išmetamą laimikį; siekiant išvengti laimikio išmetimo į jūrą pirmenybė turėtų būti teikiama atrankiosios žvejybos metodų ir IOTC bei susijusių regioninių žuvininkystės organizacijų nustatytų principų taikymui; jei tik įmanoma, priegauda pristatoma į krantą.

2. Šalys susitaria bendradarbiauti rengdamos ir įgyvendindamos nacionalines ir (arba) regionines RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) piliečių mokymų programas, kad jiems būtų sudarytos geresnės sąlygos veiksmingai dalyvauti žuvininkystės pramonėje. ES susiderėjus dėl dvišalio žvejybos susitarimo skatinama įdarbinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) piliečius. Į ES žvejybos laivus priimtiems jūrininkams be apribojimų taikoma Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) deklaracija dėl pagrindinių principų ir teisių darbe.

3. Šalys įsipareigoja dėti bendras pastangas ir ieškoti geresnių būdų, kaip užkirsti kelią NNN žvejybai, nuo jos atgrasyti ir ją panaikinti, ir šiuo tikslu imasi tinkamų priemonių. Su NNN žvejyba susiję žvejybos laivai turėtų būti konfiskuojami, o jų savininkus kompetentingos institucijos turėtų patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Jiems neturėtų būti leidžiama vėl užsiimti žvejyba atitinkamas (-ų) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) vandenyse, nebent iš vėliavos valstybės ir tos RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) bei, kai aktualu, susijusios regioninės žuvininkystės valdymo organizacijos yra gautas išankstinis leidimas.

### III ANTRAŠTINĖ DALIS

## VIDAUS VANDENŲ ŽUVININKYSTĖS IR AKVAKULTŪROS VYSTYMAS

### 56 STRAIPSNIS

#### Taikymo sritis ir tikslai

1. Šios antraštinės dalies nuostatos taikomos vidaus vandenų žuvininkystės, priekrantės žvejybos ir akvakultūros vystymui RAB valstybėje (-ėse) partnerėje (-ėse) ir su juo susijusiam pajėgumų didinimui, technologijų perdavimui, SFS standartams, investicijoms ir investicijų finansavimui, aplinkos apsaugai ir teisinei bei reguliavimo sistemoms.
2. Bendradarbiavimo vidaus vandenų žuvininkystės ir akvakultūros vystymo srityje tikslas – skatinti tausų vidaus vandenų žuvininkystės išteklių naudojimą ir didinti akvakultūros produktų gamybą, šalinti su pasiūla susijusius apribojimus, gerinti žuvų ir žuvų produktų kokybę, kad ji atitiktų tarptautines SF priemones, lengvinti patekimą į ES rinką, šalinti regioninės prekybos kliūtis, pritraukti į šį sektorių kapitalą ir investicijas, didinti pajėgumus ir sudaryti geresnes sąlygas privatiems investuotojams gauti finansinę paramą vidaus vandenų žuvininkystei ir akvakultūrai vystyti.

## IV DALIS

### ŽEMĖS ŪKIS

#### 57 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir apibrėžtys

1. Šios Susitarimo dalies nuostatos taikomos kultūriniais augalams ir gyvuliams, įskaitant naudinguosius vabzdžius.
2. Šioje dalyje ir V dalies II antraštinėje dalyje vartojamų terminų apibrėžtys:
  - a) žemės ūkis – kultūriniai augalai, gyvuliai ir naudingieji vabzdžiai;
  - b) žemės ūkio produktai – produktai, kuriems taikomas PPO sutarties dėl žemės ūkio I priedas;
  - c) žemės ūkio finansavimas – finansinių išteklių skyrimas su žemės ūkiu susijusiai veiklai – žaliavų tiekimui, žemės ūkio sektoriaus paslaugoms, gamybai, laikymui, platinimui, produktų perdirbimui ir pardavimui – remti visoje vertės grandinėje;
  - d) žemės ūkio ištekliai – visos medžiagos, įranga ir įrankiai, naudojami žemės ūkio produktams gaminti ir tvarkyti;

- e) tvari žemės ūkio technologija – technologija, sukurta visų pirma atsižvelgiant į jos poveikį aplinkai, taip pat socialinį ir ekonominį poveikį;
- f) aprūpinimo maistu ir mitybos saugumas –fizinės ir ekonominės galimybės visiems žmonėms visą laiką gauti saugaus, pakankamo ir maistingo maisto visaverčio ir sveiko gyvenimo poreikiams patenkinti;
- g) pragyvenimo šaltinių užtikrinimas –tinkamų ir tvarių galimybių gauti pajamų ir išteklių pagrindiniams poreikiams patenkinti sudarymas (įskaitant tinkamas galimybes gauti maisto, geriamojo vandens, naudotis sveikatos priežiūros įstaigų paslaugomis, švietimo galimybėmis, gauti būstą ir skirti laiko dalyvavimui bendruomenėje ir socialinei integracijai);
- h) gaivalinė nelaimė – gamtinių katastrofų, pvz., sausras, žemės drebėjimų, nuošliaužų, ugnikalnio išsiveržimų, potvynių, kenksmingųjų organizmų ir ligų pasekmė;
- i) smulkieji ūkininkai – ribotus išteklius turintys gamintojai, kuriems priklauso nedidelė, mažiau nei dviejų (2) hektarų žemės valda ir kurių veiklos apimtis yra per maža, kad jie būtų patrauklūs jiems teikti paslaugas, kurios būtinos norint gerokai padidinti našumą ir pasinaudoti rinkų atveriamomis galimybėmis;
- j) šioje Susitarimo dalyje darnus vystymasis – gamtos išteklių, kurie yra ekonominio ir socialinio vystymosi pagrindas, valdymas ir apsauga tokiomis priemonėmis, kad būtų patenkinti šios ir būsimų kartų žmogaus poreikiai.

## 58 STRAIPSNIS

### Tikslai

1. Šalys susitaria, kad šios Susitarimo dalies pagrindinis tikslas – darnus žemės ūkio vystymas, kuriam priskiriamas aprūpinimo maistu saugumo ir pragyvenimo šaltinių užtikrinimas, kaimo plėtra ir skurdo mažinimas RAB valstybėje (-ėse) partnerėje (-ėse), bet tuo neapsiribojama.
2. Šios Susitarimo dalies tikslai:
  - a) skatinti Šalių bendradarbiavimą siekiant žemės ūkio veiklą vykdančių subjektų gerovės ir geresnės gyvenimo kokybės didinant gamybos apimtį, našumą ir užimamą rinkos dalį;
  - b) didinti aprūpinimo maistu ir mitybos saugumą RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) skatinant kurti pridėtinę vertę, didinti produkciją, gerinti kokybę, užtikrinti saugumą, rinkos integraciją, prekybą ir prieinamumą;
  - c) prisidėti prie mokamo darbo užtikrinimo visose modernizuoto žemės ūkio sektoriaus vertės grandinės grandyse;
  - d) plėtoti modernias ir konkurencingas žemės ūkiu pagrįstas pramonės šakas;
  - e) skatinti tausų gamtos ir kultūros išteklių naudojimą ir tvarų jų valdymą kuriant ekologiškas ir tvarias technologijas, kuriomis didinamas žemės ūkio sektoriaus našumas;

- f) didinti konkurencingumą skatinant pridėtinės vertės kūrimą visose tiekimo grandinės grandyse, kad būtų sudarytos galimybės patekti į rinkas;
- g) didinti gamintojų pajamas rinkose plėtojant prekybą pridėtinės vertės žemės ūkio produktais;
- h) lengvinti žemės ūkio sektoriaus ir kaimo ekonomikos prisitaikymą siekiant prisiderinti prie pasaulinių ekonomikos pokyčių;
- i) mobilizuoti ir gerinti smulkiųjų ūkininkų ekonominės veiklos rezultatus didinant ūkininkų organizacijų pajėgumus;
- j) didinti prekybą ir lengvinti žemės ūkio prekių patekimą į rinkas siekiant didesnių pajamų užsienio valiuta;
- k) gerinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) infrastruktūrą, kad būtų skatinama gamyba, našumas, prekyba žemės ūkio ištekliais ir produktais ir jų platinimas, ypač daug dėmesio skiriant laikymui, rūšiavimui, tvarkymui, pakavimui ir vežimui.

## 59 STRAIPSNIS

### Bendrieji principai

1. Šalys pripažįsta žemės ūkio svarbą RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonomikai, nes tai yra pagrindinis didžiosios RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) gyventojų dalies pragyvenimo šaltinis, svarbiausias aprūpinimo maistu ir mitybos saugumo užtikrinimo veiksnys, potencialus didelio augimo ir pridėtinės vertės kūrimo sektorius ir eksporto pajamų šaltinis.
2. Atsižvelgdamos į daugiafunkcij žemės ūkio poveikį RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonomikai, Šalys susitaria laikytis visapusiško požiūrio į žemės ūkį, kaip darnaus vystymosi pagrindą.
3. Šalys susitaria bendradarbiauti ir skatinti tvarų žemės ūkio sektoriaus augimą, atsižvelgdamos į daugialypius šio sektoriaus aspektus ir RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonominių, socialinių ir aplinkos ypatybių, taip pat vystymosi strategijų įvairovę.
4. Šalys pripažįsta, kad didesnė RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) žemės ūkio sektoriaus integracija padės plėsti regionines rinkas, taip pat didinti investicijas ir privačiojo sektoriaus plėtrą.
5. Šalys pripažįsta, kad svarbu remti žemės ūkio produktų gamybą, skatinti kurti pridėtinę vertę, prekiauti žemės ūkio produktais ir skatinti rinkos plėtros iniciatyvas taikant tinkamas priemones ir nustatant tinkamą reguliavimo sistemą, kad būtų galima prisiderinti prie besikeičiančių rinkos sąlygų. Dėl to Šalys yra pasiryžusios veikti kartu ir pritraukti reikiamų investicijų į RAB valstybę (-es) partnerę (-es).

6. Šalys susitaria, kad šioje Susitarimo dalyje aptariamai žemės ūkio sritys prioritetai turi būti aiškiai susieti su regionine bendra aprūpinimo maistu bei mitybos saugumo ir skurdo mažinimo politikos sistema, kad būtų užtikrintas suderinamumas su regionine vystymosi darbotvarke ir ja būtų remiamasi.

## 60 STRAIPSNIS

### Išsamus dialogas

1. Šalys inicijuoja RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ir ES išsamų dialogą dėl žemės ūkio ir kaimo plėtros politikos (toliau – dialogas dėl žemės ūkio), per kurį aptariamai visi į šios Susitarimo dalies taikymo sritį patenkantys klausimai. Per dialogą dėl žemės ūkio stebima šios Susitarimo dalies įgyvendinimo pažanga, palaikomi Šalių ryšiai ir bendradarbiavimas, susijęs su atitinkama vidaus žemės ūkio politika ir, visų pirma, su žemės ūkio vaidmeniu RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) didinant ūkių pajamas, aprūpinimo maistu saugumą, tausų išteklių naudojimą, kaimo plėtrą ir ekonomikos augimą.
2. Dialogas dėl žemės ūkio vedamas Vyresniųjų pareigūnų komitete.
3. Šalys abipusiu sutarimu parengia dialogo dėl žemės ūkio eigos tvarką ir procedūras.

## 61 STRAIPSNIS

### Regioninė integracija

Šalys pripažįsta, kad RAB valstybėse partnerėse integravus žemės ūkio sektorių – palaipsniui panaikinus kliūtis, parengus tinkamą reguliavimo ir institucinę sistemą ir suderinus politikos sritis – bus prisidėta prie regioninės integracijos proceso stiprinimo ir regioninių rinkų plėtros, o tai leis padidinti investicijų apimtį ir privačiojo sektoriaus plėtrą.

## 62 STRAIPSNIS

### Igalinanti politika

Šalys pripažįsta, kad svarbu priimti ir įgyvendinti tokią politiką ir institucines reformas, kuriomis sudaromos galimybės įgyvendinti šios Susitarimo dalies tikslus arba palengvinamas jų įgyvendinimas.

## 63 STRAIPSNIS

### Darnus žemės ūkio vystymas

Šalys bendradarbiauja darnaus žemės ūkio vystymo srityje ir ypatingą dėmesį skiria RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pažeidžiamų kaimo gyventojų rėmimui atsižvelgiant į besikeičiančius pasaulio gamybos ir prekybos modelius bei vartotojų prioritetus ir pasirinkimą.

## 64 STRAIPSNIS

### Aprūpinimo maistu ir mitybos saugumas

1. Šalys susitaria, kad pagal šio Susitarimo nuostatas RAB valstybė (-s) partnerė (-s) gali įgyvendinti veiksmingas priemones, kuriomis didinamas aprūpinimo maistu bei mitybos saugumas ir darnus žemės ūkio vystymas ir kuriomis plečiamos komercinės žemės ūkio rinkos regione aprūpinimo maistu ir mitybos saugumui užtikrinti.
2. Šalys užtikrina, kad veiksmais, kurių imamasi pagal šią Susitarimo dalį, siekiama stiprinti aprūpinimo maistu bei mitybos saugumą ir vengti priimti priemones, dėl kurių galėtų kilti pavojus aprūpinimo maistu bei mitybos saugumui namų ūkių, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis.

## 65 STRAIPSNIS

### Vertės grandinės valdymas

Šalys susitaria parengti regioninę žemės ūkio sektoriaus tiekimo pajėgumų didinimo strategiją, kurioje būtų nustatyti didelės vertės žemės ūkio pasektoriai, dėl kurių regionas turi konkurencinį pranašumą, taip pat susitaria pasinaudoti investicijomis, kurios gali palengvinti perėjimą nuo lyginamųjų pranašumų prie konkurencinių pranašumų.

## 66 STRAIPSNIS

### Ankstyvojo perspėjimo sistemos

Šalys pripažįsta, kad reikia sukurti, gerinti ir stiprinti aprūpinimo maistu saugumo informacines sistemas, įskaitant nacionalines ankstyvojo perspėjimo sistemas, taip pat pažeidžiamumo vertinimo ir stebėsenos sistemas, ir didinti pajėgumus esamomis tarptautinėmis ir regioninėmis priemonėmis.

## 67 STRAIPSNIS

### Technologija

Šalys pripažįsta, kad svarbu turėti modernias ir tvarias žemės ūkio technologijas, ir susitaria kurti ir skatinti naudoti modernias žemės ūkio technologijas, susijusias su:

- a) tvariomis drėkinimo ir tręšiamojo drėkinimo technologijomis;
- b) audinių kultūra ir mikrodauginimu;
- c) sėklos gerinimu;
- d) sėklinimu;
- e) integruotąja kenkėjų kontrole;

- f) produktų pakavimu;
- g) nuimto derliaus tvarkymu;
- h) akredituotosiomis laboratorijomis;
- i) biotechnologijomis;
- j) rizikos vertinimu ir valdymu.



## 68 STRAIPSNIS

### Vidaus politikos priemonės

1. Kiekviena Šalis užtikrina paramos žemės ūkiui, susijusios su prekyba žemės ūkio produktais, skaidrumą. Šiuo tikslu ES periodiškai per dialogą dėl žemės ūkio RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) teikia ataskaitas dėl tokios paramos teisinio pagrindo, formos ir sumos. Laikoma, kad tokia informacija yra pateikta, jei Šalys ar kiti subjektai jų vardu ją pateikia viešai prieinamoje svetainėje.
2. Po šio Susitarimo įsigaliojimo ES neteikia eksporto subsidijų jokiam žemės ūkio produktui, skirtam RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms). Šį draudimą EPS taryba peržiūri po keturiasdešimt aštuonių (48) mėnesių.

3. Be to, Vyresniųjų pareigūnų komitetas nagrinėja klausimus, kurie gali kilti dėl Šalių žemės ūkio produktų patekimo į viena kitos rinkas. Šis komitetas gali teikti rekomendacijas EPS tarybai pagal 107 straipsnį.

## 69 STRAIPSNIS

### Žemės ūkio biržos prekių gamyba ir pardavimas

1. Šalys pripažįsta problemas, kurios RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) kyla dėl to, kad ji (jos) priklauso nuo būtiniausių žemės ūkio prekių, kurių kainos labai svyruoja ir kurių prekybos sąlygos blogėja dėl pajamų užsienio valiuta, eksporto.
2. Todėl Šalys susitaria:
  - a) stiprinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę investuojant į žemės ūkio biržos prekių gamybą, perdirbimą ir pardavimą;
  - b) bendradarbiauti plėtojant pajėgumus, kad būtų galima patekti į nišines rinkas, ir lengvinti suderinamumą su prekių standartais, siekiant patenkinti tokius rinkų reikalavimus;
  - c) remti žemės ūkio produkcijos ir eksportui skirtų produktų RAB valstybėje (-ėse) partnerėje (-ėse) įvairinimą;
  - d) didinti gamintojų pajamas rinkoje plėtojant prekybą pridėtinės vertės žemės ūkio produktais.

## 70 STRAIPSNIS

### Stebėseną

Šalys susitaria, kad EPS taryba peržiūri ir stebi jų pareigų pagal šį Susitarimą įgyvendinimą. EPS taryba tinkamai peržiūri, ar laikomasi pareigų, užtikrina skaidrumą ir sudaro Šalims galimybes įvertinti, kaip šios pareigos prisideda prie jų ilgalaikio tikslo sukurti teisingą ir rinką orientuotą prekybos žemės ūkio produktais sistemą.

## 71 STRAIPSNIS

### Grynosios maisto produktų importuotojos

1. Šalys pripažįsta, kad svarbu atsižvelgti į RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių), kuri (-ios) yra grynoji (-sios) maisto produktų importuotoja (-os), problemas. Todėl šiuo straipsniu siekiama padėti valstybėms, kurios yra grynosios maisto produktų importuotojos, parengti aprūpinimo maistu saugumo užtikrinimo programas.
2. Šalys susitaria:
  - a) šalinti maisto produktų gamybos, laikymo ir platinimo RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) apribojimus;

- b) pagalbą maistu gauti iš RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ir kitų Afrikos regioninių ekonominių bendrijų;
- c) gerinti pagalbos maistu koordinavimą.

3. Atsižvelgdamos į pagalbos maistu gavėjų interesus Šalys susitaria palaikyti tinkamą pagalbos maistu lygį ir užtikrinti, kad šio straipsnio 2 dalyje nurodytos priemonės netyčia nesukliudytų suteikti pagalbą maistu nepaprastosios padėties atvejais.

4. Šalys užtikrina, kad pagalba maistu būtų teikiama visiškai laikantis priemonių, kuriomis siekiama užkirsti kelią prekybos perkėlimui, ir:

- a) užtikrina, kad visi pagalbos maistu sandoriai būtų sudaromi pagal poreikius ir tik dotacijos forma, ir
- b) šių sandorių tiesiogiai ar netiesiogiai nesusieja su komerciniu žemės ūkio produktų ar kitų prekių ir paslaugų eksportu.

## 72 STRAIPSNIS

Tam tikrų sektorių svarba

1. Šalys pripažįsta, kad:
  - a) norint užtikrinti kaimo gyventojų pragyvenimo šaltinius, svarbu sudaryti tinkamas galimybes gauti maisto, švaraus ir saugaus geriamojo vandens, naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, švietimo galimybėmis, gauti būstą, taip pat užtikrinti dalyvavimą bendruomenėje ir socialinę integraciją;
  - b) žemės ūkio infrastruktūros vystymas, įskaitant gamybą, perdirbimą, pardavimą ir platinimą, yra labai svarbus RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) socialinei ir ekonominei kaimo plėtrai ir regioninei integracijai;
  - c) techninės paramos paslaugos, pvz., žemės ūkio moksliniai tyrimai, žemės ūkio konsultavimo paslaugos ir ūkininkų švietimas, yra svarbios didinant žemės ūkio našumą;
  - d) žemės ūkio finansavimo lengvinimas yra svarbi priemonė žemės ūkio sektoriui RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) pertvarkyti, nes finansavimas yra būtinas žemės ūkio technologijų kūrimui, žemės ūkio kreditams ir draudimui, infrastruktūros bei rinkų plėtrai ir ūkininkų mokymui, ir
  - e) norint pagerinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) kaimo gyventojų gyvenimo sąlygas svarbu užtikrinti tvarią kaimo plėtrą.

2. Šalys susitaria bendradarbiauti pragyvenimo šaltinių užtikrinimo, žemės ūkio infrastruktūros, techninės paramos paslaugų, žemės ūkio finansavimo paslaugų ir kaimo plėtros srityse, kaip numatyta V dalies II antraštinėje dalyje.

## 73 STRAIPSNIS

### Keitimasis informacija ir konsultacijos

1. Šalys susitaria keistis patirtimi ir informacija apie geriausią praktiką, taip pat viena su kita konsultuotis visais klausimais, susijusiais su šios Susitarimo dalies tikslų siekimu.
2. Šalys susitaria:
  - a) keistis informacija apie žemės ūkio gamybą, vartojimą ir prekybą, taip pat atitinkamų žemės ūkio produktų rinkų pokyčius;
  - b) keistis informacija apie investavimo galimybes ir paskatas žemės ūkio sektoriuje, įskaitant nedidelės apimties veiklą;
  - c) keistis informacija apie savo žemės ūkio politiką, įstatymus ir kitus teisės aktus;
  - d) aptarti politikos ir institucinius pokyčius, reikalingus siekiant paremti žemės ūkio sektoriaus pertvarkymą ir parengti bei įgyvendinti žemės ūkio ir kaimo plėtros politiką siekiant regioninės integracijos;

- e) keistis informacija apie naujas ir tinkamas technologijas ir politiką bei priemones, susijusias su žemės ūkio produktų kokybe.

## 74 STRAIPSNIS

### Geografinės nuorodos

1. Šalys pripažįsta, kad geografinės nuorodos yra svarbios darniam žemės ūkio vystymui ir kaimo plėtrai.
2. Šalys susitaria bendradarbiauti nustatydamos, atpažindamos ir registruodamos produktus, kuriuos būtų galima apsaugoti nustačius geografines nuorodas, taip pat imtis visų kitų veiksmų, kuriais siekiama apsaugoti nustatytus produktus.

## V DALIS

### EKONOMINIS IR VYSTOMASIS BENDRADARBIAVIMAS

#### 75 STRAIPSNIS

##### Bendrosios nuostatos

1. Pagal Kotonu susitarimo 34 ir 35 straipsnius ir atitinkamas jį pakeisiančio susitarimo nuostatas Šalys dar kartą patvirtina, kad vystomasis bendradarbiavimas yra pagrindinis jų partnerystės elementas ir esminis veiksnys siekiant šio Susitarimo tikslų. Šalys susitaria, kad šio Susitarimo VI priedo nuostatos yra viršesnės už šios dalies nuostatas.
2. Šalys susitaria tenkinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) vystymosi poreikius didindamos gamybos ir tiekimo pajėgumus, skatindamos struktūrinę pertvarką ir jų ekonomikų konkurencingumą, taip pat didindamos jų ekonomikos įvairinimą ir pridėtinę vertę, kad paskatintų darnų vystymąsi ir paremtų regioninę integraciją.

3. Šalys įsipareigoja bendradarbiauti siekdamas lengvinti šio Susitarimo įgyvendinimą ir remti regioninę integraciją ir vystymosi strategijas. Šalys susitaria bendradarbiauti remdamosi šia dalimi ir EPS vystymosi matrica, laikydamosi VI priedo nuostatų, kurios yra viršesnės, taip pat regioninių ir nacionalinių RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) vystymosi strategijų. EPS vystymosi matrica ir atitinkami RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pasirašant ES ir RAB EPS nustatytus poreikius atspindintys lyginamieji standartai, rodikliai ir siekiniai pridedami prie šio Susitarimo kaip atitinkamai IIIa ir IIIb priedai. Jie peržiūrimi kas penkerius (5) metus. Bendradarbiaujant teikiama finansinė ir nefinansinė parama RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms).

4. Finansavimas, susijęs su RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ir ES vystomuoju bendradarbiavimu įgyvendinant šį Susitarimą, skiriamas laikantis taisyklių ir atitinkamos Kotonu susitarime ir jį pakeisiančiame susitarime nustatytos taisyklių ir atitinkamų procedūrų sistemos ir vėlesnių atitinkamų priemonių, finansuojamų iš ES bendrojo biudžeto. Šiomis aplinkybėmis, atsižvelgdamos į naujus uždavinius, kylančius dėl didesnės regioninės integracijos ir konkurencijos pasaulinėse rinkose, Šalys susitaria, kad vienas prioritetų – remti šio Susitarimo įgyvendinimą. Šalys susitaria, kad Kotonu susitarime ir jį pakeisiančiame susitarime numatytos finansinės priemonės turi būti sutelktos taip, kad tikėtina šio Susitarimo nauda būtų kuo didesnė.

5. Įgyvendindamos šį Susitarimą Šalys įsipareigoja bendrai ir atskirai telkti išteklius, remdamosi gairėmis, pateiktomis X antraštinės dalies specialiosiose nuostatose, laikydamosi VI priedo nuostatų, kurios yra viršesnės.

6. Vadovaudamosi 2005 m. kovo 2 d. priimta EBPO Paryžiaus deklaracija dėl pagalbos veiksmingumo, skirstydamos ir koordinuodamos šio Susitarimo įgyvendinimui skirtus išteklius, Šalys susitaria taikyti ir remti atitinkamai nacionalinius ir (arba) regioninius mechanizmus, fondus ar priemones.

## 76 STRAIPSNIS

### Tikslai

Ekonominio ir vystomojo bendradarbiavimo tikslai:

- a) didinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonomikos konkurencingumą;
- b) didinti tiekimo pajėgumus ir sudaryti sąlygas sklandžiam šio Susitarimo įgyvendinimui;
- c) pertvarkyti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonomikos struktūrą ir stiprinant gamybos, platinimo, vežimo ir pardavimo sektorius sukurti stiprų, konkurencingą ir įvairove pagrįstą ekonominį pagrindą;
- d) plėtoti prekybos ir investicijų pritraukimo pajėgumus;
- e) stiprinti prekybos ir investicijų politiką ir taisykles ir
- f) stiprinti regioninę integraciją.

## 77 STRAIPSNIS

### Bendradarbiavimo sritys

Laikantis VI priedo nuostatų, kurios yra viršesnės, ekonominis ir vystomasis bendradarbiavimas apima šias sritis:

- a) infrastruktūra;
- b) žemės ūkis ir gyvuliai;
- c) privačiojo sektoriaus plėtra;
- d) žuvininkystė;
- e) vandens išteklių ir aplinka;
- f) patekimo į rinką klausimai, įskaitant:
  - i) SFP,
  - ii) TPK ir
  - iii) muitinės klausimus ir prekybos lengvinimą RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se);
- g) IX antraštinėje dalyje numatytos prisitaikymo prie EPS priemonės ir
- h) išteklių telkimas.

## I ANTRAŠTINĖ DALIS

### INFRASTRUKTŪRA

#### 78 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir tikslai

1. Bendradarbiavimas fizinės infrastruktūros vystymo srityje apima visų pirma transportą, energetiką ir informacines bei ryšių technologijas.
2. Šios srities tikslai:
  - a) didinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) konkurencingumą;
  - b) šalinti tiekimo apribojimus instituciniu, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis ir
  - c) stiprinti viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystės plėtojimą.

#### 79 STRAIPSNIS

##### Transportas

1. Bendradarbiavimas transporto srityje apima kelių, geležinkelių, oro ir vandens transportą.

2. Šios srities tikslai:

- a) gerinti nacionalinį ir regioninį susisiekimą regiono ekonominei integracijai sustiprinti;
- b) vystyti, restruktūrizuoti, atnaujinti, gerinti ir modernizuoti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) tvarias ir veiksmingas transporto sistemas;
- c) lengvinti žmonių judėjimą ir prekių srautus ir
- d) sudaryti geresnes sąlygas patekti į rinką modernizuojant kelių, oro, jūrų, vidaus vandenų ir geležinkelių transportą.

3. Laikydamosi 75 straipsnio, Šalys susitaria bendradarbiauti šiose srityse:

- a) transporto sistemų valdymas;
- b) infrastruktūros gerinimas, vystymas ir modernizavimas visais lygmenimis, įskaitant įvairiarūšių infrastruktūros tinklų vystymą;
- c) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) institucinių, techninių ir administracinių gebėjimų stiprinimas standartų, kokybės užtikrinimo, metrologijos ir atitikties vertinimo paslaugų teikimo srityse;
- d) technologijų kūrimas ir perdavimas, inovacijos, keitimasis informacija, tinklai ir prekyba;

- e) ekonominės veiklos vykdytojų partnerystės, ryšių mezgimo ir bendrųjų įmonių steigimo skatinimas;
- f) transporto sektoriaus saugumo ir patikimumo, įskaitant meteorologines prognozes, pavojingų prekių valdymą ir greitąjį reagavimą, didinimas;
- g) regioninės transporto politikos ir reguliavimo sistemų kūrimas.

## 80 STRAIPSNIS

### Energetika

1. Bendradarbiavimas energetikos sektoriuje apima viešojo ir privačiojo sektorių dalyvavimą energijos gamybos, perdavimo ir skirstymo, taip pat tarpvalstybinės prekybos energija sektoriuose.
2. Šios srities tikslai:
  - a) vystyti, didinti ir plėsti regiono energijos gamybos pajėgumus;
  - b) didinti alternatyvių energijos išteklių skaičių;
  - c) vystyti, didinti ir plėsti tinklus;
  - d) vystyti, didinti ir plėsti skirstymo ir perdavimo pajėgumus;

- e) sudaryti geresnes sąlygas RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) naudotis moderniais, veiksmingais, patikimais, įvairiais, tvariais ir atsinaujinančiais švarios energijos ištekliais konkurencingomis kainomis;
- f) didinti energijos gamybos, skirstymo ir valdymo pajėgumus nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis;
- g) skatinti energijos jungtis RAB valstybėje (-ėse) partnerėje (-ėse) ir už jų ribų siekiant kuo didesnio energijos panaudojimo ir
- h) remti investicijoms į šį sektorių pritraukti palankios aplinkos kūrimą.

3. Laikydamosi 75 straipsnio, Šalys susitaria bendradarbiauti šiose srityse:

- a) esamų energijos išteklių (ypač hidroenergijos, naftos ir biomasės) gamybos, perdavimo ir skirstymo pajėgumai;
- b) energijos rūšių derinio įvairinimas, siekiant į jį įtraukti kitus potencialius energijos išteklius, kurie yra priimtini socialiniu ir aplinkos požiūriu ir mažina priklausomybę nuo naftos;
- c) energetikos infrastruktūros vystymas, taip pat ir kaimo vietovėse;
- d) tinkamų energetikos reguliavimo ir politikos reformų, įskaitant pardavimą ir privatizavimą, rengimas;
- e) regioninės ir tarpregioninės jungtys ir bendradarbiavimas gaminant ir skirstant energiją;

- f) žmogiškųjų išteklių pajėgumų didinimas, valdymo, paslaugų standartų ir institucinių struktūrų gerinimas;
- g) technologijų kūrimas ir perdavimas, moksliniai tyrimai ir plėtra, inovacijos, keitimasis informacija ir duomenų bazių bei tinklų kūrimas;
- h) partnerystė, ryšiai ir bendrosios įmonės.

## 81 STRAIPSNIS

### Informacinės ir ryšių technologijos

1. Bendradarbiavimas informacinių ir ryšių technologijų (IRT) sektoriuje apima: IRT kūrimą, konkurencingumą bei inovacijas ir sklandų perėjimą prie informacinės visuomenės.
2. Šios srities tikslai:
  - a) plėtoti IRT sektorių ir
  - b) didinti IRT indėlį prekybos lengvinimo srityje kuriant e. paslaugas, e. prekybą, e. valdžią, e. sveikatą, sudarant saugius sandorius, taip pat per kitus socialinius ir ekonominius sektorius.

3. Laikydamosi 75 straipsnio, Šalys susitaria bendradarbiauti šiose srityse:
- a) IRT jungtys ir ekonominis veiksmingumas nacionaliniu, regioniniu ir pasauliniu lygmenimis;
  - b) naujų IRT sklaida;
  - c) su IRT susijusių teisinių ir reguliavimo sistemų rengimas;
  - d) technologijų kūrimas, perdavimas ir prietaika, moksliniai tyrimai ir plėtra, inovacijos, keitimasis informacija, tinklų kūrimas ir prekyba;
  - e) žmogiškųjų išteklių pajėgumų didinimas, paslaugų standartų ir institucinių struktūrų gerinimas;
  - f) ekonominės veiklos vykdytojų partnerystės, ryšių mezgimo ir bendrųjų įmonių steigimo skatinimas;
  - g) su IRT susijusių paslaugų nišinių rinkų vystymo skatinimas ir rėmimas.

## II ANTRAŠTINĖ DALIS

### ŽEMĖS ŪKIS

#### 82 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir tikslai

1. Bendradarbiavimas pagal šią antraštinę dalį apima kultūrinius augalus ir gyvulius, įskaitant naudinguosius vabzdžius.
2. Šalys susitaria, kad šios Susitarimo antraštinės dalies pagrindinis tikslas – darnus žemės ūkio vystymas, kuriam priskiriamas aprūpinimo maistu saugumo ir pragyvenimo šaltinių užtikrinimas, kaimo plėtra ir skurdo mažinimas RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se), bet tuo neapsiribojama.
3. Kiti šios antraštinės dalies tikslai išdėstyti 58 straipsnyje.

#### 83 STRAIPSNIS

##### Bendradarbiavimo sritis

1. Šalys pripažįsta žemės ūkio sektoriaus svarbą RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonomikai ir susitaria bendradarbiauti skatindamos ekonomikos pertvarkymą, kad padidėtų konkurencingumas, būtų užtikrintas aprūpinimo maistu ir mitybos saugumas, kaimo plėtra ir kad žemės ūkio ir kaimo ekonomikos sektoriams būtų lengviau prisitaikyti prie šio Susitarimo įgyvendinimo poveikio, didelį dėmesį skiriant smulkiesiems ūkininkams.

2. Šalys susitaria bendradarbiauti šiose srityse:

a) regioninė integracija:

žemės ūkio produktų patekimo į regionines ir tarptautines rinkas gerinimas, įskaitant rinkų sistemų ir rinkų vystymo strategijų kūrimą;

b) Įgalinanti politika

i) nacionalinės ir regioninės žemės ūkio politikos, taip pat teisinės ir reguliavimo sistemų rengimas, reikiamų pajėgumų didinimas ir parama institucinei plėtrai;

ii) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pajėgumų didinimas siekiant visapusiškai pasinaudoti didėjančiomis prekybos galimybėmis ir kuo daugiau pasinaudoti prekybos reformomis;

c) darnus žemės ūkio vystymas:

i) bendri veiksmai regioniniu lygmeniu, įskaitant trąšų gamybą, sėklų auginimą, gyvulininkystės sektoriaus plėtrą ir augalų bei gyvūnų ligų kontrolę;

ii) žemės ūkio produktų perdirbimo, pardavimo, platinimo, vežimo ir tvarkymo skatinimas ir stiprinimas;

iii) pajėgumų didinimas siekiant laikytis tarptautinių standartų, susijusių su žemės ūkio produktų gamyba, pakavimu ir SF priemonėmis;

d) žemės ūkio infrastruktūra:

- i) žemės ūkio pagalbinės infrastruktūros vystymas, įskaitant tausias drėkinimo sistemas, vandens rinkimo, laikymo ir valdymo sistemas, žemės ūkio produktų pardavimą ir rūšiavimą;
- ii) mokslinių tyrimų ir mokymų infrastruktūros, saugyklų, pagalbinių ir bendruomenės privažiuojamųjų kelių plėtojimas;
- iii) žemės ūkio produktų perdirbimo infrastruktūros vystymas;
- iv) žemės ūkio paskirties meteorologijos centro įsteigimas RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se);
- v) modernios rinkos infrastruktūros vidaus ir regioninėms rinkoms plėsti vystymas;

e) aprūpinimo maistu ir mitybos saugumas:

- i) kaimo ir miesto bendruomenių pajėgumų didinimas, kad būtų skatinamas geresnis pragyvenimo lygis, skurdo panaikinimas ir darnus vystymasis;
- ii) žemės ūkio produktų gamybos įvairinimas ir produktų, kurie skirti aprūpinimo maistu ir mitybos saugumo poreikiams RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) patenkinti, kūrimas;
- iii) žemės ūkio sektoriaus gamybos ir našumo didinimo programų rengimas ir įgyvendinimas, didelį dėmesį skiriant smulkiesiems ūkininkams;

- iv) pajėgumų didinimas siekiant laikytis aprūpinimo maistu saugumo reikalavimų nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis ir
  - v) socialinės adaptacijos programų gaivalinių nelaimių paveiktuose regionuose rengimas ir įgyvendinimas;
- f) vertės grandinės valdymas:
- i) tvarių žemės ūkio technologijų naudojimo ir būtinų ūkininkavimo išteklių teikimo skatinimas;
  - ii) žemės ūkio sektoriaus gamybos, našumo ir konkurencingumo didinimas skatinant žemės ūkio pramonės sektorius;
  - iii) pridėtinės vertės žemės ūkio produktų tiekimo grandinėje didinimas, kad būtų patenkinti nacionalinių, regioninių ir tarptautinių rinkų reikalavimai, ir
  - iv) žemės ūkio produktų perdirbimo, pardavimo, platinimo ir vežimo veiklos plėtojimo skatinimas;
- g) ankstyvojo perspėjimo sistemos:
- i) pajėgumų didinimas, kad kuo anksčiau būtų vertinamas galimas gresiančių nelaimių poveikis ir skleidžiama informacija, kad būtų galima imtis nenumatytiems atvejams skirtų priemonių ir greitai reaguoti;

- ii) nacionalinių ir regioninių informacinių sistemų kūrimas ir valdymas;
  - iii) ankstyvojo perspėjimo sistemų, nenumatytų atvejų planų ir reagavimo į nelaimės valdymo strategijų rengimas, stiprinimas ir jų tarpusavio susiejimas nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu ir
  - iv) galimybių prisitaikyti prie klimato kaitos ir švelninti jos padarinius rėmimas RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se);
- h) žemės ūkio biržos prekių gamyba ir pardavimas:
- i) pajėgumų plėtojimas, kad būtų galima patekti į nišines rinkas, ir suderinamumo su prekių standartais lengvinimas, kad būtų patenkinti tokių rinkų reikalavimai;
  - ii) žemės ūkio produkcijos ir eksportui skirtų produktų RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) įvairinimas;
  - iii) modernios rinkos infrastruktūros vidaus ir regioninėms rinkoms plėsti vystymas ir
  - iv) produktų pakavimo ir ženklavimo programų, kuriomis RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) gamintojams sudaromos galimybės užsitikrinti didesnes eksportuojamų prekių kainas, rengimas;
- i) kaimo plėtra:
- i) ūkininkų grupių pajėgumų didinimas visoje žemės ūkio vertės grandinėje;

- ii) vežimo, ryšių ir rinkos priemonių gerinimas žemės ūkio išteklių ir produkcijos pardavimui skatinti;
  - iii) socialinių ir kultūrinių kliūčių, pvz., kalbos skirtumų, raštingumo lygio, šališkumo dėl lyties ir bendruomenės sveikatos, kurios turi poveikio ūkininkavimo sistemų pobūdžiui, šalinimas;
  - iv) ūkininkų galimybių gauti kredito paslaugas didinimas ir gamtos bei kultūros išteklių valdymo gerinimas ir
  - v) susijusių politikos priemonių, kuriomis laiku užtikrinami tinkami žemės ūkio ištekliai smulkiesiems ūkininkams, rengimas;
- j) gryniosios maisto produktų importuotojos:
- maisto produktų gamybos, laikymo ir platinimo RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) apribojimų šalinimas;
- k) pragyvenimo šaltinių užtikrinimas:
- i) pajėgumų didinimas siekiant išplėsti kaimo vietovių ir priemiesčių zonų gyventojams teikiamas socialines paslaugas;
  - ii) bendrų namų ūkių pajamų iš žemės ūkio produktų gamybos didinimas užtikrinant įvairinimą, pridėtinę vertę ir užimtumą už ūkio ribų ir, *inter alia*, pritaikant naujas tvarias žemės ūkio technologijas RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se);

- iii) žemės ūkio sektoriaus našumo didinimas RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) ir
- iv) aktyvesnis tvarių žemės ūkio technologijų naudojimas;

l) techninės paramos paslaugos:

ES įsipareigoja nuspėjamu ir tvariu būdu skirti pakankamai išteklių ir techninę paramą RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pajėgumams didinti šiose srityse:

- i) inovacijų, technologijų perdavimo, žinių ir mokslinių tyrimų ir plėtros stiprinimas;
- ii) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) žemės ūkio sektoriaus mechanizavimo plėtojimas ir aktyvesnis naudojimas;
- iii) žemės ūkio išteklių gamyklų statymas ir platinimo sistemų kūrimas RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se);
- iv) investicijų į žemės ūkio mokslinius tyrimus, žemės ūkio konsultavimo paslaugas ir mokymą, taip pat sąsajų tarp mokslinių tyrimų, konsultavimo paslaugų ir ūkininkų skatinimas ir stiprinimas;
- v) kai tinkama, regioninių kompetencijos centrų, įskaitant žemės ūkio paskirties meteorologijos centrą ir su kultūriniais augalais, gyvuliais ir dirvožemiu susijusių biotechnologijų, analizės ir diagnostikos laboratorijų steigimas ir stiprinimas ir

- vi) prieigos prie paslaugų, susijusių su augalų auginimu ir gyvūnine produkcija, įskaitant veisimo paslaugas, veterinarijos paslaugas ir augalų apsaugos paslaugas, gerinimas;
- m) žemės ūkio finansavimo paslaugos:
- i) kaimo sektoriaus finansavimo paslaugų smulkiesiems ūkininkams, perdirbėjams ir prekyautojams gerinimas;
  - ii) regioninių priemonių ar žemės ūkio ir kaimo plėtros fondo kūrimas;
  - iii) žemės ūkio sektoriaus mikrofinansavimo institucijų ir draudimo sistemų vystymas;
  - iv) galimybių žemės ūkio produktų perdirbėjams, prekyautojams ir ūkininkams gauti kreditus iš bankų ir kitų finansų įstaigų lengvinimas ir
  - v) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) finansų įstaigų, teikiančių paslaugas žemės ūkio sektoriuje, rėmimas ir privačiojo sektoriaus patekimo į kapitalo rinkas trumpalaikiam ir ilgalaikiam kapitalui padidinti lengvinimas;
- n) geografinės nuorodos:
- i) geografinių nuorodų politikos rengimas ir teisinės sistemos kūrimas;
  - ii) taisyklių dėl geografinių nuorodų nustatymas;
  - iii) praktikos kodekso produktams pagal jų kilmę apibrėžti rengimas;

- iv) pagalba vietos organizacijoms ir institucijoms koordinuoti vietos suinteresuotųjų subjektų veiklą geografinių nuorodų ir produktų atitikties srityse;
- v) pajėgumų didinimas produktų su geografine nuoroda nustatymo, registravimo, pardavimo, atsekamumo ir atitikties srityse ir
- vi) bet kurios kitos bendradarbiavimo srities pagal šią antraštinę dalį, kuri gali ateityje būti nustatyta, vystymas.

### III ANTRAŠTINĖ DALIS

#### PRIVAČIOJO SEKTORIAUS PLĖTRA

##### 84 STRAIPSNIS

###### Taikymo sritis ir tikslai

1. Bendradarbiavimas privačiojo sektoriaus plėtros srityje apima investicijų skatinimą ir įmonių plėtrą.
2. Šios antraštinės dalies tikslai:
  - a) sukurti aplinką, kuri būtų palanki investicijoms ir privačioms įmonėms skatinti, įskaitant naujų pramonės sektorių kūrimą, tiesiogines užsienio investicijas ir technologijų perdavimą;

- b) stiprinti tiekimo pajėgumus bei konkurencingumą ir didinti pridėtinę vertę;
- c) gerinti prieigą prie ES finansavimo institucijų, pvz., Europos investicijų banko, teikiamų investicijų;
- d) didinti privačiojo sektoriaus plėtros institucijų, pvz., investicijų skatinimo agentūrų, koordinavimo įstaigų, prekybos rūmų, asociacijų, kontaktinių punktų ir prekybos lengvinimo institucijų, pajėgumus ir teikti joms institucinę paramą;
- e) rengti ir (arba) tobulinti politiką ir teisinę bei reguliavimo sistemą, kuriomis skatinamos ir apsaugomos investicijos;
- f) tobulinti bendrų AKR ir ES institucijų, įskaitant, *inter alia*, Žemės ūkio plėtros centrą, paramos ir pagalbos privačiajam sektoriui priemones, kuriomis skatinamos investicijos RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se), ir
- g) užmegzti ar stiprinti partnerystę, taip pat steigti ir stiprinti bendrąsias įmones, skatinti subrangos ir užsakomuosius darbus ir ryšių mezgimą.

## 85 STRAIPSNIS

### Investicijų skatinimas

Šalys susitaria skatinti investicijas RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) šiose srityse:

- a) politikos ir teisinės bei reguliavimo sistemų reformų rėmimas;

- b) institucinių gebėjimų stiprinimo, visų pirma RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) investicijų skatinimo agentūrų ir užsienio bei vietos investicijas skatinančių ir lengvinančių institucijų gebėjimų stiprinimo, rėmimas;
- c) tinkamų administracinių struktūrų, įskaitant veikiančių pagal vieno langelio principą, investicijų priėmimui ir tvarkymui sukūrimo rėmimas;
- d) nuspėjamos ir saugios investavimo aplinkos sukūrimo ir palaikymo rėmimas;
- e) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pastangų parengti pajamas užtikrinančias priemones investiciniams ištekliams sutelkti rėmimas;
- f) rizikos draudimo sistemų kaip riziką švelninančių priemonių kūrimas ir rėmimas investuotojų pasitikėjimui RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) didinti;
- g) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) investicijų agentūrų ir analogiškų institucijų ES keitimosi informacija tvarkos parengimo rėmimas;
- h) privačiojo sektoriaus investicijų iš ES RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) skatinimas;
- i) mažųjų ir vidutinių įmonių investicijų poreikius tenkinančių finansinių sistemų ir priemonių parengimo rėmimas ir
- j) partnerystės lengvinimas steigiant bendrąsias įmones ir finansuojant kapitalą.

## 86 STRAIPSNIS

### Įmonių plėtra

Šalys susitaria bendradarbiauti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) įmonių plėtros srityje ir remti:

- a) RAB valstybės (-ių) ir partnerės (-ių) ir ES privačiojo sektoriaus verslo dialogo, bendradarbiavimo ir partnerystės skatinimą;
- b) pastangas skatinti labai mažas, mažas ir vidutines įmones (LMMVĮ) ir jas integruoti į pagrindinę verslo veiklą;
- c) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) verslų produktyvios gamybos ir veiksmingo pardavimo skatinimą;
- d) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) privačiojo sektoriaus plėtros strategijų įgyvendinimą;
- e) LMMVĮ plėtrai ir augimui palankios aplinkos skatinimą;
- f) privačiojo sektoriaus organizacijų pajėgumus laikyti tarptautinių standartų;
- g) inovacijų apsaugą nuo piratavimo ir
- h) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pajėgumus žvalgyti, eksploatuoti ir parduoti gamtos išteklius.

## IV ANTRAŠTINĖ DALIS

### ŽUVININKYSTĖ

#### 87 STRAIPSNIS

##### Bendradarbiavimo aprėptis

Bendradarbiavimas žuvininkystės srityje apima jūrų ir vidaus vandenių žuvininkystę ir akvakultūrą.

#### 88 STRAIPSNIS

##### Bendradarbiavimas jūrų žuvininkystės srityje

1. Bendradarbiavimas jūrų žuvininkystės srityje apima:
  - a) žuvininkystės valdymo ir žuvininkystės išteklių išsaugojimo klausimus;
  - b) laivų valdymą ir po sužvejojimo taikomą tvarką;
  - c) finansines ir prekybos priemones ir
  - d) žuvininkystės ir žuvininkystės produktų bei jūrų akvakultūros vystymą.

2. ES padeda sutelkti išteklius bendradarbiavimui nustatytose srityse įgyvendinti nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis, įskaitant paramą pajėgumų didinimui regione.
3. Laikydamosi III dalies ir 75 straipsnio nuostatų, Šalys susitaria bendradarbiauti šiose srityse:
  - a) žuvų ir žuvų produktų laikymo, pardavimo ir platinimo infrastruktūros sukūrimas ir gerinimas;
  - b) pajėgumų didinimas nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis, kad būtų laikomasi SFS, TPK ir rizikos veiksnių analizės ir svarbiųjų valdymo taškų sistemos techninių reikalavimų, RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) IEZ stebėsenos, kontrolės ir priežiūros sistemų plėtojimas ir konkrečių sričių jūrų žuvininkystės sertifikavimo sistemų nustatymas ir valdymas;
  - c) investicijos ir technologijų perdavimas žvejybos, žuvų perdirbimo, uosto paslaugų, uosto infrastruktūros vystymo ir gerinimo srityse, žuvininkystės įvairinimas įtraukiant kitas rūšis nei tunas, kurios mažai gaudomos arba visiškai negaudomos;
  - d) bendrosios įmonės ir ryšiai, visų pirma su LMMVĮ, ir smulkioji žvejyba žuvininkystės tiekimo grandinėje;
  - e) pridėtinės vertės kūrimas žuvininkystės sektoriuje ir
  - f) mokslinių tyrimų ir plėtros atsargų vertinimo ir tvarumo srityje.

4. Šalys įsipareigoja bendradarbiauti skatindamos bendrųjų žvejybos, žuvų perdirbimo ir uosto paslaugų įmonių steigimą, didindamos gamybos pajėgumus ir gerindamos žuvininkystės ir su ja susijusių pramonės šakų ir paslaugų konkurencingumą, galutinės grandies perdirbimą, uosto infrastruktūros plėtojimą ir gerinimą ir žuvininkystės veiklos įvairinimą, įtraukiant kitas rūšis nei tunas, kurios mažai gaudomos arba visiškai negaudomos.

## 89 STRAIPSNIS

### Vidaus vandenų žuvininkystės ir akvakultūros vystymas

Bendradarbiavimas vidaus vandenų žuvininkystės ir akvakultūros vystymo srityje apima ES indėlių šiose srityse:

- a) pajėgumų didinimas ir eksporto rinkos vystymas:
  - i) didinant pramonės ir smulkios gamybos, perdirbimo ir produktų asortimento įvairinimo pajėgumus, kuriais stiprinamas regiono vidaus vandenų žuvininkystės ir akvakultūros sektoriaus konkurencingumas; pavyzdžiui, sukuriant mokslinių tyrimų ir plėtros centrus ir vystant akvakultūrą komerciniuose žuvininkystės ūkiuose;
  - ii) didinant eksporto rinkos grandinės valdymo pajėgumus, įskaitant tam tikrų produktų linijų sertifikavimo sistemų nustatymą ir valdymą, ir skatinant žuvininkystės produktų rinką, didinant jų pridėtinę vertę ir mažinant žuvininkystės produktų praradimą po sužvejojimo;

- iii) didinant pajėgumus regione, pvz., stiprinant kompetentingas žuvininkystės institucijas, prekiautojų ir žvejų asociacijas siekiant prekiauti žuvininkystės produktais su ES Šalimi ir rengti produkto bei prekės ženklo kūrimo mokymo programas;
- b) infrastruktūra:
- i) vystant ir gerinant vidaus vandenių žuvininkystės ir akvakultūros infrastruktūrą;
  - ii) lengvinant galimybes gauti finansavimą infrastruktūrai, įskaitant visų rūšių įrangą;
- c) technologijos:
- i) plėtojant techninius pajėgumus, įskaitant pridėtinę vertę kuriančių technologijų skatinimą, pvz., perduodant ES žuvininkystės technologijas RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms);
  - ii) didinant regiono žuvininkystės valdymo pajėgumus, pvz., naudojant mokslinių tyrimų ir duomenų rinkimo sistemas bei skatinat atitinkamas technologijas, naudojamas žvejojant ir laimikio tvarkymui po sužvejojimo;
- d) teisinės ir reguliavimo sistemos:
- i) rengiant vidaus vandenių žuvininkystės ir akvakultūros taisykles ir stebėsenos, kontrolės ir priežiūros sistemas;

- ii) rengiant tinkamas teises ir reguliavimo priemones intelektinės nuosavybės teisių srityje ir didinant jų taikymo tarptautinei prekybai pajėgumus;
  - iii) saugant ekologinį ženklą ir intelektinę nuosavybę;
- e) investicijos ir finansavimas:
- i) skatinant Šalių suinteresuotuosius subjektus steigti bendrąsias įmones ir imtis kito mišraus investavimo, pvz., parengiant investuotojų, dalyvausiančių bendrųjų vidaus vandenų žuvininkystės ir akvakultūros įmonių operacijose, nustatymo tvarką;
  - ii) sudarant galimybes pasinaudoti kreditais mažųjų ir vidutinių įmonių ir pramoninės vidaus vandenų žuvininkystės vystymui;
- f) aplinkos ir žuvininkystės išteklių išsaugojimas imantis priemonių, kuriomis užtikrinama, kad prekiaujant žuvimi būtų išsaugoma aplinka, ir apsaugos priemonių, kuriomis užkertamas kelias išteklių išsekvojimui ir užtikrinama biologinė įvairovė, o akvakultūra atsargiai papildoma egzotinėmis rūšimis; pavyzdžiui, pasikonsultavus su visomis susijusiomis kaimyninėmis šalimis egzotinėmis rūšimis papildomi tik valdomi ir (arba) uždari telkiniai;
- g) socialinės, ekonominės ir skurdo mažinimo priemonės:
- i) skatinant mažųjų ir vidutinių žvejybos įmonių, perdirbėjų ir prekyautojų žuvimi veiklą didinant RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pajėgumus, kad jie galėtų dalyvauti prekyboje su ES;

- ii) skatinant žuvininkystės pramonės įmones įdarbinti labiausiai atskirtų grupių asmenis. Pavyzdžiui, skatinti lyčių lygybę žuvininkystės sektoriuje, visų pirma stiprinant moterų prekyautojų, užsiimančių ar ketinančių užsiimti žuvininkyste, gebėjimus. Siekiant darnaus socialinio ir ekonominio vystymosi šiame procese taip pat bus skatinamos dalyvauti kitos palankių sąlygų neturinčių asmenų grupės, turinčios galimybę užsiimti žuvininkyste.

## V ANTRAŠTINĖ DALIS

### VANDENS IŠTEKLIAI IR APLINKA

#### 90 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir tikslai

1. Bendradarbiavimas pagal šią antraštinę dalį apima gamtos išteklius, visų pirma vandens išteklius, taip pat aplinką ir biologinę įvairovę.
2. Bendradarbiavimo pagal šią antraštinę dalį tikslai:
  - a) stiprinti prekybos ir aplinkos sąsajas;
  - b) remti tarptautinių aplinkos susitarimų, konvencijų ir sutarčių įgyvendinimą;

- c) užtikrinti aplinkos valdymo ir skurdo mažinimo pusiausvyrą;
- d) saugoti aplinką ir daugiau dėmesio skirti biologinės įvairovės ir genetinių išteklių išsaugojimui;
- e) skatinti sąžiningą ir tausų gamtos išteklių naudojimą;
- f) lengvinti ir skatinti tausų bendrų išteklių naudojimą;
- g) skatinti viešąjį ir privatųjį sektorius dalyvauti gamtos išteklių valdyme.

## 91 STRAIPSNIS

### Vandens ištekliai

1. Bendradarbiavimas vandens išteklių srityje apima drėkinimą, hidroenergijos gamybą, vandens gavybą ir tiekimą ir vandens baseinų apsaugą.
2. Bendradarbiavimo šioje srityje tikslai:
  - a) tausiai naudoti ir tvariai valdyti vandens išteklius RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se), kad būtų pagerinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) gyventojų pragyvenimo šaltiniai;
  - b) skatinti regioninį bendradarbiavimą siekiant tausaus tarpvalstybinių vandens išteklių naudojimo;
  - c) vystyti vandens tiekimo infrastruktūrą gamybos tikslais.

3. Laikydamosi 75 straipsnio, Šalys susitaria bendradarbiauti šiose srityse:

- a) vandens tiekimo infrastruktūros vystymas regione;
- b) susijusių teisinių ir reguliavimo sistemų kūrimas;
- c) integruotas vandens išteklių valdymas;
- d) žmogiškųjų išteklių pajėgumų didinimas, paslaugų standartų, vandens išteklių valdymo ir institucinių struktūrų gerinimas;
- e) ekonominės veiklos vykdytojų partnerystės ir ryšių mezgimas ir bendrųjų įmonių steigimas;
- f) technologijų kūrimo, perdavimo ir prietaikos, mokslinių tyrimų ir plėtros, inovacijų, keitimosi informacija ir tinklų kūrimo skatinimas;
- g) vandens taršos kontrolės, valymo ir išsaugojimo, nuotekų valymo ir asenizacijos priemonių vystymas;
- h) tausių drėkinimo sistemų naudojimo skatinimas.

## 92 STRAIPSNIS

### Aplinka

1. Bendradarbiavimas aplinkos srityje apima aplinkos apsaugą ir tvarų valdymą, taip pat su prekyba susijusios aplinkos politikos įgyvendinimą.
2. Bendradarbiavimo šioje srityje tikslai:
  - a) apsaugoti, atstatyti ir išsaugoti aplinką ir biologinę įvairovę – florą, fauną ir mikroorganizmų genetinius išteklius, įskaitant jų ekosistemas;
  - b) plėtoti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pramonės šakas, kuriose naudojamos ekologiškos technologijos;
  - c) skatinti kurti technologijas, jas perduoti ir pritaikyti, skatinti mokslinius tyrimus ir plėtrą, inovacijas ir keitimąsi informacija.
3. Laikydamosi 75 straipsnio, Šalys susitaria bendradarbiauti šiose srityse:
  - a) tarptautinių aplinkos susitarimų, konvencijų ir sutarčių įgyvendinimas;
  - b) sąžiningo ir tvaraus aplinkos ir biologinės įvairovės naudojimo, išsaugojimo ir valdymo, įskaitant miškininkystę ir laukinės gamtos išteklius, stiprinimas ir skatinimas;

- c) institucinių ir teisinių sistemų stiprinimas ir pajėgumų rengti, įgyvendinti ir administruoti aplinkos įstatymus, kitus teisės aktus, standartus ir politiką ir užtikrinti jų taikymą didinimas;
- d) ekonominės veiklos vykdytojų partnerystės, ryšių mezgimo ir bendrųjų įmonių kūrimas;
- e) ekologinių katastrofų ir biologinės įvairovės nykimo prevencija ir jų poveikio švelninimas;
- f) technologijų kūrimo ir pritaikymo, perdavimo ir prietaikos, mokslinių tyrimų ir plėtros ir inovacijų skatinimas;
- g) pakrančių bei jūros išteklių ir vietinių naminių bei laukinių biologinių ir genetinių išteklių apsauga ir valdymas;
- h) alternatyvios ekologiškos veiklos ir pragyvenimo šaltinių vystymas;
- i) prekių, susijusių su ekologiniu ženkliniu, gamyba ir atitinkamų paslaugų teikimas ir prekybos jomis lengvinimas;
- j) keitimasis informacija ir tinklų kūrimas, susiję su produktais ir jiems taikomais gamybos proceso, vežimo, pardavimo ir ženklavimo reikalavimais;
- k) ekologiškų produktų infrastruktūros vystymas;
- l) vietos bendruomenių įtraukimas į biologinės įvairovės, miškininkystės ir laukinės gyvūnijos išteklių valdymą;

- m) atliekų tvarkymo ir pramonės bei nuodingųjų atliekų saugaus šalinimo sistemų kūrimas;
- n) suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo tarptautiniame dialoge aplinkos klausimais skatinimas.

## VI ANTRAŠTINĖ DALIS

### SANITARIJOS IR FITOSANITARIJOS PRIEMONĖS

#### 93 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir tikslai

1. Bendradarbiavimas pagal šią antraštinę dalį apima paramą ir pajėgumų didinimą derinimo, skirstymo į zonas ir teritorinius vienetus, atitikties vertinimo, keitimosi informacija ir prekybos sąlygų skaidrumo srityse.
2. Bendradarbiavimo pagal šią antraštinę dalį tikslai:
  - a) lengvinti Šalių tarpregioninę ir tarpusavio prekybą regione kartu saugant žmonių, gyvūnų ir augalų gyvybę ar sveikatą pagal PPO SFP sutartį;
  - b) spręsti problemas, kurios kyla taikant SF priemones sutartuose prioritetiniuose sektoriuose ir sutartiems prioritetiniams produktams, deramai atsižvelgiant į regioninę integraciją;

- c) nustatyti procedūras ir tvarką bendradarbiavimui SFS klausimais lengvinti;
- d) užtikrinti SF priemonių, taikomų Šalių tarpusavio ir vidaus prekybai, skaidrumą;
- e) skatinti priemonių ir tarptautinių standartų derinimą regione remiantis PPO SFP sutartimi ir atitinkamos politikos rengimą ir teisinių, reguliavimo bei institucinių sistemų kūrimą RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se);
- f) skatinti RAB valstybę (-es) partnerę (-se) veiksmingai dalyvauti Maisto kodekso komisijos, Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos ir Tarptautinės augalų apsaugos konvencijos veikloje;
- g) skatinti RAB ir ES institucijų ir laboratorijų tarpusavio konsultacijas ir mainus;
- h) padėti plėtoti pajėgumus, kad būtų galima nustatyti ir įgyvendinti regioninius ir nacionalinius standartus pagal tarptautinius reikalavimus ir sudaryti geresnes sąlygas regioninei integracijai;
- i) nustatyti ir didinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pajėgumus įgyvendinti ir stebėti SF priemones pagal šį straipsnį ir
- j) skatinti technologijų perdavimą.

3. Laikydamosi 75 straipsnio, Šalys susitaria bendradarbiauti šiose srityse:
- a) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) rėmimas, kad ji (jos) laikytųsi SF priemonių, įskaitant tinkamų reguliavimo sistemų sukūrimą, politikos rengimą, susijusių tarptautinius standartus rengiančių organizacijų darbo klausimus, mokymą, informavimo renginius, pajėgumų didinimą ir techninę paramą;
  - b) kai tinkama, SF priemonių derinimo su RAB valstybe (-ėmis) partnere (-ėmis) rėmimas ir nacionalinių SFS koordinavimo komitetų steigimas, taip pat viešojo ir privačiojo sektorių pajėgumų vykdyti sanitarinę kontrolę didinimas; prioritetinės sritys – kokybės programos parengimas ir įgyvendinimas, mokymai, informavimo renginiai, laboratorijų įkūrimas, atnaujinimas, modernizavimas ir akreditavimas;
  - c) parama klausimais, susijusiais su atitinkamų tarptautinius standartus rengiančių organizacijų darbu, kai šis bendradarbiavimas gali apimti mokymą, informavimo renginius, pajėgumų didinimą ir techninę paramą;
  - d) parama žuvininkystės srityje, siekiant parengti suderintas regionines žuvų produktų taisykles, teisės aktus ir standartus, kad būtų skatinama Šalių tarpusavio ir RAB regiono vidaus prekyba;
  - e) parama siekiant paskatinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) SFS institucijų ir atitinkamų SFS institucijų ES bendradarbiavimą;

- f) SFP sutarties įgyvendinimo rėmimas, visų pirma stiprinant RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) kompetentingas institucijas ir pranešimų bei informacijos centrus;
- g) dalijimosi ir keitimosi informacija rėmimas.

## 94 STRAIPSNIS

### Suderinimas

1. Rengdamos SF priemonės, Šalys savo atitinkamas taisykles ir procedūras, įskaitant patikrinimų, bandymų ir sertifikavimo procedūras, stengiasi suderinti pagal PPO SFP sutartį.
2. Kai tinkama, RAB valstybė (-s) partnerė (-s), padedama (-os) ES, parengs savo SFS standartų derinimo programą ir grafiką.
3. Vyresniųjų pareigūnų komitetas atitinkamai parengia suderinimo proceso regione rėmimo ir stebėsenos sąlygas.

## 95 STRAIPSNIS

### Skirstymas į zonas ir teritorinius vienetus

Šalys pripažįsta kenksmingaisiais organizmais ir ligomis neužkrėstas nustatytąsias teritorijas arba nedidelio kenksmingųjų organizmų ar ligos paplitimo teritorijas kaip galimą augalinių ir gyvūninių produktų tiekimo šaltinį kiekvienu atveju atskirai, atsižvelgdamos į PPO SFP sutarties 6 straipsnį.

## 96 STRAIPSNIS

### Specialusis ir diferencinis režimas ir techninė parama

1. ES sutinka teikti techninę paramą ir nustatyti specialųjį ir diferencinį režimą pagal PPO SFP sutarties 9 ir 10 straipsnius.
2. Šalys bendradarbiauja, siekdamas patenkinti specialiuosius RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) poreikius, kylančius įgyvendinant šios antraštinės dalies nuostatas.
3. Šalys susitaria, kad techninė parama teikiama šioms prioritetinėms sritims:
  - a) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) viešojo ir privačiojo sektorių techninių pajėgumų didinimas sanitarijos ir fitosanitarijos kontrolei užtikrinti, taip pat tikrinimo, sertifikavimo, priežiūros ir kontrolės sričių mokymai ir informavimo renginiai;

- b) techninių pajėgumų didinimas SF priemonėms įgyvendinti ir stebėti, taip pat skatinimas daugiau taikyti tarptautinius standartus;
- c) rizikos analizės, derinimo, atitikties, bandymų, sertifikavimo, likučių stebėsenos, atsekamumo ir akreditavimo pajėgumų plėtojimas, taip pat modernizuojant laboratorijas ir kitą įrangą arba jas steigiant ar įrengiant, kad RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) būtų lengviau laikytis tarptautinių standartų;
- d) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) dalyvavimo susijusių tarptautinius standartus rengiančių organizacijų veikloje rėmimas;
- e) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pajėgumų veiksmingai dalyvauti pranešimų teikimo procese plėtojimas.

## VII ANTRAŠTINĖ DALIS

### TECHNINĖS PREKYBOS KLIŪTYS

#### 97 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir tikslai

1. Pagal šią antraštinę dalį bendradarbiavimas apima TPK sutartyje apibrėžtų techninių reglamentų, standartų ir atitikties vertinimo procedūrų rengimą, priėmimą ir taikymą.
2. Bendradarbiavimo pagal šią antraštinę dalį tikslai:
  - a) palapsniui šalinti technines prekybos kliūtis siekiant palengvinti Šalių tarpusavio ir RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) vidaus prekybą;
  - b) stiprinti RAB valstybės (-ių) partnerės(-ių) regioninę integraciją derinant RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) taikomus standartus, techninius reglamentas ir atitikties vertinimo procedūras pagal TPK sutartį;
  - c) skatinti daugiau naudoti tarptautinius techninius reglamentas, standartus ir atitikties vertinimo procedūras, įskaitant konkrečioms sektoriams skirtas priemones;

- d) skatinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ir ES standartizacijos, atitikties vertinimo ir reguliavimo institucijas užmegzti funkcinius ryšius, kurti bendrąsias įmones ir vykdyti bendrą mokslinių tyrimų ir plėtros darbą;
- e) didinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) kilmės produktų patekimo į rinką galimybes gerinant jos produktų saugumą, kokybę ir didinant jų konkurencingumą;
- f) skatinti daugiau naudotis tarptautine geriausia praktika, susijusia su techninių reglamentų, tarptautinių standartų ir atitikties vertinimo procedūrų taikymu;
- g) atsižvelgiant į TPK sutarties nuostatas užtikrinti, kad standartai ir techniniai reglamentai būtų rengiami, priimami ir taikomi skaidriai ir kad nebūtų kuriama nereikalingų Šalių tarpusavio prekybos kliūčių;
- h) remti tinkamos reguliavimo sistemos, politikos ir reformų RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) rengimą, kad jos atitiktų tarptautiniu mastu priimtina praktiką;
- i) padėti RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) įgyvendinti TPK sutartį ir laikytis jų prekybos partnerių TPK reikalavimų atsižvelgiant į TPK sutartį.

3. Laikydamosi 75 straipsnio, Šalys susitaria bendradarbiauti šiose srityse:

- a) skatinimo daugiau naudoti tarptautinius techninius reglamentus, standartus ir atitikties vertinimo procedūras, įskaitant konkreitiems sektoriams skirtas priemones Šalių teritorijose, rėmimas;

- b) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pajėgumų didinimo standartizacijos, metrologijos, akreditavimo ir atitikties vertinimo procedūrų srityse rėmimas, taip pat laboratorijų ir susijusių institucijų modernizavimo ir steigimo ir susijusios įrangos pirkimo rėmimas;
- c) kokybės valdymo ir užtikrinimo tam tikruose RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) svarbiuose sektoriuose rėmimas;
- d) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) standartų ir kitų techninio reguliavimo organizacijų visapusiško dalyvavimo tarptautinius standartus rengiančiose organizacijose rėmimas ir tarptautinių standartų vaidmens kaip pagrindo rengiant techninius reglamentus stiprinimas;
- e) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) atitikties vertinimo įstaigų pastangų gauti tarptautinį akreditavimą rėmimas;
- f) Šalių standartizacijos, atitikties vertinimo ir sertifikavimo institucijų funkcinių ryšių plėtojimas;
- g) parama rengiant bendrąjį susitarimą dėl geros reglamentavimo praktikos, įskaitant:
  - i) skaidrumą rengiant, priimant ir taikant techninius reglamentus, standartus ir atitikties vertinimo procedūras;

- ii) būtinybę taikyti reguliavimo priemones ir susijusias atitikties vertinimo procedūras, kurioms gali būti priskirtas tiekėjų atitikties deklaracijų naudojimas, ir jų proporcingumą;
  - iii) tarptautinių standartų, kuriais remiantis rengiami techniniai reglamentai, naudojimą, išskyrus atvejus, kai tokie tarptautiniai standartai būtų neveiksmingi arba netinkami teisėtiems tikslams įgyvendinti;
  - iv) techninių reglamentų ir rinkos priežiūros veiksmų įgyvendinimo užtikrinimą ir
  - v) techninių reglamentų, standartų ir atitikties vertinimo procedūrų peržiūros priemonių ir metodų nustatymą;
- 
- h) būtinos techninės infrastruktūros identifikavimas, prioritetų nustatymas ir kūrimo rėmimas, taip pat technologijų perdavimas metrologijos, standartizacijos, bandymų, sertifikavimo ir akreditavimo srityse techninių reglamentų rengimui paremti;
  - i) bendradarbiavimo reguliavimo srityje, taip pat techninio ir mokslinio bendradarbiavimo stiprinimas, be kita ko, keitimasis informacija, patirtimi ir duomenimis siekiant pagerinti atitinkamų techninių reglamentų kokybę bei lygį ir veiksmingai pasinaudoti reguliavimo ištekliais;
  - j) techninių reglamentų, standartų ir atitikties vertinimo procedūrų suderinamumo ir vienodinimo didinimas;

- k) Šalių atitinkamų organizacijų, atsakingų už metrologiją, standartizaciją, bandymus, sertifikavimą ir akreditavimą, dvišalio bendradarbiavimo skatinimas;
- l) Šalių tarpusavio ir RAB valstybių partnerių bendradarbiavimo, susijusio su atitinkamų tarptautinių institucijų ir organizacijų, sprendžiančių TPK klausimus, darbu, skatinimas.

## VIII ANTRAŠTINĖ DALIS

### MUITINĖS KLAUSIMAI IR PREKYBOS LENGVINIMAS

#### 98 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir tikslai

1. Šalys pripažįsta bendradarbiavimo muitinės ir prekybos lengvinimo klausimais svarbą kintančiomis pasaulinės prekybos sąlygomis.
2. Šalys susitaria stiprinti bendradarbiavimą siekdamos užtikrinti, kad susiję teisės aktai bei procedūros ir atitinkamų institucijų administraciniai gebėjimai padėtų siekti tikslo skatinti prekybos lengvinimą.
3. Šalys pripažįsta, kad tiems tikslams pasiekti būtini tinkami administraciniai gebėjimai. Jos sutinka, kad RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) reikia nustatyti pereinamuosius laikotarpius, taip pat jai (joms) būtina didinti pajėgumus, kad galėtų sklandžiai įgyvendinti šios antraštinės dalies nuostatas.

4. Bendradarbiavimo pagal šią antraštinę dalį tikslai:

- a) lengvinti Šalių tarpusavio prekybą;
- b) skatinti muitų teisės aktų ir procedūrų derinimą regioniniu lygmeniu;
- c) teikti paramą RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) siekiant lengvinti prekybą;
- d) teikti paramą RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) muitinės administracijoms, kad jos galėtų įgyvendinti šį Susitarimą ir remtis kita geriausia tarptautine muitinių veiklos praktika;
- e) stiprinti Šalių muitinės administracijų ir kitų susijusių sienų kontrolės tarnybų bendradarbiavimą.

5. Laikydamosi 75 straipsnio, Šalys susitaria bendradarbiauti šiose srityse:

- a) keitimasis informacija apie muitų teisės aktus ir procedūras;
- b) bendrų iniciatyvų abipusiškai sutartose srityse rengimas;
- c) šių sričių rėmimas:
  - i) muitinės sistemų ir procedūrų modernizavimas ir muitiniam įforminimui reikiamo laiko trumpinimas;

- ii) muitinės procedūrų ir prekybos formalumų, be kita ko, susijusių su importu, eksportu ir tranzitu, supaprastinimas ir derinimas;
- iii) regioninių tranzito sistemų stiprinimas;
- iv) skaidrumo didinimas pagal 134 straipsnį;
- v) pajėgumų didinimas, įskaitant finansinę ir techninę paramą RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) šioje srityje, ir
- vi) bet kokios kitos šio Susitarimo Šalių susitartas muitinių veiklos sritys;
- d) kiek įmanoma, bendros pozicijos su muitinės klausimais ir prekybos lengvinimu susijusiose tarptautinėse organizacijose, kaip antai PPO, PMO, JTO ir UNCTAD, laikymasis;
- e) visų susijusių tarnybų veiklos koordinavimo viduje ir tarpvalstybiniu mastu skatinimas.
6. Šalys bendradarbiauja muitinės veiklos ir prekių kilmės taisyklių klausimais imdamosi šių veiksmų:
- a) nustato procedūras ir tvarką, kurios atitinka tarptautines priemones ir standartus, taikomus muitinės klausimų ir prekybos lengvinimo srityje, įskaitant PPO taisykles ir PMO priemones ir standartus;
- b) imasi veiksmų, kuriais siekiama derinti muitinių standartus ir prekybos lengvinimo priemones;

- c) taiko modernius muitinių darbo metodus, įskaitant rizikos vertinimą, teisiškai privalomus sprendimus, supaprastintas procedūras, patikrinimus po prekių išleidimo ir audito metodus;
- d) automatizuoja muitinės ir kitas prekybos procedūras, įskaitant elektroninius muitinių ir prekybos informacijos mainus;
- e) rengia muitinės pareigūnų ir kitų susijusių viešojo ir privačiojo sektorių pareigūnų mokymus muitinės ir prekybos lengvinimo klausimais ir
- f) bendradarbiauja kitose srityse, kurias Šalys gali nustatyti.

## IX ANTRAŠTINĖ DALIS

### PRISITAIKYMO PRIE EPS PRIEMONĖS

#### 99 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir tikslai

1. Šalys pripažįsta, kad muitų tarifų panaikinimas ir (arba) pakankamas sumažinimas, kaip nustatyta šiame Susitarime, bus nelengvas uždavinys RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms). Šalys susitaria šį konkretų uždavinį spręsti sukurdamos kompensacinę sistemą, laikydamosi VI priedo nuostatų, kurios yra viršesnės.

2. Šalys taip pat pripažįsta, kad šio Susitarimo įgyvendinimas RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonomikai gali iškelti tam tikrų problemų, be kita ko, socialinėje, ekonominėje ir aplinkos srityje. Šalys susitaria tas problemas spręsti ekonominio ir vystomojo bendradarbiavimo veiksmis.

3. Bendradarbiaujant pagal šią antraštinę dalį siekiama spręsti esamas ir galimas prisitaikymo problemas, kurios kyla įgyvendinant šį Susitarimą.

## 100 STRAIPSNIS

### Bendradarbiavimo sritys

1. Kalbant apie negautas pajamas, susijusias su muitų tarifų mažinimu, ES, laikydamasi VI priedo nuostatų, kurios yra viršesnės:

- a) pradeda aktyvesnį dialogą dėl fiskalinių prisitaikymo priemonių ir reformų;
- b) nustato bendradarbiavimo tvarką mokesčių sistemos reformai paremti;
- c) skiria finansinių išteklių, kad pereinamuoju laikotarpiu padengtų sutartus valdžios sektoriaus pajamų nuostolius, kurie atsiranda panaikinus ir (arba) pakankamai sumažinus muitų tarifus.

2. Norėdama užtikrinti, kad šis Susitarimas būtų visapusiškai naudingas RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonomikai, ES sutinka dirbti kartu su RAB valstybe (-ėmis) partnere (-ėmis) ir atitinkamai bendradarbiauti siekiant:

- a) didinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) gamybos sektorių konkurencingumą;

- b) didinti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) darbo jėgos našumą ir stiprinti jos profesinius gebėjimus, be kita ko, mokant darbuotojus, perkeltus dėl įmonių uždarymo, arba suteikiant jiems naujų įgūdžių naujai veiklai ir pan.;
- c) remti priemones, kuriomis kuriama tvari aplinka;
- d) plėtoti pajėgumus makroekonominiai drausmei padidinti;
- e) švelninti galimą poveikį RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) aprūpinimo maistu ir mitybos saugumui, kaimo plėtrai, pragyvenimo šaltinių užtikrinimui ir eksporto pajamoms;
- f) bendradarbiauti kitose galimose srityse, susijusiose su šio Susitarimo įgyvendinimo problemomis.

## X ANTRAŠTINĖ DALIS

### IŠTEKLIŲ TELKIMAS

#### 101 STRAIPSNIS

##### Principai ir tikslai

1. Pripažindamos ES įsipareigojimą remti šio Susitarimo įgyvendinimą ir pačios (-ių) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pastangas finansuoti savo vystymosi poreikius, Šalys susitaria veikti ir bendrai, ir atskirai, kad galėtų sutelkti finansinius išteklius, skirtus remti šio Susitarimo įgyvendinimą, regioninę integraciją ir RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) vystymosi strategijas.
2. Bendrai telkiant išteklius siekiama papildyti RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) pastangas surasti alternatyvių finansavimo šaltinių regioninei integracijai ir vystymosi strategijoms, visų pirma III Priedo a punkto EPS vystymosi matricai, laikantis VI priedo nuostatų, kurios yra viršesnės, remti, ir atsižvelgiant į tarpusavio priklausomybę remti ir skatinti šias pastangas.

## 102 STRAIPSNIS

### Pareigos

1. Laikydamosi (-osi) VI priedo nuostatų, kurios yra viršesnės, RAB valstybė (-s) partnerė (-s):
  - a) įsipareigoja laiku ir nuspėjamai skirti išteklių iš savo finansavimo priemonių regioninei integracijai ir su EPS susijusioms vystymosi strategijoms ir projektams, įtrauktiems į EPS vystymosi matricą, remti;
  - b) savo vystymosi strategijas rengia tinkamai atsižvelgdama (-os) į RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) teisę nustatyti savo vystymosi strategijų ir prioritetų kryptį ir seką;
  - c) įsteigia EPS fondą su EPS susijusiems ištekliams nukreipti;
  - d) EPS vystymosi matricoje nustatytus prioritetus įtraukia į regionines ir nacionalines strategijas.
  
2. Laikydamosi (-osi) VI priedo nuostatų, kurios yra viršesnės, RAB valstybė (-s) partnerė (-s) parengia EPS fondo valdymo taisykles ir nuostatas, kad užtikrintų šių išteklių naudojimo skaidrumą, atskaitomybę ir ekonominę naudą. Nedarant poveikio kitų partnerių įnašams į EPS fondą, ES ištekliai bus nukreipiami, jei ES atlikus EPS fondo veiklos procedūrų vertinimą bus gauti teigiami rezultatai.

3. Laikydamosi VI priedo nuostatų, kurios yra viršesnės, visų pirma atsižvelgdama į pasiūlos apribojimus RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se), susijusius su šio Susitarimo įgyvendinimu, įskaitant finansavimo spragas, nustatytas EPS vystymosi matricoje, ES įsipareigoja laiku ir nuspėjamai skirti išteklių:

- a) iš ES biudžeto;
- b) pagal bet kurią kitą priemonę, kuri bus naudojama ES oficialiai paramai vystymuisi teikti.

4. Šalys bendrai įsipareigoja dėti pastangas sutelkti šiuos išteklius:

- a) kitų (daugiašalių ir dvišalių) paramos teikėjų lėšas;
- b) dotacijas, lengvatines paskolas, viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir specializuotas priemones;
- c) bet kuriuos kitus oficialios paramos vystymuisi išteklius, kuriuos skiria vystymosi partneriai.

## VI DALIS

### INSTITUCINĖS NUOSTATOS

#### 103 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir tikslas

1. Šios Susitarimo dalies nuostatos taikomos EPS tarybai, Vyresniųjų pareigūnų komitetui, pagal 108 straipsnį įsteigiamam EPS Konsultaciniam komitetui (toliau – EPS Konsultacinis komitetas) ir visoms kitoms institucijoms ir komitetams, kurie gali būti įsteigti pagal šį Susitarimą.
2. Šios Susitarimo dalies tikslas – įsteigti institucijas, kurios palengvintų šio Susitarimo tikslų įgyvendinimą.

#### 104 STRAIPSNIS

##### EPS taryba

1. Šio Susitarimo įsigaliojimo dieną įsteigiama EPS taryba.
2. EPS tarybą sudaro Šalių atstovai ministrų lygmeniu.

3. Per šešis (6) mėnesius nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos EPS taryba nustato savo darbo tvarkos taisykles.
4. EPS tarybai pagal jos darbo tvarkos taisyklių nuostatas bendrai pirmininkauja abiejų Šalių atstovai.
5. EPS taryba posėdžiauja reguliariai, ne rečiau kaip kas dvejus (2) metus, ir Šalių sutarimu išimtiniais atvejais, kai to reikia atsižvelgiant į aplinkybes.
6. EPS taryba atsakinga už:
- a) šio Susitarimo veikimą ir įgyvendinimą, taip pat jo tikslų įgyvendinimo stebėseną;
  - b) svarbių klausimų, kurie kyla įgyvendinant šį Susitarimą, ir kitų bendro intereso klausimų, turinčių poveikio Šalių tarpusavio prekybai, nagrinėjimą, nepažeidžiant VII dalimi suteiktų teisių, ir
  - c) Šalių pasiūlymų ir rekomendacijų dėl šio Susitarimo peržiūros ir pakeitimų nagrinėjimą.

## 105 STRAIPSNIS

### EPS tarybos įgaliojimai

1. EPS taryba įgaliojama priimti sprendimus, o Vyresniųjų pareigūnų komiteto raštu pateiktas rekomendacijas gali priimti abipusiu sutarimu.
2. Priimti sprendimai yra privalomi Šalims ir jos imasi visų reikalingų priemonių jiems įgyvendinti pagal atitinkamas savo vidaus taisykles.
3. EPS taryba per šešis (6) mėnesius nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos nustato ir priima darbo tvarkos taisykles, kurios reikalingos arbitražo kolegijai įsteigti, kaip numatyta 112 ir 113 straipsniuose.
4. Klausimais, kuriais RAB valstybė partnerė veikia atskirai, tokius sprendimus EPS taryba priima pritarus susijusiai RAB valstybei partnerei.

## 106 STRAIPSNIS

### Vyresniųjų pareigūnų komitetas

1. Šio Susitarimo įsigaliojimo dieną įsteigiamas Vyresniųjų pareigūnų komitetas.

2. Jį sudaro nuolatiniai sekretoriai arba prireikus pagrindiniai sekretoriai iš RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ir ES atstovai vyresniųjų pareigūnų lygmeniu.
3. Pagal nurodymus, kuriuos gali duoti EPS taryba, Vyresniųjų pareigūnų komitetas posėdžiauja bent kartą per metus ir Šalių sutartu laiku gali surengti neeilinius posėdžius, kai to reikia atsižvelgiant į aplinkybes. Vyresniųjų pareigūnų komitetas taip pat posėdžiauja prieš EPS tarybos posėdžius.
4. Komitetui bendrai pirmininkauja abiejų Šalių atstovai.
5. Vyresniųjų pareigūnų komitetas:
  - a) padeda EPS tarybai vykdyti savo pareigas;
  - b) gauna ir svarsto specialiųjų komitetų, darbo sesijų, darbo grupių ar kitų komiteto pagal 107 straipsnio 1 dalį įsteigtų organų ataskaitas, koordinuoja tokių organų veiklą ir teikia rekomendacijas EPS tarybai svarstyti;
  - c) savo iniciatyva arba EPS tarybai ar Šaliai paprašius teikia ataskaitas ir rekomendacijas EPS tarybai dėl šio Susitarimo įgyvendinimo;
  - d) prekybos srityje:
    - i) prižiūri ir atsako už šio Susitarimo nuostatų įgyvendinimą ir tinkamą taikymą, taip pat svarsto ir teikia rekomendacijas dėl atitinkamų bendradarbiavimo sričių;

- ii) pagal VII dalies I antraštinės dalies nuostatas imasi veiksmų ginčams išvengti ir sprendžia ginčus, kurie gali kilti dėl Susitarimo aiškinimo ar taikymo;
  - iii) padeda EPS tarybai vykdyti savo funkcijas, be kita ko, teikti rekomendacijas dėl sprendimų, kuriuos turėtų priimti EPS taryba;
  - iv) stebi regioninės integracijos ir Šalių ekonominių bei prekybos santykių pažangą;
  - v) stebi ir vertina šio Susitarimo įgyvendinimo poveikį Šalių darniam vystymuisi;
  - vi) svarsto veiksmus, kurie gali sudaryti geresnes sąlygas Šalių prekybai bei investicijų ir verslo galimybėms, ir jų imasi ir
  - vii) svarsto visus su šiuo Susitarimu susijusius reikalus ir visus klausimus, galinčius turėti poveikio jo tikslų įgyvendinimui;
- e) vystymosi srityje:
- i) padeda EPS tarybai vykdyti savo funkcijas, susijusias su vystomojo bendradarbiavimo klausimais, kurie patenka į šio Susitarimo taikymo sritį;
  - ii) stebi šiame Susitarime nustatytų bendradarbiavimo nuostatų įgyvendinimą ir koordinuoja bendradarbiavimo veiksmus su trečiųjų šalių paramos teikėjais;

- iii) teikia rekomendacijas dėl Šalių bendradarbiavimo prekybos klausimais;
- iv) periodiškai peržiūri šiame Susitarime nustatytas bendradarbiavimo sritis ir atitinkamai teikia rekomendacijas dėl naujų prioritetų įtraukimo ir
- v) peržiūri ir aptaria bendradarbiavimo klausimus, susijusius su regionine integracija ir šio Susitarimo įgyvendinimu.

## 107 STRAIPSNIS

### Vyresniųjų pareigūnų komiteto įgaliojimai

1. Vykdydamas savo funkcijas Vyresniųjų pareigūnų komitetas:
  - a) jei šiame Susitarime nenumatyta kitaip, atitinkamai steigia specialiuosius komitetus, darbo grupes ar organus ar rengia darbo sesijas jo kompetencijai priskiriamiems klausimams nagrinėti, duoda jiems nurodymus ir prižiūri jų veiklą, taip pat nustato jų sudėtį, pareigas ir savo darbo tvarkos taisykles;
  - b) priima sprendimus arba teikia rekomendacijas šiame Susitarime numatytais atvejais arba kai tokius įgyvendinimo įgaliojimus jam suteikia EPS taryba. Kai komitetui suteikiami tokie įgyvendinimo įgaliojimai, jis priima sprendimus arba teikia rekomendacijas vadovaudamasis 105 straipsnyje nustatytais sąlygomis, ir

- c) nagrinėja visus su šiuo Susitarimu susijusius klausimus ir imasi reikiamų veiksmų savo funkcijoms vykdyti.
2. Komitetas rengia konkrečias darbo sesijas šio straipsnio 1 dalies a punkte numatytoms funkcijoms vykdyti.
3. Komitetas savo darbo tvarkos taisykles patvirtina per tris (3) mėnesius nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos.

## 108 STRAIPSNIS

### EPS konsultacinis komitetas

1. Įsteigiamas EPS konsultacinis komitetas, kurio užduotis – padėti Vyresniųjų pareigūnų komitetui skatinti privačiojo sektoriaus ir pilietinės visuomenės organizacijų, įskaitant akademinę bendruomenę ir socialinius bei ekonominius partnerius, atstovų dialogą ir bendradarbiavimą. Toks dialogas ir bendradarbiavimas apima visus klausimus, kuriems taikomas šis Susitarimas, kai jie kyla įgyvendinant šį Susitarimą.
2. EPS taryba, remdamasi Vyresniųjų pareigūnų komiteto rekomendacijomis, priima sprendimą dėl dalyvavimo EPS konsultaciniame komitete, siekdama užtikrinti visų suinteresuotųjų šalių atstovavimą.

3. EPS konsultacinis komitetas veiklą vykdo konsultuodamasis su Vyresniųjų pareigūnų komitetu arba savo iniciatyva ir teikia rekomendacijas Vyresniųjų pareigūnų komitetui. EPS konsultacinio komiteto posėdžiuose dalyvauja Šalių atstovai.

4. EPS konsultacinis komitetas per tris (3) mėnesius nuo jo įsteigimo, pritariant Vyresniųjų pareigūnų komitetui, priima savo darbo tvarkos taisykles.

## VII DALIS

### GINČŲ VENĖGIMAS IR SPRENDIMAS

#### 109 STRAIPSNIS

##### Taikymo sritis ir tikslas

1. Ši Susitarimo dalis taikoma visiems ginčams, susijusiems su šio Susitarimo nuostatų aiškinimu ir taikymu, jei nenurodyta kitaip.
2. Šia Susitarimo dalimi siekiama vengti Šalių ginčų dėl šio Susitarimo aiškinimo ir taikymo ar gera valia juos spręsti, kad, jei įmanoma, būtų rastas abipusiškai priimtinas sprendimas.

## I ANTRAŠTINĖ DALIS

### GINČŲ VENGIMAS

#### 110 STRAIPSNIS

##### Konsultacijos

1. Šalys pradeda konsultacijas ir siekia gera valia išspręsti visus su šio Susitarimo aiškinimu ir taikymu susijusius ginčus, kad rastų abipusiškai priimtina sprendimą.
2. Šalis kreipiasi dėl konsultacijų, pateikdama rašytinį prašymą kitai Šaliai ir nusiųsdama jo kopiją Vyresniųjų pareigūnų komitetui, ir nurodo ginčijamąją priemonę bei šio Susitarimo nuostatas, kurių, jos nuomone, nėra laikomasi.
3. Jei Šalys nesusitaria kitaip, konsultacijos vyksta Šalies atsakovės teritorijoje ir surengiamos per dvidešimt (20) dienų nuo prašymo gavimo dienos. Konsultacijos laikomos pasibaigusiomis per šešiasdešimt (60) dienų nuo Šalies atsakovės prašymo gavimo dienos, nebent Šalys susitaria tęsti konsultacijas. Visa per konsultacijas atskleista informacija išlieka konfidenciali.
4. Skubos atvejais, įskaitant atvejus, susijusius su greitai gendančiomis arba sezoninėmis prekėmis, konsultacijos surengiamos kuo greičiau ir bet kuriuo atveju per penkiolika (15) dienų nuo prašymo gavimo dienos ir laikomos pasibaigusiomis per trisdešimt (30) dienų nuo prašymo gavimo dienos, nebent Šalys susitaria tęsti konsultacijas.

5. Jei Šalis, kuriai pateiktas prašymas surengti konsultacijas, per dešimt (10) dienų nuo prašymo gavimo dienos neatsako į tą prašymą, arba jei konsultacijos nesurengiamos per atitinkamai šio straipsnio 3 ir 4 dalyse nustatytus terminus, arba jei konsultacijos užbaigiamos nepasiekus abipusiškai priimtino sprendimo, bet kuri Šalis gali kreiptis dėl ginčo sprendimo arbitražo būdu pagal 112 straipsnį.

6. Atsižvelgdamos į bet kurios Šalies patirtus sunkumus ar atvejo sudėtingumą, Šalys gali susitarti keisti šio straipsnio 3–5 dalyse nurodytus terminus.

## 111 STRAIPSNIS

### Tarpininkavimas

1. Jei per konsultacijas nepavyksta rasti abipusiškai priimtino sprendimo, Šalys gali susitarti kreiptis į tarpininką. Jei Šalys nesusitaria kitaip, tarpininko įgaliojimai apima prašyme surengti konsultacijas nurodytą klausimą.

2. Šalis gali nesikreipti į tarpininką ir pagal 112 straipsnį pradėti arbitražo procedūrą.

3. Jei Šalys nesusitaria dėl tarpininko per penkiolika (15) dienų nuo susitarimo kreiptis į tarpininką dienos, Vyresniųjų pareigūnų komiteto pirmininkas arba jo atstovas tarpininką būtų keliu išrenka iš asmenų, įtrauktų į 125 straipsnyje nurodytą sąrašą ir nesančių nė vienos Šalies piliečiais, sąrašo. Tarpininkas pasirenkamas per dvidešimt penkias (25) dienas nuo susitarimo kreiptis į tarpininką pateikimo dienos, dalyvaujant kiekvienos Šalies atstovams. Tarpininkas ne vėliau kaip per trisdešimt (30) dienų nuo jo išrinkimo sukviečia Šalis į posėdį. Ne vėliau kaip per penkiolika (15) dienų iki posėdžio tarpininkas turi gauti kiekvienos Šalies pareiškimus ir ne vėliau kaip per keturiasdešimt penkias (45) dienas po jo išrinkimo – pranešti savo nuomonę.
4. Tarpininkas į savo nuomonę gali įtraukti rekomendaciją, kaip išspręsti ginčą pagal šio Susitarimo nuostatas. Į tarpininko nuomonę atsižvelgti neprivaloma.
5. Šalys gali susitarti keisti šio straipsnio 3 dalyje nurodytus terminus. Tarpininkas taip pat gali nuspręsti keisti minėtus terminus kurios nors iš Šalių prašymu arba savo iniciatyva, atsižvelgdamas į atitinkamos Šalies patiriamus konkrečius sunkumus arba atvejo sudėtingumą.
6. Su tarpininkavimu susijusios procedūros, visų pirma visa atskleista informacija ir pozicijos, kurių Šalys laikėsi tų procedūrų metu, yra konfidencialios.

## II ANTRAŠTINĖ DALIS

### GINČŲ SPRENDIMAS

#### 112 STRAIPSNIS

##### Arbitražo inicijavimas

1. Jei Šalims nepavyksta išspręsti ginčo per konsultacijas, kaip numatyta 110 straipsnyje, Šalis ieškovė gali pateikti pranešimą apie arbitražo kolegijos sudarymo procedūros inicijavimą; tokia kolegija turi būti sudaryta pagal 113 straipsnį.
2. Pranešimas raštu apie arbitražo kolegijos sudarymą pateikiamas Šaliai atsakovei ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui. Šalis ieškovė savo pranešime apibūdina konkrečias ginčijamas priemones ir paaiškina, kodėl tokiomis priemonėmis pažeidžiamos šio Susitarimo nuostatos.

#### 113 STRAIPSNIS

##### Arbitražo kolegijos sudarymas

1. Arbitražo kolegiją sudaro trys arbitrai.

2. Per dešimt (10) dienų nuo pranešimo apie arbitražo kolegijos sudarymą pateikimo Vyresniųjų pareigūnų komitetui dienos, Šalys viena su kita konsultuojasi, siekdamas susitarti dėl arbitražo kolegijos sudėties.
3. Jei per šio straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą Šalys negali susitarti dėl arbitražo kolegijos sudėties, kiekviena Šalis per penkias (5) dienas arbitrą išrenka iš arbitrų sąrašo, sudaryto pagal 125 straipsnį. Jei vienai iš Šalių nepavyksta paskirti savo arbitro, kitos Šalies prašymu tos Šalies arbitrą burtų keliu išrenka Vyresniųjų pareigūnų komiteto pirmininkas arba jo atstovas iš tos Šalies pagal 125 straipsnį sudaryto sąrašo.
4. Jei per šio straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą Šalys nesusitaria dėl arbitražo kolegijos pirmininko, abu arbitrai per penkias (5) dienas nuo jų paskyrimo savo ruožtu trečią arbitrą kolegijos pirmininku skiria iš sąrašo, sudaryto pagal 125 straipsnį, ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui praneša apie paskyrimą. Nepavykus paskirti kolegijos pirmininko bet kuri Šalis gali prašyti Vyresniųjų pareigūnų komiteto pirmininko arba jo atstovo arbitražo kolegijos pirmininką per penkias (5) dienas burtų keliu išrinkti iš pirmininkų sąrašo dalies, kuri yra įtraukta į sąrašą, sudarytą pagal 125 straipsnį.
5. Arbitražo kolegijos sudarymo diena laikoma diena, kai išrenkami visi trys arbitrai ir jie sutinka su jų paskyrimu, kaip nustatyta pagal 120 straipsnį priimtose darbo tvarkos taisyklėse.

## 114 STRAIPSNIS

### Tarpinė arbitražo kolegijos ataskaita

1. Arbitražo kolegija paprastai ne vėliau kaip per devyniasdešimt (90) dienų nuo jos sudarymo praneša Šalims apie tarpinę ataskaitą, kurią sudaro dėstomoji dalis, nustatytieji faktai ir išvados. Jei, arbitražo kolegijos manymu, šio termino laikytis neįmanoma, arbitražo kolegijos pirmininkas privalo raštu pranešti apie tai Šalims ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui, nurodydamas vėlavimo priežastis ir dieną, kurią arbitražo kolegija ketina pateikti tarpinę ataskaitą. Tarpinė ataskaita jokių būdu neturėtų būti pateikta vėliau kaip per šimtą dvidešimt (120) dienų nuo arbitražo kolegijos sudarymo dienos. Per penkiolika (15) dienų nuo pranešimo apie tarpinę ataskaitą bet kuri Šalis gali pateikti arbitražo kolegijai pastabų dėl konkrečių tarpinės ataskaitos aspektų.
2. Skubos atvejais, įskaitant atvejus, susijusius su greitai gendančiomis arba sezoninėmis prekėmis, arbitražo kolegija deda visas pastangas, kad tarpinę ataskaitą pateiktų per trisdešimt (30) dienų ir bet kuriuo atveju ne vėliau kaip per keturiasdešimt penkis (45) dienas nuo arbitražo kolegijos sudarymo. Per septynias (7) dienas nuo pranešimo apie tarpinę ataskaitą Šalis gali pateikti arbitražo kolegijai rašytinį prašymą peržiūrėti konkrečius jos aspektus.
3. Išnagrinėjusi rašytines Šalių pastabas dėl tarpinės ataskaitos arbitražo kolegija gali pataisyti ataskaitą ir nagrinėti klausimą toliau, jei mano, kad to reikia. Galutiniame arbitražo kolegijos sprendime išsamiai aptariami tarpinės peržiūros etapu pateikti argumentai ir aiškiai atsakoma į Šalių pateiktus klausimus ir pastabas.

## 115 STRAIPSNIS

### Arbitražo kolegijos sprendimas

1. Arbitražo kolegija apie savo sprendimą praneša Šalims ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui per šimtą dvidešimt (120) dienų nuo jos sudarymo dienos.

Nepaisant pirmos pastraipos, jei to termino laikytis neįmanoma, arbitražo kolegijos pirmininkas raštu praneša apie tai Šalims ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui, nuroydamas vėlavimo priežastis ir dieną, kurią arbitražo kolegija ketina pateikti savo sprendimą. Sprendimas jokia būdu nepranešamas vėliau kaip po šimto penkiasdešimties (150) dienų nuo arbitražo kolegijos sudarymo dienos.

2. Skubos atvejais, įskaitant atvejus, susijusius su greitai gendančiomis arba sezoninėmis prekėmis, arbitražo kolegija:

- a) praneša savo sprendimą per šešiasdešimt (60) dienų nuo jos sudarymo dienos;
- b) gali kuo greičiau ir bet kuriuo atveju per septynias (7) dienas nuo jos sudarymo pateikti preliminarų sprendimą, ar atvejis vertinamas kaip skubus.

3. Į arbitražo kolegijos sprendimą įtraukiamos rekomendacijos, kaip Šalis atsakovė galėtų įgyvendinti kolegijos sprendimą.

4. Nepaisant šio straipsnio 6–10 dalių dėl pagrįsto laikotarpio, Šalis atsakovė imasi visų reikiamų priemonių, kad galėtų nedelsdama ir gera valia įgyvendinti arbitražo kolegijos sprendimą.
5. Jei sprendimo neįmanoma įgyvendinti iš karto, Šalys stengiasi susitarti dėl jo įgyvendinimo termino. Tokiu atveju ne vėliau kaip per dvidešimt vieną (21) dieną nuo pranešimo Šalims apie arbitražo kolegijos sprendimą, Šalis atsakovė Šaliai ieškovei ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui praneša apie terminą, kurio jai reikės sprendimui įgyvendinti.
6. Jei Šalys nesutaria dėl pagrįstos trukmės laikotarpio arbitražo kolegijos sprendimui įgyvendinti, Šalis ieškovė per keturiolika (14) dienų nuo pranešimo pagal šio straipsnio 1 dalį raštu paprašo arbitražo kolegijos nustatyti pagrįstą laikotarpį. Apie tokį prašymą tuo pačiu metu pranešama Šaliai atsakovei ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui. Arbitražo kolegija praneša savo sprendimą Šalims ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui per dvidešimt vieną (21) dieną nuo prašymo pateikimo dienos.
7. Jei pirmoji arbitražo kolegija arba kai kurie jos nariai negali iš naujo susirinkti į posėdį, taikoma 113 straipsnyje nustatyta tvarka. Terminas sprendimui pranešti yra trisdešimt penkios (35) dienos nuo šio straipsnio 6 dalyje nurodyto prašymo pateikimo dienos.

8. Nustatydamą pagrįstą laikotarpį arbitražo kolegija atsižvelgia į laikotarpį, kurio paprastai reikia Šaliai atsakovei priimti teisinės arba administracines priemones, panašias į priemones, kurias ta Šalis nurodo kaip reikalingas sprendimo įgyvendinimui užtikrinti, ir kolegija visų pirma atsižvelgia į sunkumus, kurių gali kilti RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) dėl reikiamų pajėgumų trūkumo.

9. Pagrįstas laikotarpis gali būti pratęstas Šalių susitarimu.

## 116 STRAIPSNIS

Priemonių, kurių imtasi arbitražo kolegijos sprendimui įgyvendinti, peržiūra

1. Iki pagrįsto laikotarpio pabaigos Šalis atsakovė praneša Šaliai ieškovei ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui apie priemones, kurių ji ėmėsi arbitražo kolegijos sprendimui įgyvendinti.

2. Jei Šalis atsakovė iki pagrįsto laikotarpio pabaigos neįgyvendina šio straipsnio 1 dalies, Šalis ieškovė, pranešusi Šaliai atsakovei ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui, gali imtis tinkamų priemonių pagal 118 straipsnio 2 dalį.

3. Jei Šalys nesusitaria dėl to, ar Šalis atsakovė įgyvendino šio Susitarimo nuostatas, bet kuri Šalis gali pateikti arbitražo kolegijai rašytinį prašymą priimti sprendimą šiuo klausimu. Tokiame prašyme nurodoma konkreti ginčijamoji priemonė ir aiškiai išdėstoma, kodėl tokia priemonė neatitinka šio Susitarimo nuostatų ir arbitražo kolegijos sprendimo arba kodėl juos atitinka.

4. Arbitražo kolegija stengiasi pranešti savo sprendimą per keturiasdešimt penkias (45) dienas nuo šio straipsnio 3 dalyje nurodyto prašymo pateikimo dienos. Skubos atvejais, įskaitant atvejus, susijusius su greitai gendančiomis arba sezoninėmis prekėmis, arbitražo kolegija praneša savo sprendimą per trisdešimt (30) dienų nuo prašymo pateikimo dienos.

5. Jei pirmoji arbitražo kolegija arba kai kurie jos nariai negali iš naujo susirinkti į posėdį per penkiolika (15) dienų, taikoma 113 straipsnyje nustatyta tvarka. Tokiais atvejais terminas sprendimui pranešti yra aštuoniasdešimt (80) dienų nuo šio straipsnio 3 dalyje nurodyto prašymo pateikimo dienos.

## 117 STRAIPSNIS

### Laikinosios taisomosios priemonės sprendimo neįgyvendinimo atveju

1. Jei Šalis atsakovė iki pagrįsto laikotarpio pabaigos nepraneša apie jokią priemonę, kurios imtasi arbitražo kolegijos sprendimui įgyvendinti, arba jei arbitražo kolegija nusprendžia, kad priemonė, apie kurią pranešta pagal 116 straipsnio 1 dalį, neatitinka Šalies atsakovės pareigų pagal šio Susitarimo nuostatas, Šalis ieškovė turi teisę priimti tinkamas priemones apie tai pranešusi Šaliai atsakovei.

2. Priimdama tokias priemones Šalis ieškovė stengiasi rinktis tokias priemones, kurių poveikis šio Susitarimo tikslų įgyvendinimui būtų mažiausias, ir atsižvelgia į jų poveikį Šalies atsakovės ekonomikai. Be to, jei teisę priimti tokias priemones įgyja ES, ji renkasi priemones, kuriomis konkrečiai siekiama, kad RAB valstybė partnerė, kurios priemonėmis, kaip nustatyta, pažeidžiamas šis Susitarimas, įgyvendintų sprendimą.

3. Pasibaigus pagrįstam laikotarpiui Šalis ieškovė gali bet kuriuo metu prašyti Šalies atsakovės pateikti pasiūlymą dėl laikinos kompensacijos ir Šalis atsakovė tokį pasiūlymą pateikia.

4. Kompensacija ar atsakomosios priemonės taikomos laikinai, kol šio Susitarimo nuostatas pažeidžianti priemonė yra atšaukiama arba iš dalies pakeičiama taip, kad atitiktų tas nuostatas, arba kol Šalys susitaria išspręsti ginčą.

## 118 STRAIPSNIS

Priemonių, kurių imtasi sprendimui įgyvendinti po atitinkamų priemonių priėmimo, peržiūra

1. Šalis atsakovė praneša kitai Šaliai ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui apie bet kokią priemonę, kurios ji ėmėsi arbitražo kolegijos sprendimui įgyvendinti, ir apie savo prašymą nutraukti Šalies ieškovės taikomas atitinkamas priemones.

2. Jei Šalys per trisdešimt (30) dienų nuo pranešimo pateikimo dienos nesusitaria dėl priemonės, apie kurią pranešta, atitikties šio Susitarimo nuostatomis, Šalis ieškovė pateikia arbitražo kolegijai rašytinį prašymą priimti sprendimą šiuo klausimu. Apie tokį prašymą pranešama Šaliai atsakovei ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui. Apie arbitražo kolegijos sprendimą Šalims ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui pranešama per keturiasdešimt penkias (45) dienas nuo prašymo pateikimo dienos.

3. Jei arbitražo kolegija nustato, kad jokia priemonė, kurios imtasi sprendimui įgyvendinti, neatitinka šio Susitarimo nuostatų, ji sprendžia, ar Šalis ieškovė gali toliau taikyti atitinkamas priemones. Jei arbitražo kolegija nustato, kad visos priemonės, kurių imtasi sprendimui įgyvendinti, atitinka šio Susitarimo nuostatas, atitinkamos priemonės nebetaikomos nuo sprendimo priėmimo dienos.

4. Jei pirmoji arbitražo kolegija arba kai kurie jos nariai negali iš naujo susirinkti į posėdį, taikoma 113 straipsnyje nustatyta tvarka. Terminas sprendimui pranešti yra šešiasdešimt (60) dienų nuo šio straipsnio 2 dalyje nurodyto prašymo pateikimo dienos.

### III ANTRAŠTINĖ DALIS

#### BENDROSIOS NUOSTATOS

#### 119 STRAIPSNIS

##### Abipusiškai priimtinas sprendimas

Pagal šią Susitarimo dalį Šalys bet kuriuo metu gali priimti sutartą ginčo sprendimą ir apie jį praneša Vyresniųjų pareigūnų komitetui. Jeigu sprendimą reikia patvirtinti pagal kurios nors Šalies atitinkamas vidaus procedūras, pranešime nurodomas toks reikalavimas ir procedūra sustabdomas. Jeigu tokio patvirtinimo nereikia arba kai pranešama, kad tokios vidaus procedūros atliktos, procedūra užbaigiamas.

## 120 STRAIPSNIS

### Darbo tvarkos taisyklės

Ginčų sprendimo procedūroms taikomos darbo tvarkos taisyklės, kurias EPS taryba turi priimti per šešis (6) mėnesius nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos.

## 121 STRAIPSNIS

### Informacija ir techninės konsultacijos

Bet kurios Šalies prašymu arba savo iniciatyva arbitražo kolegija gali rinkti arbitražo kolegijos procedūrai reikiamą informaciją iš bet kokio šaltinio, kurį ji laiko tinkamu, įskaitant ginčo Šalis. Arbitražo kolegija taip pat turi teisę prašyti atitinkamų ekspertų nuomonės, jei mano, kad tai tikslinga. Pagal 120 straipsnį priimtas darbo tvarkos taisyklės Šalių suinteresuotiesiems fiziniams ar juridiniams asmenims ir kitoms trečiosioms šalims leidžiama arbitražo kolegijai pateikti trumpą *amicus curiae* informaciją. Taip gauta informacija turi būti atskleista Šalims, kurios dėl jos gali pateikti pastabų.

## 122 STRAIPSNIS

### Pateikiamos informacijos kalba

1. Šalių informacija raštu ir žodžiu teikiama bet kuria oficialiaja tų Šalių kalba.
2. Šalys stengiasi susitarti dėl bendros darbo kalbos bet kurioms konkrečioms šioje Susitarimo dalyje nurodytoms procedūroms. Jei toms Šalims nepavyksta susitarti dėl bendros darbo kalbos, kiekviena Šalis pasirūpina vertimu ir apmoka raštu pateiktos informacijos vertimo ir klausymų vertimo žodžiu į Šalies atsakovės pasirinktą kalbą išlaidas, išskyrus atvejus, kai ta kalba yra oficialioji tos Šalies kalba<sup>1</sup>.

## 123 STRAIPSNIS

### Aiškinimo taisyklės

1. Arbitražo kolegija aiškina šio Susitarimo nuostatas pagal įprastas tarptautinės viešosios teisės aiškinimo taisykles, įskaitant nustatytas 1969 m. gegužės 23 d. Vienoje pasirašytoje Vienos konvencijoje dėl tarptautinių sutarčių teisės.
2. Arbitražo kolegijos aiškinimais ir sprendimais negali būti papildomos ar sumažinamos Šalių teisės ir pareigos, nustatytos šiame Susitarime.

---

<sup>1</sup> Šio straipsnio tikslais oficialiosios kalbos – 146 straipsnyje išvardytos kalbos.

## 124 STRAIPSNIS

### Arbitražo kolegijos sprendimų priėmimo procedūra

1. Arbitražo kolegija deda visas pastangas, kad visi jos sprendimai būtų priimami bendru sutarimu. Jeigu sprendimo dėl svarstomo klausimo nepavyksta priimti bendru sutarimu, jis priimamas balsų dauguma.
2. Arbitražo kolegijos sprendime išdėstomi nustatyti faktai ir susijusių šio Susitarimo nuostatų taikomumas, taip pat pagrindžiami kolegijos nustatyti faktai, rekomendacijos ir išvados. Vyresniųjų pareigūnų komitetas arbitražo kolegijos sprendimus skelbia viešai.
3. Arbitražo kolegijos sprendimai yra galutiniai ir Šalims privalomi.

## 125 STRAIPSNIS

### Arbitrų sąrašas

1. Vyresniųjų pareigūnų komitetas ne vėliau kaip per šešis (6) mėnesius nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos sudaro bent penkiolikos (15) asmenų, pageidaujančių ir galinčių būti arbitrais, sąrašą. Sąrašą sudaro trys dalys: po vieną kiekvienos Šalies arbitrų sąrašo dalį ir viena asmenų, kurie nėra nė vienos Šalies piliečiai ir gali būti arbitražo kolegijos pirmininkai, sąrašo dalis. Į kiekvieną šią dalį įtraukiami bent penki (5) asmenys. Vyresniųjų pareigūnų komitetas užtikrina, kad pagal 120 straipsnyje priimtas darbo tvarkos taisykles sąrašė visuomet būtų tiek asmenų, kiek nurodyta.

2. Jei tuo metu, kai pagal 113 straipsnio 2 dalį yra pateikiamas pranešimas, kuri nors tokia sąrašo dalis dar nėra sudaryta arba į ją neįtraukta pakankamai asmenų, arbitrai burtų keliu renkami iš asmenų, kuriuos viena arba abi Šalys oficialiai pasiūlė įtraukti į atitinkamą sąrašo dalį. Jei arbitrus pasiūlo tik viena Šalis, visi trys arbitrai burtų keliu renkami iš tų pasiūlytų arbitrų.
3. Jei pagal šio straipsnio 1 dalį sudaryto arbitrų sąrašo nėra arba jei nepateiktos pagal 2 dalį pasiūlytų arbitrų pavardės, arbitražo procedūrą inicijuojanti Šalis prašo Nuolatinio arbitražo teismo generalinio sekretoriaus vykdyti paskyrimo institucijos funkcijas.
4. Arbitrai turi turėti specialiųjų teisės ir tarptautinės prekybos žinių arba patirties. Jie turi būti nepriklausomi, pareigas vykdyti kaip individualūs asmenys, nevykdyti jokios organizacijos ar vyriausybės nurodymų, neturėti ryšių su nė vienos iš Šalių vyriausybe ir laikytis pagal 120 straipsnį priimtų darbo tvarkos taisyklių.

## 126 STRAIPSNIS

### Ryšys su PPO ginčų sprendimo procedūra

1. Pagal šį Susitarimą sudarytos arbitražo kolegijos nesprenžia ginčų, susijusių su kurios nors Šalies teisėmis ar pareigomis, kurias ji turi pagal PPO susitarimus.

2. Šio Susitarimo ginčų sprendimo nuostatos taikomos nedarant poveikio jokiems veiksams, susijusiems su PPO, įskaitant ginčų sprendimo veiksmus. Tačiau jei Šalis inicijavo ginčo dėl tam tikros priemonės sprendimo procedūrą pagal šią antraštinę dalį arba PPO steigimo sutartį, ji negali pradėti ginčo sprendimo procedūros dėl tos pačios priemonės kitoje instancijoje, kol nebus baigta pirmoji procedūra. Be to, Šalis nesikreipia į dvi instancijas žalai dėl pareigos, kuri tokia pati ir pagal šį Susitarimą, ir pagal PPO steigimo sutartį, pažeidimo atlyginti. Tokiu atveju, inicijavus ginčų sprendimo procedūrą, Šalis neteikia kitai instancijai prašymo atlyginti žalą dėl tapčios pareigos, nustatytos kitame susitarime, pažeidimo, nebent pasirinktai instancijai dėl procedūrinių ar jurisdikcijos priežasčių nepavyktų priimti sprendimo dėl prašymo atlyginti žalą dėl minėtos pareigos pažeidimo..

3. Šalis gali pradėti ginčo sprendimo procedūrą dėl konkrečios priemonės pagal šią Susitarimo dalį arba pagal PPO steigimo sutartį:

- a) ginčų sprendimo procedūros pagal šią Susitarimo dalį laikomos inicijuotomis Šaliai pateikus prašymą sudaryti arbitražo kolegiją pagal 112 straipsnį ir laikomos baigtomis, kai arbitražo kolegija paskelbia savo sprendimą Šalims ir Vyresniųjų pareigūnų komitetui pagal 115 straipsnį arba kai priimamas abipusiškai priimtinas sprendimas pagal 119 straipsnį;
- b) ginčų sprendimo procedūros pagal PPO steigimo sutartį laikomos inicijuotomis Šaliai pateikus prašymą sudaryti kolegiją pagal PPO susitarimo dėl ginčų sprendimo taisyklių ir tvarkos 6 straipsnį ir laikomos baigtomis, kai PPO ginčų sprendimo institucija priima PPO kolegijos ataskaitą ar, jei taikoma, apeliacinio komiteto ataskaitą pagal Susitarimo dėl ginčų sprendimo taisyklių ir tvarkos 16 straipsnį ir 17 straipsnio 14 dalį.

4. Nė viena šio Susitarimo nuostata netrukdo Šaliai sustabdyti pareigų vykdymo PPO ginčų sprendimo institucijai leidus. PPO steigimo sutartis netrukdo Šaliai sustabdyti pareigų vykdymo pagal šį Susitarimą.

## 127 STRAIPSNIS

### Terminai

1. Visi šioje Susitarimo dalyje nustatyti terminai, įskaitant terminą, per kurį arbitražo kolegija turi pranešti savo sprendimus, skaičiuojami kalendorinėmis dienomis nuo kitos dienos po veiksmo ar fakto, kuriam jie taikomi.
2. Kiekvienas šioje Susitarimo dalyje nurodytas terminas gali būti pratęstas Šalių abipusiu sutarimu.

## VIII DALIS

### BENDROSIOS IŠIMTYS

#### 128 STRAIPSNIS

##### Bendrosios išimties sąlyga

Atsižvelgiant į reikalavimą, pagal kurį esant panašioms sąlygoms tokiomis priemonėmis negali būti savavališkai ar nepagrįstai diskriminuojama kita Šalis arba siekiama užslėptai riboti tarptautinę prekybą, nė viena šio Susitarimo nuostata nėra laikoma kliūtimi ES arba RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) priimti arba vykdyti priemones, kurias:

- a) būtinos visuomenės saugumui užtikrinti, visuomenės dorovei apsaugoti arba viešajai tvarkai palaikyti;
- b) būtinos žmonių, gyvūnų ar augalų gyvybei arba sveikatai apsaugoti;
- c) susijusios su aukso arba sidabro importu arba eksportu;
- d) būtinos siekiant užtikrinti atitiktį šio Susitarimo nuostatomis neprieštaraujantiems įstatymams ar kitiems teisės aktams, įskaitant nuostatas, susijusias su muitų teisės aktų vykdymu, pagal GATT II straipsnio 4 dalį ir XVII straipsnį veiklą vykdančių monopolijų veikimu, patentų, prekių ženklų ir autorių teisių apsauga ir apgaulingos praktikos prevencija;

- e) susijusios su kalinių pagamintais produktais;
- f) nustatytos nacionalinėms meno, istorijos ar archeologijos vertybėms apsaugoti;
- g) susijusios su senkančių gamtos išteklių išsaugojimu, jei tokios priemonės yra taikomos kartu su vidaus gamybos ar vartojimo apribojimais;
- h) nustatytos, kad būtų vykdomos pareigos pagal bet kurį tarpvyriausybinių susitarimą dėl prekių, kuris atitinka GATT Susitariančiosioms Šalims nustatytus kriterijus, kuriems jos pritarė, arba kuris buvo pateiktas Šalims ir jų patvirtintas, pareigos<sup>1</sup>;
- i) susijusios su vietinių medžiagų eksporto apribojimu siekiant užtikrinti būtiną tokių medžiagų kiekį vidaus perdirbimo pramonei tuo laikotarpiu, kai vykdant vyriausybinių stabilizavimo planą tokių medžiagų vidaus rinkos kaina išlaikoma mažesnė už pasaulinę kainą; tačiau tokios priemonės neturi būti taikomos siekiant padidinti tokios vidaus pramonės produkcijos eksportą ar tokios vidaus pramonės apsaugą ir jas taikant nenukrypstama nuo šio Susitarimo nuostatų, susijusių su nediskriminavimu;
- j) būtinos įsigyti ar platinti produktus, kurių bendra arba vietinė pasiūla yra ribota, jei tokios priemonės atitinka principą, pagal kurį ES ar RAB valstybė (-s) partnerė (-s) turi teisę pasinaudoti tinkama tarptautinės tokių produktų pasiūlos dalimi, ir jei kitų šio Susitarimo nuostatų neatitinkančios priemonės panaikinamos, kai tik nebelieka sąlygų, dėl kurių buvo imtasi tokių priemonių.

---

<sup>1</sup> Šiame punkte numatyta išimtis taikoma visiems susitarimams dėl prekių, atitinkantiems 1947 m. kovo 28 d. GATT Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos rezoliucijoje Nr. 30 (IV) patvirtintus principus.

## 129 STRAIPSNIS

### Saugumo išimtys

1. Nė viena šio Susitarimo nuostata nėra laikoma:
  - a) reikalavimu, kad ES ar RAB valstybė (-s) partnerė (-s) pateiktų informaciją, kurios atskleidimas, jų manymu, prieštarauja esminiams jų saugumo interesams, arba
  - b) kliūtimi ES ar RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) imtis, jų manymu, esminiams jų saugumo interesams užtikrinti būtinų veiksmų:
    - i) susijusių su daliosiomis medžiagomis arba medžiagomis, iš kurių šios gautos;
    - ii) susijusių su ginklų, šaudmenų ir karinės paskirties medžiagų judėjimu ir kitokių prekių ir medžiagų judėjimu, kuris vyksta kariniams objektams tiesiogiai ar netiesiogiai aprūpinti;
    - iii) susijusių su viešaisiais pirkimais, kurie yra būtini nacionaliniam saugumui ar nacionalinei gynybai užtikrinti;
    - iv) kurių imamas karo metu ar susidarius kitai ekstremaliajai tarptautinių santykių padėčiai, arba

- c) kliūtimi ES arba RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) imtis veiksmų vykdant savo pareigas pagal 1945 m. birželio 26 d. San Franciske pasirašytą Jungtinių Tautų chartiją dėl tarptautinės taikos ir saugumo palaikymo.
2. Vyresniųjų pareigūnų komitetui suteikiama kuo išsamesnė informacija apie priemones, kurių imtasi pagal šio straipsnio 1 dalies b ir c punktus, ir jų taikymo pabaigą.

## 130 STRAIPSNIS

### Apmokestinimas

1. Nė viena šio Susitarimo arba pagal šį Susitarimą priimto susitarimo nuostata nėra laikoma kliūtimi Šaliai, taikant atitinkamas jos mokesčių teisės aktų nuostatas, nustatyti skirtingas sąlygas mokesčių mokėtojams, kurių padėtis skiriasi visų pirma dėl jų gyvenamosios vietos arba dėl jų kapitalo investavimo vietos.
2. Nė viena šio Susitarimo arba pagal šį Susitarimą priimto susitarimo nuostata nėra laikoma kliūtimi priimti arba vykdyti priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią mokesčių vengimui ar slėpimui, vadovaujantis susitarimų dėl dvigubo apmokestinimo išvengimo nuostatomis arba kitais susitarimais mokesčių klausimais arba šalies vidaus mokesčių teisės aktais.
3. Nė viena šio Susitarimo nuostata nedaro poveikio Šalių teisėms ir pareigoms pagal mokesčių konvencijas. Jei šio Susitarimo nuostatos neatitinka tokios mokesčių konvencijos nuostatų, vadovaujamaši tos mokesčių konvencijos nuostatomis.

## IX DALIS

### BENDROSIOS IR GALUTINĖS NUOSTATOS

#### 131 STRAIPSNIS

##### Mokėjimų balanso sunkumai

1. Jei Šalis patiria didelių mokėjimų balanso ir išorės finansinių sunkumų arba jų grėsmę, ji gali nustatyti arba palikti galioti ribojamąsias priemones prekybai prekėmis.
2. Šalys stengiasi vengti taikyti šio straipsnio 1 dalyje nurodytas ribojamąsias priemones.
3. Bet kokia pagal šį straipsnį nustatyta arba palikta galioti ribojamoji priemonė yra nediskriminacinė, ribotos trukmės ir ja neturi būti siekiama daugiau nei būtina padėčiai, susijusiai su mokėjimų balansu ir išorės finansine padėtimi, ištaisyti. Ji turi atitikti PPO susitarimuose nustatytas sąlygas ir, jei taikytina, derėti su Tarptautinio valiutos fondo (TVF) steigimo sutartimi.
4. Palikdama galioti arba nustačiusi ribojamąsias priemones arba bet kokius jų pakeitimus Šalis nedelsdama praneša apie juos kitai Šaliai ir EPS tarybai ir kuo greičiau pateikia jų taikymo nutraukimo tvarkaraštį.

5. EPS taryboje nedelsiant surengiamos konsultacijos, per kurias įvertinama susijusios Šalies mokėjimų balanso padėtis ir pagal šį straipsnį nustatyti arba palikti galioti apribojimai, atsižvelgiant, be kita ko, į tokius veiksnius, kaip:

- a) mokėjimų balanso ir išorės finansinių sunkumų pobūdį ir mastą;
- b) tarptautines ekonomines ir prekybos sąlygas;
- c) galimas kitas taisomąsias priemones.

6. Per konsultacijas aptariama, ar ribojamosios priemonės atitinka šio straipsnio 3 ir 4 dalis. Priimami visi TVF pateikti statistiniai ir kiti faktiniai duomenys, susiję su užsienio valiuta, pinigų atsargomis ir mokėjimų balansu, o išvados grindžiamos TVF pateiktu susijusios Šalies, kuri nustato arba palieka galioti priemonę, mokėjimų balanso ir išorės finansinės padėties vertinimu.

## 132 STRAIPSNIS

### Šalių apibrėžtis ir pareigų vykdymas

1. Šio Susitarimo Susitariančiosios Šalys yra Kenijos Respublika ir bet kurios kitos Rytų Afrikos bendrijos steigimo sutarties Susitariančiosios Šalys, kurios prisijungia prie šio Susitarimo pagal šio Susitarimo 144 straipsnį (toliau – RAB valstybė (-s) partnerė (-s)), ir Europos Sąjunga (toliau – ES).

2. Šiame Susitarime Šalis – RAB valstybė (-s) partnerė (-s) arba ES. Šalys –RAB valstybė (-s) partnerė (-s) ir ES.
3. RAB valstybė (-s) partnerė (-s) gali įgalioti vieną savo atstovų veikti jų vardu visais su šiuo Susitarimu susijusiais klausimais.
4. Šalys priima bendro pobūdžio arba konkrečias priemones, būtinas jų pareigoms pagal šį Susitarimą vykdyti, ir užtikrina, kad šiame Susitarime nustatyti tikslai būtų pasiekti.

### 133 STRAIPSNIS

#### Kontaktiniai punktai

1. Siekdamas lengvinti su veiksmingu šio Susitarimo įgyvendinimu susijusius ryšius, šio Susitarimo įsigaliojimo dieną kiekviena Šalis paskiria kontaktinį punktą informacijos mainams. Kontaktinių punktų informacijos mainams skyrimu nepažeidžiamas šio Susitarimo konkrečiomis nuostatomis numatytas konkrečių kompetentingų institucijų skyrimas.
2. Kontaktinių punktų informacijos mainams prašymu kiekviena Šalis nurodo instituciją ar pareigūną, atsakingą už visus su šio Susitarimo įgyvendinimu susijusius klausimus, ir teikia reikalingą paramą ryšiams su prašančiąja Šalimi lengvinti.

3. Kiekviena Šalis kitos Šalies prašymu ir kiek tai teisiškai įmanoma teikia informaciją ir nedelsdama atsako į visus kitos Šalies klausimus, susijusius su esama ar siūloma priemone, kuri gali daryti poveikį Šalių tarpusavio prekybai.

## 134 STRAIPSNIS

### Skaidrumas ir konfidencialumas

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad visi visuotinai taikomi jų įstatymai ir kiti teisės aktai, procedūros ir administraciniai sprendimai, taip pat tarptautiniai įsipareigojimai, susiję su bet kokiais šiame Susitarime nurodytais prekybos klausimais, būtų nedelsiant skelbiami ar viešinami ir pranešami kitai Šaliai.

2. Nepažeidžiant šio Susitarimo konkrečių skaidrumo nuostatų, laikoma, kad šiame straipsnyje nurodyta informacija yra pateikta, kai ji pateikiama RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) vyriausybei (-ėms) ir Europos Komisijai arba PPO arba paskelbiama oficialiose Šalių interneto svetainėse, kurios yra viešai prieinamos be užmokesčio.

3. Nė viena šio Susitarimo nuostata nelaikoma reikalavimu Šaliai pateikti konfidencialią informaciją, kurią atskleidus būtų trukdoma teisėtavškai ar kitaip prieštaraujama viešajam interesui arba būtų pažeisti konkrečių viešų arba privačių įmonių teisėti prekybos interesai, išskyrus jei gali reikėti tokią informaciją atskleisti pagal VII dalį vykdant ginčų sprendimo procedūrą. Jei pagal 113 straipsnį sudaryta kolegija mano, kad toks atskleidimas yra būtinas, ji užtikrina, kad būtų visiškai apsaugotas konfidencialumas.

## 135 STRAIPSNIS

### Europos Sąjungos atokiausi regionai

1. Atsižvelgdamos į tam tikrų atokiausių ES regionų ir RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) geografinį artumą ir siekdamos stiprinti šių regionų ir RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ekonominius ir socialinius ryšius, Šalys stengiasi lengvinti tų atokiausių ES regionų ir RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) bendradarbiavimą visose srityse, kuriose taikomas šis Susitarimas.
2. 1 dalyje išdėstyti tikslų taip pat siekiama, jei įmanoma, skatinant RAB valstybę (-es) partnerę (-es) ir tuos atokiausius ES regionus kartu dalyvauti bendrosiose ir specialiose ES programose srityse, kurioms taikomas šis Susitarimas.
3. ES siekia užtikrinti įvairių ES sanglaudos ir vystymosi politikos finansinių priemonių koordinavimą, kad sustiprintų RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) ir tų atokiausių ES regionų bendradarbiavimą srityse, kurioms taikomas šis Susitarimas.
4. Nė viena šio Susitarimo nuostata nedraudžiama ES taikyti esamų priemonių, kuriomis siekiama gerinti struktūrinę socialinę ir ekonominę jos atokiausių regionų padėtį pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 349 straipsnį.

## 136 STRAIPSNIS

### Ryšys su kitais susitarimais

1. Jei šio Susitarimo nuostatos neatitinka Kotonu susitarimo 3 dalies II antraštinės dalies nuostatų arba jį pakeisiančio susitarimo atitinkamų nuostatų, vadovaujamosi šio Susitarimo nuostatomis, išskyrus Kotonu susitarimo 3 dalies II antraštinės dalies nuostatas dėl vystomojo bendradarbiavimo arba jį pakeisiančio susitarimo atitinkamas nuostatas.
2. Jei šio Susitarimo V dalies nuostatos neatitinka Kotonu susitarimo ar jį pakeisiančio susitarimo, vadovaujamosi Kotonu susitarimo nuostatomis arba jį pakeisiančio susitarimo atitinkamomis nuostatomis.
3. Nė viena šio Susitarimo nuostata nėra laikoma kliūtimi Šaliai priimti šį Susitarimą atitinkančių tam tikrų priemonių pagal Kotonu susitarimą arba jį pakeisiančio susitarimo atitinkamas nuostatas.

## 137 STRAIPSNIS

### Ryšys su PPO susitarimais

Šalys susitaria, kad nė viena šio Susitarimo nuostata nereikalaujama, kad jos imtųsi veiksmų, kurie nesuderinami su PPO susitarimais.

## 138 STRAIPSNIS

### Pranešimai

Pranešimai, kurie turi būti teikiami pagal šį Susitarimą, teikiami raštu ir siunčiami atitinkamai RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) vyriausybei (-ėms) arba Europos Komisijai.

## 139 STRAIPSNIS

### Įsigaliojimas

1. Šis Susitarimas pasirašomas ir ratifikuojamas arba tvirtinamas pagal taikomas atitinkamų Šalių konstitucines ar vidaus taisykles ir procedūras.
2. Šis Susitarimas įsigalioja antro mėnesio, einančio po mėnesio, kurį Šalys praneša viena kitai, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytos vidaus teisinės procedūros yra baigtos, pirmą dieną.
3. Pranešimai apie šio Susitarimo įsigaliojimą RAB valstybėje (-se) partnerėje (-se) siunčiami RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) atitinkamam (-iems) šio Susitarimo depozitarui (-ams), o ES – Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui, kurie kartu yra šio Susitarimo depozitariai. Kiekvienas depozitaras, gavęs paskutinį ratifikavimo dokumentą, kuris reiškia, kad vidaus teisinės procedūros, būtinos šiam Susitarimui įsigaliojti, yra baigtos, praneša apie tai kitam depozitarui.

## 140 STRAIPSNIS

### Denonsavimas

1. Kiekviena RAB valstybė partnerė arba ES gali pateikti kitai Šaliai rašytinį pranešimą apie ketinimą denonsuoti šį Susitarimą.
2. Denonsavimas įsigalioja praėjus vieniems metams nuo pranešimo kitai Šaliai.

## 141 STRAIPSNIS

### Teritorinė taikymo sritis

Šis Susitarimas taikomas teritorijose, kuriose taikoma Europos Sąjungos sutartis ir Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo, ir RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) teritorijose. Šiame Susitarime sąvoka „teritorija“ vartojama kaip nurodyta.

## 142 STRAIPSNIS

### Peržiūros nuostata

1. Šis Susitarimas peržiūrimas kas penkerius (5) metus nuo jo įsigaliojimo dienos.
2. Dėl šio Susitarimo įgyvendinimo – Šalis, atsižvelgdama į patirtį, įgytą įgyvendinant šį Susitarimą, gali teikti pasiūlymus, kaip pagerinti bendradarbiavimą prekybos srityje.
3. Nepaisydamos šio straipsnio 1 dalies, Šalys pritaria, kad šį Susitarimą galima peržiūrėti atsižvelgiant į Kotonu susitarimo ar jį pakeisiančio susitarimo galiojimo pabaigą.

## 143 STRAIPSNIS

### Pakeitimų nuostata

1. Šalys gali raštu susitarti iš dalies keisti šį Susitarimą. Šalis gali teikti EPS tarybai svarstyti pasiūlymus iš dalies keisti šį Susitarimą. Kita Šalis per devyniasdešimt (90) dienų nuo pasiūlymo gavimo dienos gali pateikti pastabų dėl pasiūlymų iš dalies keisti šį Susitarimą.

2. EPS tarybai priėmus šio Susitarimo pakeitimus, jie teikiami Šalims ratifikuoti, priimti ar patvirtinti, vadovaujantis jų atitinkamais konstituciniais ar vidaus teisiniais reikalavimais.

3. Pakeitimas įsigalioja Šalims pasikeitus raštiškais pranešimais, kuriais Šalys patvirtina įvykdžiusios atitinkamus joms taikomus teisinius reikalavimus ir procedūras, Šalių sutartą dieną.

## 144 STRAIPSNIS

### Rytų Afrikos bendrijos steigimo sutarties Susitariančiųjų Šalių prisijungimas

1. Prieš šio Susitarimo gali prisijungti bet kuri valstybė, kuri yra Rytų Afrikos bendrijos steigimo sutarties Susitariančioji Šalis. Prašymas prisijungti teikiamas EPS tarybai.

2. Šalys nagrinėja, kokį poveikį 1 dalyje nurodytos (-ų) valstybės (-ių) prisijungimas daro šiam Susitarimui. EPS taryba gali priimti sprendimą dėl pereinamojo laikotarpio priemonių ar pakeitimų, kurių gali prireikti.

## 145 STRAIPSNIS

### Naujų Europos Sąjungos valstybių narių prisijungimas

1. ES praneša RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) apie visus trečiųjų šalių stojimo į ES prašymus.
2. Per ES ir 1 dalyje nurodytos trečiosios šalies derybas ES deda pastangas:
  - a) RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) prašymu teikti, kiek įmanoma, informacijos apie bet koki klausimą, kuriam taikomas šis Susitarimas, ir
  - b) atsižvelgti į RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) išreikštą susirūpinimą.
3. ES praneša RAB valstybei (-ėms) partnerei (-ėms) apie bet kokių susitarimų dėl trečiųjų šalių stojimo į ES įsigaliojimą.
4. Pakankamai iš anksto iki trečiosios šalies įstojimo į ES dienos EPS taryba nagrinėja galimą šio įvykio poveikį šiam Susitarimui. Šalys EPS tarybos sprendimu gali koreguoti galiojančias šio Susitarimo nuostatas ar priimti pereinamojo laikotarpio nuostatas.

## 146 STRAIPSNIS

### Autentiški tekstai

1. Šis Susitarimas parengtas dviem egzemplioriais anglų, bulgarų, čekų, danų, estų, graikų, ispanų, italų, kroatų, latvių, lenkų, lietuvių, maltiečių, nyderlandų, portugalų, prancūzų, rumunų, slovakų, slovėnų, suomių, švedų, vengrų ir vokiečių kalbomis ir visi tekstai yra autentiški.
2. Versijos airių kalba autentiškumas patvirtinimas pasikeičiant diplomatinėmis notomis tarp Europos Sąjungos ir Kenijos Respublikos po pasirašymo ir prieš šiam Susitarimui įsigaliojant.

## 147 STRAIPSNIS

### Priedai ir protokolai

Toliau nurodyti šio Susitarimo priedai, protokolai ir bendri pareiškimai yra neatskiriama šio Susitarimo dalis:

I priedas	RAB valstybės (-ių) partnerės (-ių) kilmės produktams taikomi muitai
II priedas	ES kilmės produktams taikomi muitai
IIIa priedas	RAB EPS vystymosi matrica
IIIb priedas	Vystymosi lyginamieji standartai, siekiniai ir rodikliai
IV priedas	Bendra deklaracija dėl šalių, kurios su Europos Sąjunga sudarė Muitų sąjungą
V priedas	Prekyba ir darnus vystymasis
VI priedas	Europos Sąjungos ir Kenijos Respublikos bendra deklaracija dėl ekonominio ir vystomojo bendradarbiavimo pagal šį Susitarimą
1 Protokolas	Dėl savitarpio administracinės pagalbos muitinių veiklos srityje
1 Bendras pareiškimas	Europos Sąjungos ir Kenijos Respublikos bendras pareiškimas dėl kilmės taisyklių
2 Bendras pareiškimas	Europos Sąjungos ir Kenijos Respublikos bendras pareiškimas dėl prekybos ir darnaus vystymosi

TAI PATVIRTINDAMI, šį Susitarimą pasirašė toliau nurodyti įgaliojami asmenys.

Priimta ..... data .....

Europos Sąjungos vardu

Kenijos Respublikos vardu

